

»V Krki bi ta trenutek lahko zaposlili 50 farmacevtov in veterinarjev ter 100 zdravnikov. Pa jih ne bomo, ker jih ni! Jaz tega našega izobraževanja preprosto ne razumem. V Baslu, kjer so trije farmacevtski giganti, večina ljudi študira za potrebe tamkajšnje industrije. Pri nas ljudje študirajo vse mogoče, samo tistega ne, kar potrebujemo. Zaradi tega smo v slovenski farmacevtski industriji prišli do spoznanja, da moramo v najkrajšem času ustanoviti lastno farmacevtsko fakulteto!« Tako je ob otvoritvi Krkinega izobraževalnega centra razglabljal njen generalni direktor Miloš Kovačič in s tem marsikaj povedal o izobraževanju in zaposlovanju danes.

Več o tem na 15. strani DE.

Jožico Puhar. Misel iz naslova je pravzaprav pobožna želja za zdaj še ministrice za delo, družino in socialne zadeve.

BREZ KONFLIKTOV, REVŠČINE IN KADROVSKIH ČISTK

V tej številki DE spet priloga PANORAMA in v njej intervju z

DE, sreda, 14⁰⁰

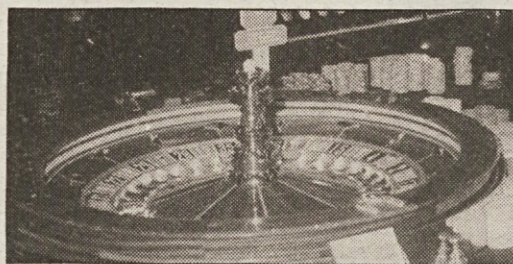
Kolektivna pogodba za kemijo pripravljena za podpis

Pogajalske skupine sindikatov, Gospodarske zbornice in Združenja delodajalcev so danes, 25. maja uskladile vsebino panožne kolektivne pogodbe za kemično, nekovinsko in gumarsko industrijo Slovenije. Osrednja novost pogodbe so tri skupine podjetij z različnimi izhodiščnimi plačami. Enka v prvi skupini, kamor spadajo nekovinska in kemična industrija ter proizvodnja plastičnih mas, bo znašala 35.828 tolarjev. Enka v drugi skupini, kamor spadajo podjetja, ki izdelujejo barve, kozmetiko in pralna sredstva ter gumarska industrija, bo znašala 37.619 tolarjev. V najvišji skupini pa je le farmacevtska industrija in enka bo tu 39.410 tolarjev. Tudi ta pogodba dopušča zniževanje izhodiščnih plač za 10 odstotkov, vendar le s soglasjem sindikatov. Eskalacijska lestvica v panožni kolektivni pogodbi je enaka tisti iz aneksa k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Pogodba ima poseben dodatek s kriteriji za ugotavljanje začasnih in trajnih presežnih delavcev. Kriteriji, ki so izraženi v točkah, temeljijo na delovni uspešnosti, usposobljenosti za delo, delovni dobi in izkušnjah, zdravstvenem stanju delavcev in socialnih razmerah. Velika novost panožne kolektivne pogodbe je tudi tabela o razvrščanju delavcev v 26 plačilnih skupin v okviru devetih plačilnih razredov. Razmerje med najnižjo in najvišjo izhodiščno plačo je 1:4. Vse kaže, da gre za prvo in edino pogodbo, ki bo podpisana v rokih, določenih s splošno kolektivno pogodbo, torej do konca letošnjega maja. Čestitamo!

BO ŠTAJERSKA OSTALA BREZ SLOVENSKE ČASOPISNE ROTACIJE?

Vprašanje večinskega lastništva in usode 556 zaposlenih
Stran 6

DRAGI NAM PREDSEDNIK

In o poslancih z volovsko pametjo
in volovsko kožo
Stran 3

BLAGOSLAVLJANJE JAVNIH POSLOPIJ

Kdaj bo
slovenski nadškof
blagoslovil prvo
javno hišo?
Stran 15

REZULTATI LOVA NA ČAROVNICE

Stran 11

Zgodba o bedi

Piše: Ciril Brajer

Charles Bukowski

»Dokler se siromaki ne bodo naučili izdelovati atomskih bomb v svojih kletih, toliko časa bomo ostali srečno živeli.«

Kolikor nam niso napolnili ušes in zblodili pameti z aferami, toliko nas skušajo zdaj zaslepiti z zgodbicami o uspehu.

Pustimo zdaj, ali je marčna 1,1-odstotna inflacija zmagovalje Drnovškove modre vlade in ali je aprilska 2,1-odstotna inflacija njen poraz. Ušesa namreč bolijo od Drnovškovih in njemu zvestih ministrov samohvalnic – rast ta in rast ona, deviz že kar preveč, to gor in ono gor, ta prostor stabiliziran in oni konsolidiran...

Pa so ti ljudje res tako nori ali so poniglavi do te mere, da jih ni sram prav nobenega cinizma?!

Ko nam žugajo z novo zakonodajo, ki bo vozniško dovoljenje pobrala za vsako figo in s tem menda strašansko povečala varnost v prometu, si oblastniki mirno privoščijo sklicevanje na imuniteto zaradi prometnih prekrškov, nesreč, pijanskih voženj...

Ko sprejemajo kretenski zakon, ki bo s povečevanjem plač polnil predvsem že tako prenapolnjene vampe naših modrih voditeljev, si sami kajpak prej zagotovijo, da so njihove plače izvezete.

Pa ne le plače. Naj gre za potne stroške, stanovanja, avtomobile, pokojnine ali katerekoli druge privilegije, cvet slovenskega naroda najprej poskrbi zase in potem brez sramu pridiga ljudstvu, da so razmere hude, da so plače previsoke, da je treba še malce potrpeti...

Gnoji! Brez morale, brez sramu, polnih riti in kričevih grl. Pa kdo jim bo še verjel?! In to ljudstvo bi rado poprijelo, le malce dobre volje in osebnega zgleda. Toda svinje pri koritu si zgled predstavljajo pač po svoje. Res gre že za paradigmo.

Nezaposlenost so gospod prvi minister menda tudi obrzali. Ampak že to, ki nas je doletela pod soncem svobodnim, komaj prenašamo. Grozljiva je za vsako normalno državo, kaj šele za narod, ki je bil toliko let polno zaposlen in se zraven še trka na ponosne slovenske prsi, kako rad dela in je priden kot čebelice.

Množici 130.000 nezaposlenih pač težko dopoveš, da že doživljamo zgodbo o uspehu. Srečujejo se namreč z REVŠČINO. In nemočno stojijo ob vse globljem in vse širšem prepadu socialnih razlik. Neupravičenih! Niti najmanj nujnih!

Denar je! Vedno in v dovoljšni meri, če gre za že presite. Milena Zupančič dokazuje, da bi le z razliko med stvarno in regresirano ceno poslanskih obedov država lahko poskrbela za vse slovenske poklicne igralce.

Le s prehrano! Kje so stanovanja, avtomobili, dodatki takšni in drugačni, zunanjeministrski turizem, Pentagon, upokojevanja...

Sicer pa, zdaj je čas končnih izletov. V razredih se dogajajo prave drame. Otroci pač ne razumejo, da so socialne razlike gonilo razvoja, kot si ga predstavljajo naši voditelji. Z učbeniki so že zdaj težave, otroci nimajo za malico, kradejo kruh.

Nak, gospoda! To ni zgodba o uspehu. Je žalostna, gnusna, sramotna zgodba o bedi.

S psi proti delavcem

Prispevka »Čudne poteze sindikata« v Delu 20. 4. 1994 in »Ko sindikat trdno stoji ob praznem stolu« v istem časniku 22. 4. 1994 izpod peresa novinarja Franca Milošiča javnost obveščata o dogodkih v družbenem podjetju Caprice v Lenartu in, po komentarjih novinarja, vlogi sindikata in delavskega sveta podjetja ter zunanjih predstavnikov sindikata pri propadu podjetja. V nekaj časopisnih vrsticah ni možno navesti, kaj vse se je dogajalo v zadnjih nekaj mesecih v tovarni, vendar pa je za objektivno oceno in predstavitev nujno poznavanje dogodkov, ki so vodili delavski svet k sprejemu odločitve, da za podjetje predlaga stečaj, kar je v skladu z zakonskimi določili (citaj iz članka 22. 4.: »Delavski svet je glasoval za stečaj podjetja, čeprav o tem nima kaj odločati.«).

Neposredni povod za nezadovoljstvo čakaajočih 250 delavk je bila eksistenčna stiska, saj za leto 1994 do sredine aprila ni bilo nobenega izplačila plač in jih tudi v prihodnje ni bilo pričakovati. Po predlogu naj bi bile neizplačane plače predmet prisilne poravnave, ki pa še niti predlagana ni bila. Prav tako se je krepilo prepričanje, da si bodo nekateri vodstveni delavci ob sodelovanju upnika, ki je prevzel del tovarne in vse premoženje podjetja za simbolično ceno, prilastili njihovo tovarno, one pa bodo ostale brez dela, brez plač in brez tovarne.

Dogodek 13. 4. 1994, dan pred odločitvijo delavskega sveta o predlaganem stečaju za podjetje, pa je delavke razburil. Najemnik dela tovarne, podjetje FMN, je najel varnostnike in psa, da so zavarovali celotno tovarno in prepovedali vstop v tovarno vsem, ki po posebni pogodbi niso bili zaposleni pri najemniku. Direktor zasebnega podjetja FMN se je v celotni tovarni obnašal kot lastnik, v.d. direktorja družbenega podjetja Caprice, preostalo vodstvo in nekaj delavk (skupaj 103) je bilo v delovnem razmerju in na plačilni listi podjetja FMN, med njimi baje tudi dva sorodnika direktorja podjetja FMN.

Družbeno podjetje Caprice je tako obstajalo na papirju, z vodstvom, ki je služilo drugemu gospodarju, brez premoženja in z 250 delavkami na čakanju ter z vsemi obveznostmi. Motiv za prevzem Capricea je naveden tudi v članku 20. 4. (»Največji upnik Interkontrakt Maribor je Capricove terjatve, pogodbe in proizvodnjo najel za dva meseca, da bi

si najprej poplačal dolg, pa tudi kaj zaslužil.«). Trditev o največjem upniku ne drži, saj so zaposleni Capricea s svojimi neizplačanimi plačami največji upniki. Tudi botri za odločitve o najemu dela tovarne podjetju FMN so znani. Vodstvo je namreč drugo svetovalno podjetje, ki se na tekstilno stroko spozna, pred odločitvijo in tudi prisotnost predsednika IS SO Lenart Avgusta Zavernika na sami seji je delavskemu svetu pripomogla k lažji odločitvi.

Vsebinska sklenjena pogodba s podjetjem FMN iz Lenarta je bila skrivnosta in je bil delavski svet seznanjen z njo šele 7. 4. (seja delavskega sveta o najemu je bila 16. 3.). Sama vsebina pogodbe je razkrila, kdo bo pri vsem imel korist. S to pogodbo so bile podjetju FMN odstopljene vse pogodbe za sklenjene posle, vse terjatve do dolžnika podjetja, surovine, polizdelki, izdelki, tovarniška trgovina.

Podjetju Caprice so ostali vsi dolgovi in 250 čakaajočih delavk in družbeno podjetje Caprice je ostalo praktično brez možnosti za poslovanje. To so bile okoliščine, ki so pripeljale do zbora delavcev 14. 4. in nato tudi seje delavskega sveta in sprejema sklepa o predlogu za stečaj.

Kaj vse je sindikat od oktobra 1993 počel, da bi najprej skupaj z vodstvom, nato pa po neaktivnosti vodstva sam poiskal rešitev za podjetje, je težko v nekaj besedah opisati. Dejstvo je, da je poskušal skupaj z delavskim svetom nemogoče. Delavke so že januarja letos zahtevale stečaj, z našim prizadevanjem takrat do te odločitve ni prišlo, saj smo kot sindikat vedno vztrajali, da je treba storiti vse za ohranitev podjetja. In to smo nekaj mesecev tudi počeli. Da so na koncu prevladali drugi interesi, pa je očitno.

Kakšna je vloga sindikatov pri zaščiti njenih članic in članov, je očitno jasno le sindikatom, saj nas vedno znova potiskajo v druge vloge. »Naporno in raziskovalno delo« pri razčiščevanju nejasnosti v zvezi s pogodbo o najemu smo opravili pred odločitvijo o stečaju, morebitne nepravilnosti pri poslovanju smo prepustili za to pristojni službi SDK in morebitna kazniva dejanja UNZ. Vso svojo sindikalno energijo usmerjamo v zaščito kolektivnih interesov članic in članov in v tem primeru se je članstvo večinsko odločilo za stečaj.

V zvezi s sestankom začasno zaposlenih delavk v prostorih občine Lenart pa naslednje (članek z dne 22. 4. 1994): Dan poprej smo bili seznanjeni s sestankom 21. 4. ob 11. uri in že takrat smo njegove sklicatelje obvestili, da naša pravna zasedba zaradi obveznosti ne more priti pred 13. uro. Zato navedba

o dvehurnem čakanju na »svoj« sindikat ne drži. Prav tako je treba opozoriti na dejstvo, da so zbrani našim predstavnikom najprej odrekli stol, rekoč, naj kar stojijo, zato je bila razumljiva reakcija naše pravnice, da je nato raje stala. Trditev, da je sindikalni organizaciji vseeno, ali sto delovnih mest še obstaja dva meseca, morda še dalje, samo da dokaže svoj prav... je kot trditev izrekel predsednik IS SO Lenart in ne naša pravnica.

Za konec pa še to. Sindikat ni spril delavcev. Kdo je to počel, počenja še sedaj in v čigavem interesu, pa je že druga zgodba.

Metka Roksandič, predsednica Območnega sindikata Podravje

Pričevanja Alberta Svetline

Ni dvoma, da veliko ve o poveljih pobojev, verjetno še več, kot je povedal pred parlamentarno komisijo. Toda človek se vpraša, ali je to verodostojna priča in koliko je v njem osebne maščevalnosti. Kako verjeti komunistu in partizanu iz leta 1941, ki je prvič spoznal zločinski značaj poveljstva režima šele po resoluciji Informbiroja in ne v času pobojev? Kako, da je pobegnil na Madžarsko, kjer so v istem času obesili Laszla Rajka in mnoge druge komuniste, da o drugih niti ne razglabljamo? Kako, da mu ni dala nič misliti niti sovjetska intervencija leta 1956 in ni vsaj takrat pobegnil na Zahod? Koliko jugoslovanskih graničarjev ima morda na vesti? Prav gotovo so bili med njimi tudi Slovenci, če smo že toliko več vredni! Kako verjeti človeku, ki se je zavedel svoje zablode šele po padcu real-socializma na Madžarskem in ki je zamenjal toliko gospodarjev?

Prav gotovo je šel v NOB iz idealizma, ker tedaj nihče ni mogel reči, da bo fašizem res poražen. Dobro, mogoče tudi iz avanturizma, spekulativnih namenov pa mu tedaj prav gotovo ni bilo mogoče očitati. Kdaj je izdal svoje ideale, ni mogoče točno reči, svojo domovino pa je izdal, ko je pobegnil na Madžarsko. Predvsem on bi moral pred Pučnikom nastopiti kot zaslusnik in ne kot priča.

Nič čudnega ni, da je za Pučnika tako pomemben. To je sprava na poseben način. Če se po Sloveniji lahko mirno sprehaja Vinko Levstik (ali res?), potem se lahko tudi Erno. Pa smo vsi pobotani, domobranci (pardon črnorokci) in informbirojevci! Ne, gospodje, izdajalci in zločinci ne smejo mirno spati, vendar je treba tudi jasno reči, kakšen smisel ima sploh brskanje po kosteh in koliko so člani Pučnikove komisije usposobljeni za takšno preiskavo. Ali jim je sploh jasno, od katerega datuma naj zastavijo delo in zakaj sploh od takrat in ne prej ali pozneje? Ali poznajo zgodovinske okoliščine in vzroke za to?

Ne glede na rezultat preiskave in sklepe komisije bo mogoče na NOB padla kakšna packa več, toda pravega cilja, za kar si Pučnik nad vse prizadeva, izenačitev kolaboracije s partizanstvom in zvestobe domovini z informbirojevstvom (čeprav tudi Tito ni bil svetnik), za kar gre Svetlini, ne bo dosegla. Uspelo pa ji je že zdaj na smrt spreti že potomce medvojnih nasprotnikov in ustvariti vse pogoje za morebitna nova obračunavanja, k čemur nesebično priliva vedno novega olja na ogenj medsebojnega sovraštva predvsem Ivo Zajdela!

In naj se gospod Svetlina nikar ne čudi, če njegovo prizadevanje po slovenskem državljanstvu in pokojnini seveda naleteli na tak prezir in odpor!

Tugomer Kušlan, Laze 72, Logatec

Zakon o lastninjenju II.

V prejšnjem sporočilu smo bralcem opisali predvsem delitveno bilanco lastnine – podjetij med nove lastnike, tokrat pa bi se usmerili predvsem na problematiko, v kateri se bodo znašla podjetja, ko bodo lastninjena po sedanjem modelu.

Kot nam je znano, je naša industrija tehnološko na nižji ravni kot na zahodu, zato je dobra volja zaposlenih, da tekmujejo z razvitem Zahodom, premalo. V še bolj neugoden položaj nas postavlja zakon, ki zahteva, da morajo zaposleni odkupovati od 20 do 60-

Kdo bo pomagal delavcem Kovinda
DE št. 21, 19. 5. 1994

SINDIKAT PODJETJA »KOVIND« d.o.o. UNEC

V sredstvih javnega obveščanja spremljamo vaš dolg in težak, toda odločen stavkovni boj za dosedaj zakonitih osnovnih materialnih in socialnih pravic, ki vam gredo za delo in iz dela. Sprejmite našo iskreno moralno podporo in željo, da bi v tem boju uspeli! V znak solidarnosti in podpore smo vam nakazali skromno denarno pomoč. Sprejmite to predosem kot izraz dobre volje, ker nas, žal, finančne možnosti in tudi razmere pri nas silijo v skromnost. Solidaren sindikalni pozdrav!

Emil Oreš, predsednik SKEI v TKM, d.o.o., Sežana

odstotni del lastnine po 50-odstotni kupnini. Ta denar bo šel v državni proračun, podjetja pa ne bodo imela kapitala za zagon. Če bodo podjetja zaprosila za kredit pri banki ali državi (iz lastne kupnine), kar bo interes večine podjetij, ga bodo dobila le na osnovi hipoteke. Zastaviti bodo morala del ali celotno svoje premoženje banki ali državi. Ker pa so banke v državni lasti, bo država postala dokončni upnik – lastnik gospodarstva na osnovi zadolževanja podjetij. Že sedaj si je država prilastila okrog 90% vse lastnine. Če v to štejemo infrastrukturo, negospodarstvo in drugo družbeno in državno lastnino. S tem zakonom smo v bistvu prešli iz samoupravnega sistema v državno lastniško gospodarstvo, kjer ima država popolni monopol nad gospodarstvom in življenjem ljudi. Posledice se kažejo v tem, ko posameznik ne pomeni popolnoma nič in se z ljudmi v imenu višjih ciljev počne vse, kar se hoče. Te oblike so se v preteklosti pri nas izogibali še najbolj skrajni levicariji. Tako se v Sloveniji kljub navidezni demokraciji oblikuje ekonomsko-politična diktatura po vzoru stalinistične državne diktature, kjer so država in tisti, ki jo vodijo, popoln lastnik in gospodar vsega. Ko se bodo podjetja znašla v položaju, da bodo kupnino plačevala državi in istočasno vračala kredite bankam, ki so država last, in državi (T. ROP, Delo), bo lahko oblast izkoristila vsako priložnost nezmožnosti odplačevanja dvojnih dolgov ter kot lastnik in upnik hkrati pričela prodajati podjetja tistim, ki ji omogočajo igrati oblastniško vlogo – kapitalu izza zakulisja, ki poizkuša voditi slovensko politiko. Tako bo lastnina PO PRAVNI POTI le prišla v roke zbrancem in krog se bo sklenil.

Naši predlogi so, da se do 60% lastnine brez kupnine prepíše tistim, ki so jo ustvarili, in lastnik bo takoj znan. Tako bi bile v dobrasni meri preprečene vse spekulacije in divje privatizacije, ker lastniki tega ne bi dovolili. Denar od kupnine bi se od lastnikov-zaposlenih direktno prelival v podjetja in omogočil gospodarstvu zagon in modernizacijo. Slovenija bi postala sodobna evropska država na osnovi delničarstva zaposlenih in državljanov (privatna lastnina je tako dostopna vsem in ustava ne bi bila le teoretična pravljica, kot je sedaj). S tem bi se zagotovil napredek in razvoj ter blaginja vseh. Lastnina bi ostala v slovenskih rokah in omogočila dolgoročno neodvisnost in obstoj našega naroda.

Slovenski narod sprašujemo, kako dolgo se bo pustil vleči za nos. Ali se še nismo znebili privzgojene hlapčevske miselnosti?

Rastko Plohl, predsednik predsedstva NSS

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

Izjava za javnost

Proti drobitvi

Mladi forum Združene liste je ogorčen nad negativnimi rezultati, ki jih prinaša reforma lokalne samouprave. Kopica majhnih občin bo tako revnih, da za vrtno, šolstvo, kulturo in šport ne bo ostalo skoraj nič denarja, za mlade pa ga bo še manj. Zato takega drobljenja občin ne podpiramo.

Že sedanje občine so za delo in prostovoljne aktivnosti mladih namevale minimalna ali pa nikakršna sredstva. Namesto da bi mladim v vseh okoljih zagotovili ustrezne delovne pogoje, bodo nove občine ukinile še tisto malo podpore, ki mogoče kje obstaja. Zato bo nujno potrebno, vsaj v prehodnem obdobju, zagotoviti nekaj sredstev za delo lokalnih mladinskih organizacij iz republiškega proračuna. Še boljše pa bo, da se občine med seboj povežejo in zagotovijo regijsko (pokrajinsko) podporo mladim.

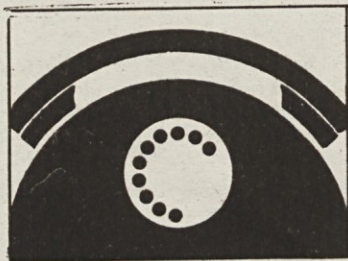
Mladi forum ZL se zavzema za tako reformo lokalne samouprave, ki bo narejena po velji in interesih (mladih) ljudi, ne pa desničarskih političnih strank, ki so vneto agitirale za drobitev in osiromašenje občin.

Mladi forum Združene liste, zanj: Danilo Tomšič, predsednik

Domislica

Naj občina bo vsaka fara, želi si vsaka tercialka stara.

Cveto Zagorski

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

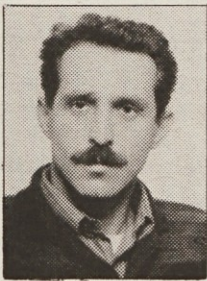
DE časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

DE časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 • Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Franceškin (življenjska razpota), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Kazipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Na tržnem prepihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in sro), In Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 • Naročnina: 321-255 • Posamezna številka stane: 170 tolarjev • Žiro račun: 50101-603-46834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič.

Dragi nam predsednik

Piše: Martin Ivanič

Demokracija, kakorkoli že formalna (ne samo po F. Bučarju!), nam je prinesla nekaj lahkotnih, neobvezujočih in za življenje ne tako silno pomembnih ugodnosti. Predvsem nam je prinesla pravico, da neobvezujoče žlobudramo, kar se nam zljubi, le preveč določno ne smemo postavljati svojih trditev. Prinesla nam je tudi pravico, da se za naše žlobudranje nihče kaj prida ne meni; raje kot da bi si ga gnal k srcu, nas razglasi za čudaka, če že ne za bedaka, in v tem je videti svojevrstno perversnost tega čudeža.

Brez težav boste v tej nena-
vadni deželi našli na člo-
veka, ki vam bo z vso ihto do-
povedoval, kako predsednik
Kučan npr. Marjanu Podob-
niku ne seže niti do kolen. Tr-
ditev nikakor ne namiguje na
telesno višino in ravno v tem,
da je govor o »politični«
višini, je videti ono nenavadno ču-
dežnost demokracije. Tako
mislimi in govoriti je pač de-
mokratska svoboda in ne
žalitev Kučana. No, če trditev
postavi hudi cinik, bi lahko
kvečjemu pomislili, da hoče
z njo dražiti Podobnika.

V poplavo pravic sodi, de-
nimo, moja pravica misliti, da
na Slovenskem trenutno ni vi-
deti človeka, ki bi lahko Ku-
čana presegal po državniškem
formatu. Prav tako je pravica
trditi, da je ta ugotovitev za
Slovenijo kaj žalostna. Kučan
kot demokrat bo namreč znal
ceniti kompliment in njegovo
trpko plat možato požreti. Ni
nujno, da se s komerkoli stri-
nja o svoji nepopolnosti, da-
si ravno ni videti boljše alterna-
tive.

Zakaj sploh vse to meditira-
nje? Lahko bi preprosto šel
k bistvu in (spet po Bučarju,
a ne samo po njem) pribil, da
Kučan glede na regularnost in
demokratsko volitev pač je
naš predsednik. Ni se nam
treba ozirati na njegovo
osebno avtoriteto, ni pa moč
prezreti, da kot regularno iz-
voljeni predsednik uživa od
demokratske večine delegi-
rano avtoriteto in da mu ne
glede na majhna ustavna poo-
blastila pritičejo poleg dolž-
nosti tudi nekatere pravice in
ugodnosti. Del teh izhaja iz
ustave in drugih postav, del
pa bi jih moral prihajati iz ne-
kakšne spodobnosti in olike
drugih politikov ter državlja-
nov. O spoštovanju spodobno-
sti in olike in vrstah politikov
je skrajno težko reči kaj le-
pega.

Nad tem smo se že zgražali,
ko je predsednik države prišel
v parlament »razlagati«
svoje
videnje diskvalifikacij in lik-
vidacij. Odnos poslancev ob
prihodu predsednika v dvo-
rano (a tudi med nastopom) je
bil več kot neotesan in v raz-
kazovanju svoje neotesane ne-
otesanosti so veliko več pove-
dali o sebi kakor o Kučanu,
česarvno so bržkone prav to
hoteli. Besed o votlosti sloven-
ske demokracije, katere naj-
višja šola naj bi bil po zdravi
pameti »zbor modrih«, je res
škoda tratiti. A poslanci (kar
v veliki meri pomeni vodilni
politiki) znajo poleg volovske
pameti (je tako mnenje še pra-
vica?) prepričljivo dokazati
tudi volovsko kožo. Ko jih dr-
žavljeni in novinarji zmerja-
mo, vedno mislijo, da se to
nanaša na koga drugega in ne
ravno na tistega, ki zmerjanje
prebira ali posluša.

Višek butalskega odnosa do
predsednika države (nanj bi
moral nekaj dati že zato, ker
damo nase in na svojo državo,
kar on nekako poseeblja) smo
videli na prireditvi ob oblet-
nici nesrečnih in nespretnih
dogodkov v Pekrah. Primer je
vnovič razkril vso indolent-
nost in imbecilnost sloven-
skega državnopolitičnega re-
zona in bontona, vse skupaj pa
je povezano še s predragim in
k strahotnemu kompliciranju

in malomarnosti nagnjenim
protokolom. Nepopisno
mučno je bilo videti, kako se je
predsednik med svojim govo-
rom kremžil naravnost
v sonce in se – žalibog – prav
nemarno pačil, a drugače naj-
brž ni moglo biti.

Tedaj sem razmišljal, kako
rada se naša država v vsem
primerja z drugimi (pravimi,
bi rekel cinik) državami
– predvsem seveda, kadar
hoče državna birokracija
upravičiti svojo bohotnost in
nesorazmerno ceno. In si de-
jal, kako bantustansko je, da
nihče v vsej tej čredi ni sposo-
ben premisliti, kam bo ob vna-
prej točno določeni uri sijalo
sonce in ob vseh drugih nepo-
membnostih temu primerno
postaviti vso sceno. Takšni,
kot so se že večkrat izkazali
naši hipertrofirani organiza-
torji državnega pompa, bi kaj
zlahka v primeru nenadne
plohe zbežali pod kozolce in
napuščje, predsednika države
pa pustili, da zaslanjano čeblja
na dežju.

Kučan je marsičesa kriv
sam. Lahko bi npr. ob tej pri-
liki imel kje pri roki vsaj pla-
stična sončna očala. Tudi bi se
brez škode odpovedal kančku
svoje neproduktivne skrom-
nosti in siceršnji prijaznosti
celo v primeru šlamparije svo-
jih sodelavcev in ljudi iz pro-
tokola in organizacije. Vse
preveč se povsod obnaša kot
lepo vzgojen naključni gost,
vendar pozablja, da se v do-
movini le redko giblje med go-
spodi, ki se jih kakšna lepa
manira vsaj malo prime. A ko
vse seštejemo, je povsem
jasno, da največkrat ni v sra-
moto svoji državi predsednik,
marveč je država, ki jo v kon-
kretnem poseebljajo politiki
in funkcionarji ter številni or-
ganizatorji in protokolarci,
v sramoto svojemu predsed-
niku.

**Marsikdaj se z njim ne stri-
njam, toda tokrat z vsem re-
voltom protestiram proti dr-
žavi, ki ji dajem, kar je dolo-
čila, ona pa meni ne priznava
nobenega, niti posrednega do-
stojanstva.**

Piše: Geza Filo

Kako je tukaj s kristjani, ki sicer ne živimo
ločeni od sveta, toda ki v življenju računamo
z »izvenčloveško«
komponento ali silo, z Bo-
gom, z njegovim delovanjem, osredotočenim na
Jezusa Kristusa? Smo kristjani odtujeni, in če
smo, od česa? Lahko posamezniki rečemo »Jaz
nisem tisto, kar bi moral biti«
? Morda ljudje o tem niti ne razmišljamo, toda razmere v krš-
čanstvu in v politiki so takšne, da nas silijo
v tako razmišljanje.

Če pa gremo v tej smeri, je treba vedeti, »kaj
bi morali biti«. Verjetno odgovor na to vpraša-
nje ni pretežek: morali bi biti – vsakdo tam,
kjer živi in dela – dober oče, mož, brat, sin,
stari oče, sorodnik, prijatelj, delavec, učitelj,
voditelj; torej človek, ki ustvarja tako skup-
nost, kjer »ni Juda ne Grka, ni sužnja in ne
svobodnega, ni moškega in ne ženske, ampak,
kjer so vsi eno...«, kot je izpovedal novoza-
vezni apostol (Gal. 3).

Čeprav se človek na vse
kriplje trudi, nikakor ne more
razumeti dr. Franceta Bučarja,
prvega predsednika prvega
demokratsko izvoljenega
večstrankarskega parlamenta in danes poslanca, ko pravi,
da s prejšnjo državo, v mislih pa ima tisto do prvih demokra-
tičnih volitev, ne smemo imeti nič, da se ne smemo iti
kontinuiteto, skratka, da je ne smemo priznavati. Še ne tako
stare generacije se bodo spomnile, da je bilo nekaj podob-
nega tudi po drugi svetovni vojni. Staro Jugoslavijo, tisto
SHS, smo sicer lahko omenjali, vendar samo v najslabšem
pomenu, sicer pa za nas ni smela obstajati. Nobene kontinu-
itete, zgodovina se je začela z NOB in z njo tudi nova država.

Tisti, ki so se rodili v kraljevini Jugoslaviji, so najbrž imeli
občutek, da so živeli v državi, ki je bila zrak, čista ničla. In
sedaj naj bi se zopet počutili podobno. Vsa leta po vojni
smo menda živeli na luni ali pa za njo, nikakor pa ne
v kakšni državi, ki ji je bilo ime Jugoslavija. Seveda se nihče
ne meče ob tla zaradi te Jugo-
slavije, ampak država je ven-
dar bila, pa kakršnakoli že. In
sedaj dr. Bučar hoče, da bi se
je preprosto odrekli, da bi štiri-
deset let zgodovine vrgli
skozi okno. Pa menda ja ne
bomo svetu razlagali, da smo
ta desetletja živeli v breztež-
nem stanju.

Ali je že kdo slišal, da bi se
Francozi odrekli tistih let, ko

Fatamorgana

jim je vladal veliki evropski zavojevalec Napoleon, ali pa
Američani dobe suženjstva in ku-kluks-klana, da o Nemcih,
Italijanih, Avstrijcih ali Japoncih glede druge svetovne vojne
sploh ne govorimo.

Seveda se moramo ograditi od komunizma, kot se je bilo
treba od nacizma, fašizma itd., toda to še ne pomeni, da
moramo zavoljo tega zanikati državo. Seveda ima vsak pra-
vico, da si o svoji državi, prejšnji, predprejšnji ali sedanji,
misli, kar si hoče. Vse dobro in vse slabo. Toda skrajna
norost je pozivanje, naj zanikanje prejšnje države postane
uradna politika. Saj bi se nam režal cel svet, še posebej tisti,
ki je tudi v prejšnjo državo kar rad prihajal, v »zlatih«
šestde-
setih celo z zavistjo, saj mu ni šlo v glavo, kako da nam
standard tako hitro raste. Zločinom in krivicam, ki so se
dogajale po drugi svetovni vojni lahko obrnemo hrbet in se
jih sramujemo, toda tudi ti so, kot vse, kar je bilo dobrega,
del naše zgodovine. In prav nič drugače ne more biti.

Piše: Jože Smole

**Včasih je jezikovno razsodišče pri
Socialistični zvezi bedelo nad slovenskim
jezikom v javni rabi. Bilo je zelo aktivno in
dosledno. Ostro je žigosalo vsako uporabo tujih besed. Pri tem je
včasih morda tudi pretiravalo. Toda izhajalo je iz prepričanja,
da uvajanje tujih besed v javno rabo škoduje slovenskemu
jeziku in s tem slovenskemu narodu. Zato je dokazovalo, da je
treba traktirne pojave zatreti že v samem začetku.**

Danes ni čutiti kakšnega vid-
nejšega vpliva naših jezikoslovcev
na tem področju. Tudi ni nobe-
nega javno priznanega telesa, ki

bi se ukvarjal s to problematiko in
s svojo avtoriteto odpravljalo ne-
gativne pojave. Na javnih mestih
je vse več propagandnih panojev

Pomanjkanje samozavesti

Piše: Jože Smole

**Včasih je jezikovno razsodišče pri
Socialistični zvezi bedelo nad slovenskim
jezikom v javni rabi. Bilo je zelo aktivno in
dosledno. Ostro je žigosalo vsako uporabo tujih besed. Pri tem je
včasih morda tudi pretiravalo. Toda izhajalo je iz prepričanja,
da uvajanje tujih besed v javno rabo škoduje slovenskemu
jeziku in s tem slovenskemu narodu. Zato je dokazovalo, da je
treba traktirne pojave zatreti že v samem začetku.**

Danes ni čutiti kakšnega vid-
nejšega vpliva naših jezikoslovcev
na tem področju. Tudi ni nobe-
nega javno priznanega telesa, ki

bi se ukvarjal s to problematiko in
s svojo avtoriteto odpravljalo ne-
gativne pojave. Na javnih mestih
je vse več propagandnih panojev

Odtujitev

**Sodobni svet prinaša marsikaj novega in tako v zadnjih letih vse pogosteje
slišimo besedo odtujitev.**

Pod tem pojmom v krščanstvu razumemo, da človek ni tisto, kar bi moral
biti. Povsem jasno je torej, da je z njim nekaj narobe, kajti če kaka stvar ni
tisto, kar bi morala biti, zgreši svoj smisel ne more izpolniti namena, ki ga je
prvotno imela.

Tako skupnost bi po krščanskem pojmovanju
lahko imenovali »skupnost ljubezni«. Od česa
smo torej ljudje odtujeni, če ne ustvarjamo
take skupnosti ljubezni, ampak jo obratno, raz-
bijamo? Vse bolj razbijamo zakonsko, družin-
sko, sorodstveno, prijateljsko, delavsko, cerk-
veno, versko, družbeno... skupnost.

Odgovor na tako vprašanje je preprost: člo-
vek je vse bolj odtujen od svojega bistva in
s tem od svoje lastne sreče.

Kako v življenju premagati to odtujenost,
kako ustvarjati skupnost in je ne razbijati, kjer
končno kot ljudje uresničujemo svojo človeč-
nost, kako postati tisto, kar bi morali biti?

Gotovo to ni mogoče od danes na jutri, toda
možnost obstaja. Ta možnost, seveda po krš-
čanskem prepričanju je: vključiti se je po-
trebno v proces »ustvarjanja skupnosti lju-
bezni«.

arena

činskih svetnikov. Tako kot v časih osamosvajanja, ko je bilo kar
bogokletno opozarjati na težave, ki nas čakajo, tudi sedaj obča-
nom še nihče ni natančno povedal, kako bo v denarnem pogledu
z novimi občinami. V parlamentu so sicer od vlade zahtevali
finančne pokazatelje v zvezi z oblikovanjem novih občin, ko pa so
jih dobili, so na razpravo o njih kar pozabili. Ponavlja se namreč
stara zgodba. Če je kdo proti lokalni samoupravi, je že državni
sovražnik št. 1, in tako vesoljno slovensko ljudstvo zopet ni moglo
pravočasno zvedeti, kako bo z resničnim življenjem novih občin,
predvsem tistih, ki bodo imele manj kot tisoč prebivalcev, med-
tem ko evropska priporočila govorijo, naj bi občine imele vsaj tri
tisoč ljudi.

Sicer pa ni nobena skrivnost, da bodo pri financiranju kratko
potegnile predvsem tiste občine, ki so bile sedaj del mestnih
občin. Na prebivalca bodo imele precej manj denarja kot mestne
in njihove sanje, da bodo poslej samostojne lažje poslovale, se
bodo hitro razblinile.

Gospod Jazbinšek pravi, da bi lahko imeli vsaj sto občin manj
od predvidenih 340. Najbrž bi bilo to res dobro in zato bo prav
zanimivo videti, kako bodo odločali ljudje v nedeljo. Po nekaterih
anketah jih na referendum ne misli priti vsaj četrtina, če ne že
tretjina. Zato velja pritegniti gospodu Jazbinšku, ki poziva držav-
ljane, naj se vendar udeležijo referendumu in preprečijo občinsko
polomijo. Računajoč pri tem kajpak, da na referendumu ne mislijo
priti tisti, ki jim je pretiranega drobljenja države že čez glavo in pri
taki polomiji sploh ne mislijo sodelovati. Saj jim pravice do jeze
res ne gre odrekati, še bolje pa bi bilo, če bi jo res uporabili proti
grozeči polomiji.

Boža Gloda

v tujih jezikih, zlasti nemškem in
angleškem. Mnoga naša podjetja
že v naslovih kopirajo tuja imena.
Pogosto v zelo spekedrani obliki.
Ker se proti temu nič ne ukrepa,
postopno vsi (bolj ali manj) prista-
jamo na takšno prakso, ki bi jo
lahko označili za servilen odnos
do bogatih tujcev, vsekakor pa za
podcenjevanje svojega jezika.

Naš talar je razmeroma trden in
na notranjem trgu tudi konverti-
bilen. Strokovnjaki Mednarod-
nega denarnega sklada, ki so pred
dnevi obiskali Slovenijo, so celo
predlagali, naj preidemo na med-
narodno konvertibilnost tolarja.
Toda pri nas se nadaljuje čudna
navada, da se v poslovanju vsi
sklicujejo na memsko marko. Me-
nijo, da je to bolj gotovo. Pri takš-
nem ravnanju pozabljajo, da pod-
cenjujejo svojo nacionalno valuto.
Tako se ne obnaša nobena razvita
družba. Mi pa se vendar štejemo
za takšno in upravičeno raču-
nomo na članstvo v Evropski
uniji.

Veliko govorimo o suverenosti
Slovenije, hkrati pa smo vse manj
občutljivi za pojave, ki nas degra-
dirajo kot narod, in državo. Če bo
šlo tako naprej, bomo postali ne
samo gospodarsko, ampak tudi
duhovno navadna provinca in za-
postavljene narod brez svoje jasne
identitete.

Nekateri mislijo, da je to pač
usoda vsakega številčno majh-
nega naroda, s katero se je treba
sprijazniti.

Kaj je veliko in kaj je majhno, je
vprašanje zase. Tokio ima danes
blizu trideset milijonov prebiva-
cev. V svetu je 162 suverenih dr-
žav, ki so po številu prebivalstva
manjše od glavnega mesta Japona.
Ali naj to pomeni, da so te
suverene države obsojene na
obrobno životvarjenje v mednarod-
nem dogajanju? Nikakor! Vsaka si
ne glede na svojo številčno veli-
kost lahko zagotovi (in tudi uve-
ljavlja) enakopravno vlogo
v svetu, če zna pravilno uporabiti
vse svoje, zlasti umske zmogljivo-
sti. Zato si z nacionalnim progra-
mom zagotavljajo in utrjujejo sa-

Nekdanjemu ministru za oko-
lje Mihi Jazbinšku gre tokrat ve-
lik palec navzgor, ker se je teden
dni pred referendumu za določi-
tev novih občin odločil celovito
opozoriti na polomijo, ki nas
čaka. Ti referendumu so, pravi
Jazbinšek, ključni trenutek za
preprečitev popolne polomije re-
forme lokalne samouprave. Eks
minister namreč opozarja, da se
nam obeta cel kup občin, ki ne
bodo imele nobenih pravih mož-
nosti za normalno poslovanje,
ker bodo pač za kaj takega pre-
prosto premajhne.

Referendumi, ki bodo v nede-
ljo, bodo res odločujoča prilož-
nost za onemogočitev pretiranih
občinskih apetitov in za zausta-
vitev preambicioznih faranskih
politikov, še posebej tistih, ki se
že vidijo v vlogi županov in ob-

Polomija

mozavest, ta pa je zelo pomembna
za ohranjanje nacionalne identit-
tete.

Pri nas pa se majhnost in pro-
vincialna poniglavost kaže zlasti
v umetnem političanskem
razdvajanju Slovencev, razpiho-
vanju sovraštva in nestrpnosti do
drugače mislečih. Številne afere,
od katerih se nobena ne razčisti,
ker se obravnavajo na politikan-
ski način, začenjajo razjedati naše
narodno telo. Politikanti so zain-
teresirani, da se afere nadaljujejo
v nedogled, ker jim to pač omo-
goča ribarjenje v kalnem. Pri
takšnem ravnanju jim je pač kaj
malo mar za interese slovenskega
naroda.

Tej tipični provincialni ponigla-
vosti bi naša družba morala od-
ločno nasprotovati.

Brez skupnega nacionalnega
razvojnega programa, pri katerem
bi se morali (vsaj v bistvenem) vsi
poenotiti, ne glede na strankarsko
pripadnost, ni moč zagotavljati
obrambe osnovnih interesov slo-
venskega naroda. Prav takšen
program pa je tudi temelj za kre-
pitev naše samozavesti, ki nam je
danes še kako potrebna.

Bistveno vprašanje je torej, ali
naj v svojih razmišljanjih in de-
javnih dajemo prednost interesom
posameznih strank ali interesom
Slovenije kot celote.

V nobeni družbi, in torej tudi
v naši, ni mogoče vsega poenotiti.
Eno so interesi delodajalcev,
drugo interesi delojemalcev. Toda
to nikakor ne bi smelo pomeniti,
da se te razlike kažejo v antago-
nizmih. Vsaka napredna družba
se kar najbolj zavzema za ra-
zumno preseganje teh razlik in za
iskanje skupnega imenovalca.

Politične stranke imajo različne
programe, interese in prijeme. Le
naj med seboj tekmujejo, toda naj
se ne vojskujejo. Eno so tekmeči,
drugo so sovražniki.

V našem sedanjem političnem
dogajanju je osnovno pravilo
zdravega političnega tekmovanja
premalo upoštevano. To se kaže že
v poskusih umetne delitve držav-
ljanov na »prave«
in »sovražne«. V pogojih takšnega zastuplje-
nega ozračja se objektivno zmanj-
šuje tudi naša narodna samoza-
vest; ta pa je, kot vemo, bistve-
nega pomena za uspešen razvoj
vsakega naroda in vsake državne
skupnosti.

MOČAN SINDIKAT POMENI TUDI MOČNO SINDIKALNO ZVEZO

Bliža se kongres SKEI, ki bo sprejel odločitve o položaju in razvoju tega največjega sindikata. Republiški odbor SKEI je prejšnji teden opravil predkongresno inventuro. Člani so menili, da se mora njihov sindikat še naprej razvijati v samostojen sindikat. Od njegove moči pa bo odvisna tudi moč Zveze svobodnih sindikatov, v katero bo še naprej povezan. To je glavno sporočilo predsednika SKEI Alberta Vodovnika iz pogovora za naše glasilo.

DE: Kakšne bodo nove statutarne rešitve in organizacijske spremembe?

Vodovnik: Prva razprava o statutu ni nakazala velikih dilem. Iz nekaterih okoliščin zahtevajo določeno opredelitev interesnega organiziranja. Nekateri mislijo, da bi sindikati nekaterih podjetij lahko po novem postali le sindikalne podružnice. Po novem bodo v manjših podjetjih le sindikalni zaupniki. Spremenjena bo tudi mreža območnih odborov. Predvidevamo, da se bodo najmanjši odbori povezali z odbori na širših območjih.

Republiški odbor bo predvidoma na seji 18. junija določil predlog statuta, o katerem bo odločal kongres, ki bo deset dni kasneje.

DE: Kako boste rešili organizacijska vprašanja na koroškem območju?

Albert Vodovnik

Vodovnik: Prihodnji teden bo sestanek, na katerem se bomo skušali dogovoriti o vključitvi sindikatov iz družb železarne Ravne v območni odbor SKEI. Ohranjena pa bo posebna organiziranost našega sindikata v sistemu slovenskih železarn.

DE: Kako potekajo kadrovske priprave na kongres?

Vodovnik: Območni odbori bodo pred kongresom izvolili 57 članov novega republiškega odbora. Kongres bo le ugotovil sestavo našega najvišjega organa. Kongres pa bo volil predsednika, tri podpredsednike, statutarno komisijo in nadzorni odbor.

DE: Obveščeni smo o pripravah nove programske listine. Kaj bo vsebovala?

Vodovnik: Na seji republiškega odbora smo ugotovili, da ne potrebujemo nove li-

stine, ampak le izboljšave in popravke sedanjega programa. Tudi zaradi kontinuitete našega dela programa ne bomo spreminjali.

DE: Pred meseci so nekateri člani vašega sindikata govorili o popolni osamosvojitvi SKEI. Kako je zdaj s to idejo?

Vodovnik: O tem so nekateri res govorili. Gre za tiste, ki ne vedo natančno niti, kaj je sindikat, niti, kaj je zveza. Kovinarji smo odločeni graditi močan in samostojen sindikat. Močni bomo tudi, če bomo še naprej z drugimi sindikati povezani v Zvezo svobodnih sindikatov. Mislim, da močan sindikat pomeni tudi močno sindikalno zvezo. Želim torej ohraniti povezavo z ZSSS na nacionalni ravni.

DE: Že večkrat ste najavili podpis nove KP za kovinsko in elektroindustrijo. Do kod ste prišli?

Vodovnik: Ne gre za novo pogodbo, ampak za dogajanje oz. popravke in dopolnitve pogodbe, ki jo že imamo. Partnerjem, to je splošnim združenjem in združenju delodajalcev, smo poslali naše poglede na dograditev kolektivne pogodbe. Od partnerjev pričakujemo, da bomo prihodnji teden lahko sedli za skupno mizo.

DE: Kolikšne bodo izhodiščne plače po novi pogodbi?

Vodovnik: Mi bi radi ohranili to, kar že imamo, to pomeni 40.715 tolarjev kot izhodiščno plačo za I. tarifni razred. Prepričani smo, da moramo odpraviti zniževanje plač. Če se partnerji s tem ne bodo strinjali, pa se bomo seveda morali sporazumeti o drugačni rešitvi.

Naš sindikat je ugotovil, da je treba kolektivno pogodbo izpolniti, da bi jo podjetja lahko neposredno uporabljala. Potrebujemo tudi pregled značilnih poklicev oz. delovnih mest in sistem napredovanja. Pomoč so nam ponudili delitveni strokovnjaki iz podjetij in računamo, da bodo naloge opravili skupaj z našo pogajalsko ekipo.

DE: Veliko problemov imate v podjetjih, ki so v lasti države oz. Sklada.

Vodovnik: Imate prav. Ta podjetja so res velik problem. Mislimo, da je Skladova ponudba za pobot z delavci dobra poteza. Ne vemo pa, če je izvedljiva. Odločili smo se, da bodo naši strokovnjaki skupaj s sodelavci iz sklada dodelali ponudbo za omenjeni pobot. Državi bomo predlagali, naj železarjem omogoči udeležbo pri lastninjenju A, B in C podjetij, skladno z interesi zaposlenih. O tem naj delavce prepričujejo njihovi direktorji.

DE: Zdi se nam, da niste zadovoljni z dosedanjimi rezultati na področju lastninjenja.

Vodovnik: Na naši zadnji seji je sodeloval Stane Valant, ki nam je v imenu bank ponudil možnost sodelovanja pri

zbiranju lastniških certifikatov. Upamo, da bomo na tej podlagi prišli do tistega, kar smo hoteli, ko smo se z Igorjem Trillerjem pogovarjali o sindikalnem koncernu.

DE: In kakšni so rezultati vašega ustavnega spora?

Vodovnik: Rezultatov še ni. Želim pa si, da bi Ustavno sodišče delavcem čimprej priznalo pravico do uveljavitve listin do 100-odstotnih plač. Če se bo to zgodilo, bo odpadla potreba po novih oblikah pritiska in novi splošni stavki.

DE: Kakšna je vaša bilanca na mednarodnem področju?

Vodovnik: Že pred časom smo bili sprejeti v mednarodno organizacijo kovinarjev (IMF) in prav te dni odhajamo na sejo njenega centralnega organa, ki bo v Marseillu. Kolegi iz Evropske konfederacije sindikatov (EMF), ki so bili pred časom na delovnem obisku v Sloveniji, pa so nas obvestili, da bomo prihodnji mesec sprejeti tudi v to organizacijo.

Franček Kavčič

ZAKAJ STAVKAJO DELAVCI METALKE INFORMATIKE

Zaradi zamude pri izplačilu plač za april in negotove prihodnosti so delavci Metalke Informatike d.o.o. 20. maja začeli stavkati. Stavkali bodo do izpolnitve zahtev. Predsednica stavkovnega odbora Tamara Rebek nam je povedala, da je njihovo podjetje na majavih tleh že leto dni oziroma od ustanovitve Metalke Informatike d. d. V Informatiki d.o.o. je pred letom dni delalo 90, danes pa le še 14 delavcev.

V novo delniško družbo so odšli skoraj vsi strokovnjaki, v d.o.o. pa so ostali le operativci skupaj s sodobno računalniško opremo. Predsednica stavkovnega odbora misli, da so delavci predolgo oklevali z akcijo in se zadovoljevali s plačami, za katere se je denar nekje našel. Šele potem, ko je pobegnil njihov prejšnji direktor, so prvič zagrozili s stavko.

Metalka je bila še pred štirimi leti velik in ugleden sistem, ki je zdaj razdeljen na številne dele. Večina novonastalih družb je v tem času zmanjševala obseg dejavnosti. To velja tudi za družbe, ki so bile največji naročniki storitev Metalke Informatike.

Največji naročnik Informatike je bila Metalka Commerce, takoj za njo pa Me-

Tamara Rebek, predsednica stavkovnega odbora in Svobodnega sindikata

talka Trgovina. Pred štirimi meseci je Metalka Trgovina organizirala lastno računalni-

ško mrežo, zato se je obseg dela v Informatiki zelo zmanjšal.

Tamara Rebek, ki je tudi predsednica Svobodnega sindikata, je v teh prelomnih trenutkih organizirala več sestankov upravljalških organov. Na enem od njih je Metalka Commerce prevzela odgovornost za izplačilo plač. Dogovorjeno je bilo tudi, da bo ta družba prevzela ustanoviteljske deleže drugih Metal-kinih družb.

Svoje obveznosti pa je Metalka Commerce izpolnjevala le en mesec. Delavci Informatike d.o.o. pa so kasneje dobili od direktorja Metalke Commerce Alfreda Killerja le dve grozilni pismi. Nihče pa sindikatu in stavkovnemu odboru ni dal nobenega pisnega odgovora na številna vprašanja o prihodnosti podjetja.

Tamara Rebek pravi, da bodo preostali delavci Metalke Informatike stavkali do izpolnitve zahtev, čeprav stavka povzroča škodo v družbah, za katere delajo. Iz tega, kar nam je povedala, je očitno, da v nekdanjem velikem sistemu nihče nima moči za rešitev spora z delavci in za preprečitev najbolj črnega scenarija za to družbo.

F. K.

POBOT MED DELAVCI IN SKLADOM DATI POD DROBNOGLED

Ko so družbena podjetja v velikih gospodarskih težavah prehajala v lastništvo Sklada Republike Slovenije za razvoj, Slovenija še ni imela nove lastninske zakonodaje. Republiški razvojni sklad se je s pogodbami o prenosu družbenega kapitala obvezal, da bo po sprejetju zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij delavcem omogočil morebitno brezplačno razdelitev dela deleža podjetja ali delavski odkup po ugodnejših pogojih, skladno z veljavno lastninsko zakonodajo. Obvezal se je, da bo skladno z veljavno lastninsko zakonodajo delavcev omogočil lastniniti tisti del podjetja, katerega lastnik bo na dan uveljavitve zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij, vendar samo do 20 odstotkov vrednosti podjetja na dan sklenitve pogodbe o prenosu družbenega podjetja v lastništvo sklada.

Republiški razvojni sklad je zato delavcem v podjetjih, ki so v njegovi lasti, ponudil v podpis pogodbo o ureditvi medsebojnih razmerij s poravnavo. S to pogodbo daje delavcem možnost lastninjenja 20-odstotnega deleža podjetja. To možnost pa pogotuje s pristankom delavcev, da se odrečejo vsem terjatvam do podjetja iz naslova premalo izplačanih plač, nadomestil plač in drugih denarnih prejemkov in morebitnih drugih pravic.

Eden izmed členov v predlogu te pogodbe pravi: »Sklad in delavci soglašajo, da obstaja negotovost glede medsebojnega pravnega razmerja, zato so sklenili s to pogodbo v vzajemni popustitvi odpraviti to negotovost in določiti svoje vzajemne pravice in obveznosti. Stranki sta se zedinili, da obstoječo obveznost nadomestita z novo, ki ima drugačen predmet in drugačno pravno podlago.« Po Pogodbi naj bi sklad prenesel na delavce določen odstotek poslovnega deleža in osnovne glavne podjetja, delavci pa bi tako postali skupni lastnik enotnega poslovnega deleža in

glavnice podjetja. V zameno za to naj bi se vsak izmed delavcev in vsi skupaj s pogodbo obvezali, da po njeni sklenitvi ne bodo imeli nobenih denarnih terjatev do podjetja oziroma sklada iz naslova premalo izplačanih plač, nadomestil plač in drugih denarnih prejemkov in morebitnih stranskih pravic. Vsak naj bi s podpisom pogodbe tudi izrecno izjavil, da je republiški razvojni sklad s podpisom pogodbe izpolnil svojo obveznost iz pogodbe o prenosu 20-odstotnega poslovnega deleža na zaposlene in da zato nima do delavcev več nobenih neporavnanih obveznosti.

Sklad je pripravil tudi posebno izjavo in pooblastilo, s katerim naj bi vsak delavec pooblastil skupnega zastopnika enotnega delavskega poslovnega deleža za podpis pogodbe. S podpisom izjave naj bi delavci svojega zastopnika pooblastili, da se vse njihove terjatve spremenijo v ustrezen solastniški delež v podjetju skladno s pripravljeno pogodbo in da nato v njihovem imenu upravlja skupni poslovni delež.

Takšen predlog lastninjenja

20-odstotnega deleža podjetij v lasti republiškega razvojnega sklada so z nekaj konkretnimi pripombami podprli tudi svet ZSSS in sindikati dejavnosti: SKEI, KNG, sindikat tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije, sindikat lesarstva, sindikat kmetijstva in živilske industrije in sindikat delavcev gradbenih dejavnosti.

Sedaj pa v posameznih podjetjih ugotavljajo, da prihaja med delavci v zvezi s tem do nejasnosti in zapletov. Predsednica območne organizacije ZSSS za Podravje Metka Roksandič in vodja strokovnih služb te območne organizacije Vekoslava Krašovec sta predsedstvu ZSSS in panožnim sindikatom zato že predlagali, naj pri republiškem razvojnem skladu dosežejo določene spremembe v postopku lastninjenja 20-odstotnega deleža v njegovih podjetjih. Po njunem mnenju takšnega načina lastninjenja ne bo mogoče izpeljati v zastavljenem roku.

»Predvsem je rok za izvedbo delavskega lastninjenja v skladovih podjetjih, ki naj bi se končal do 10. julija, odločno prekratek,« pravi Krašovec. »Zato v Podravju predlagamo, naj se podaljša do konca leta. Vedeti je namreč treba, da je sklad svojo ponudbo pripravil in delavcem dal možnost za lastninjenje, kar je bila njegova obveza iz pogodb o prenosu družbenega kapitala v sklad. Če delavci ne bodo v roku odgovorili na ponudbo, jim možnost – gledano s pravne plati, lahko pripade. Ta problem je še toliko bolj pereč, ker poslovodni delavci v procesu lastninjenja tega deleža niso udeleženi in zato mnogi nimajo

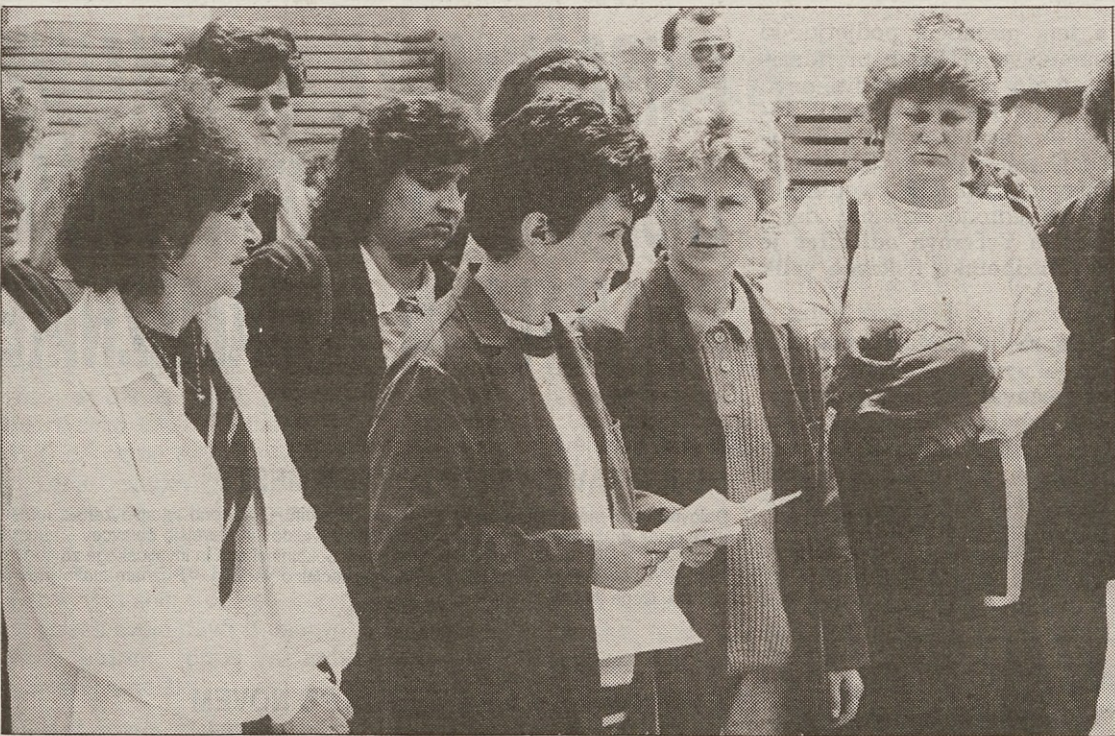
interesa, da bi za delavce v pogajanjih dosegli čim boljše pogoje. Delavci sami pa so velikokrat premalo usposobljeni za takšna pogajanja.«

Po mnenju Metke Roksandič je treba pred sprožitvijo lastninske akcije med delavci poznati cenitev podjetja ter vsebino in višino zapadlih terjatev in jih preveriti. Moteče je tudi, da v skupščinski obravnavi predlog sprememb o lastninskem preoblikovanju podjetij, še vedno pa ni končan ustavni spor o izračunu razlik izplačanih plač in plač po kolektivnih pogodbah (80 ali 100 odstotkov). Poleg tega ni rešeno vprašanje, ali bodo morali delavci za razliko neto plače, ki jo vlagajo v podjetje, plačati dohodnino ali ne.

Podravske sindikalisti pa opozarjajo tudi na nekatera vsebinska vprašanja: »Menimo, da bi se morala pogodba glasiti tako, da bi v vsakem posameznem podjetju opredelili, kaj je predmet pobota. Odločitev je možna le na osnovi izračuna terjatev in vrednosti podjetja. Če pa ostane veljavna sedanja določba iz pogodbe, se delavci načelno pobotajo za vse terjatve – torej posamezniki tudi za potne stroške, odpravnino, jubilejne nagrade, sporne razlike v plači in podobno. Takšne odločitve pa so lahko samo prostovoljna odločitve vsakega posameznega delavca, ne pa generalna rešitev pobota,« meni predsednica podravske organizacije ZSSS Metka Roksandič. »Prav tako menimo, da v pogodbo ne sodi točka o tem, da se delavci in druge pogodbenice stranke opovedujejo pravici izpodbijanja pogodb iz kakršnihkoli razlogov. Vsako pogodbo je po zakonu o obligacijah mogoče izpodbijati, če ne ustreza stanju – torej tudi to.«

Nekateri menijo, da ni s postopki potrebno hiteti in da je nasploh bolje počakati, da se ta vroča juha malce ohladi. »Takšne ocene niso realne. Po naši oceni je sklad s ponudbo svojo obvezo izpolnil, če pa je delavci ne bodo sprejeli, pač niso zainteresirani za lastninjenje 20-odstotnega deleža podjetja,« pravi Metka Roksandič.

Tomaž Kšela

Obrazi delavk dokazujejo, da preostanek marčne plače v znesku nekaj več kot šest tisoč tolarjev ne bo omogočil plačila položnic in drugih računov

DELAVKE SUKNA DOSEGLE VSE CILJE

Predice in tkalke Sukna iz Zapuž so devet dni stavkale, ker jim je podjetje izplačalo le 60 odstotkov plače za marec in še to v bonih. Stavko so prekinile šele potem, ko je njihov direktor Tomaž Gašperlin s stavkovnim odborom podpisal poseben sporazum, in potem, ko so prejele kuverte s preostankom marčne plače.

Po končani stavki je bila ekipa Tomaža Gašperlina vidno slabe volje, saj so delavci izsilili prav vse zahteve, na katere je pristal tudi Sklad, ki je lastnik tega podjetja. Tudi na obrazih Branka Tadiča, predsednika stavkovnega odbora in Svobodnega sindikata ter Danila Dvoršaka iz Neodvisnosti, ki sta vodila stavko, ni bilo veselja, saj sta vedela, da bi stavko lahko končali veliko prej in tudi na drugačen način.

Medtem ko smo čakali na podpis sporazuma, so članice stavkovnega odbora orisale razmere pred stavko in med njo. Sukno iz Zapuž daje kruh 217 zaposlenim iz jeseniške in radovljiške občine. Tovarna je stara več kot 100 let in večina njenih strojev ni dosti mlajša. Dela pa imajo dovolj in za njihove izdelke, zlasti odeje in tkanine, se zelo zanimajo nekatera tuja podjetja, s katerimi sodelujejo že dolga leta. Najpomembnejši partner sukna je Calwer iz Nemčije, takoj za njim pa so partnerji iz Italije.

Konfektionarka upa, da bo Sukno razveljavilo sklep o prenehanju njenega dela

Proizvodne delavke so za pridno delo v preteklih mesecih dobivale praviloma po 24 tisočakov. Če je bilo Sukno

v stiski, so se zadovoljile tudi z boni. Tekstilna tovarna iz Zapuž se je oktobra 1992 zatekla v Sklad, ki je poslovođenje

Socialno premirje

Po sporazumu med direktorjem in stavkovnim odborom bodo delavci poleg plač za marec dobili še denar za prevoz in prehrano za april, in sicer do 3. junija. Plače za april naj bi bile izplačane do 31. maja. Delavci pa bodo v zameno za to izpolnjevali pogodbeno naročila. Oba sindikata do 30. junija ne bosta spodbujala novih stavk. Sindikata ne bosta nasprotovala prerazporejanju delavcev zaradi naročil in organizacije delovnega procesa. Sindikata ne bosta nasprotovala tudi disciplinskim obravnavam, če bodo skladne z zakonom in kolektivno pogodbo. Če pa bo ena od strani zanemarila svoje obveznosti, jih lahko opusti tudi druga stran.

Transparent o bivšem direktorju in njegovih sodelavcih

zaupal dotedanjemu direktorju Alojzu Ferbežarju. Delavke menijo, da je prav on s svojimi sodelavci Sukno v zadnjih letih še bolj potopil. To dokazujejo tudi transparenti na naših posnetkih.

Sklad je Ferbežarja zaradi slabih rezultatov in nezadovoljstva delavcev odstavil šele marca letos in imenoval novo tričlansko poslovodno ekipo na čelu s Tomažem Gašperlinom – vsi so iz Ljubljane. Prav 16. maja, ko se je začela stavka, pa je Sklad imenoval tudi nov upravni odbor, ki ga vodi Janja Kovač-Seliškar.

Sukno še ni ugotavljalo presežnih delavcev. Sindikat pa je preprečil nameravano odpustitev 35 presežnih delavcev. Tudi sklep o prenehanju delovnega razmerja tekstilne konfektionarke, ki je v Suknu delala kar 13 let, še ni pravno-močen. Sukno verjetno ne bo moglo dokazati, da njenega dela ne potrebuje.

Plače v Suknu so v zadnjih mesecih znašale 67 odstotkov izhodišč iz kolektivne pogodbe. Najtežje je bilo v Suknu zaposlenim zakoncem. Ena od članic stavkovnega odbora je skupaj s svojim soprogom zaslužila manj kot 60 tisočakov, torej polovico manj, kot znaša ena povprečna plača delavcev v gospodarstvu v RS.

Člani stavkovnega odbora pravijo, da sta poslovodstvo in Sklad na začetku stavke grozila s stečajem in bila do njih

zelo nekorektna. Dobro voljo so partnerji pokazali šele potem, ko so sprevideli, da delavci ne bodo popustili. Stavkajoči so prepričani, da so ravnali prav, saj so zahtevali le denar za že opravljeno delo. Večina proizvodnih delavk pa dela v treh izmenah in po potrebi tudi ob sobotah.

Predsednica upravnega odbora Janja Kovač-Seliškar je po podpisu sporazuma povedala, da Sukno proizvaja kakovostne izdelke in da ima zato možnosti za obstoj. Največji problem Sukna pa je ve-

lika zadolženost, ki je v veliki meri nastala zaradi »šlampa-stega« dela bivših šefov. Predsednica upravnega odbora, ki je v imenu Sklada pristala na vse zahteve delavcev, pravi, da ima zato nekoliko slabo vest. Upa pa, da bodo delavci izpolnili obveznosti, kot jih je podpisal stavkovni odbor.

Tudi direktor Tomaž Gašperlin je bil po podpisu sporazuma zelo zaskrbljen in je odklonil celo fotografiranje.

Pomoč delavcem

Stavkovni odbor je poslal prošnjo za pomoč predsedniku vlade, obema sindikatoma, Rdečemu križu in Karitasu. Svobodni sindikat in Neodvisnost sta pokrila stroške za eno malico. Denarno pomoč v znesku 10 tisoč tolarjev na ogroženega člana, ki sta jo v Sukno prinesla Branka Novak in Alojz Omejc, pa je stavkovni odbor zavrnil zaradi tega, ker Neodvisnost nima denarja za takšne namene.

Pritožil se je nad stavkovnim odborom, češ da so se med stavko tudi gostili. Omenil je možnost, da so delavci stavkali zaradi interesov nekaterih, ki bi Sukno radi spravili v stečaj, zato da bi ga kupili za eno marko.

Predsednico upravnega odbora in direktorja smo razumeli, da je možna rešitev za Sukno tudi, da ga dokapitalizirajo in prevzamejo lastniške deleže tuji partnerji.

Ko sva s fotoreporterjem odhajala iz Sukna, sva ugotavljala, da med delavci in poslovodstvom ni pravega upanja in da ga bo treba šele vzpostaviti. Mogoče prav zato sporazum med direktorjem in stavkovnim odborom velja le do konca junija. Zdi se, da bodo lastniki v tem času dokončno ocenili možnosti za rešitev Sukna in povrnitev sredstev, ki so jih že vložili v to firmo.

Franček Kavčič

DELAVKE BELTINKE TERJAJO ZAMENJAVO DIREKTORICE

Tekstilna tovarna Beltinka iz Beltincev ima iz meseca v mesec večje težave. Hudo jo pesti pomanjkanje likvidnih sredstev, zato naj bi 377 delavk in delavcev dobilo za april samo zajamčene plače. Težave Beltinke so se začele kmalu potem, ko se je lani odcepila od Rašice iz Gameljna. Po odcepitvi ni imela ustreznih kadrov za samostojno opravljanje vseh poslovnih funkcij, kar se je kmalu pokazalo tudi v izgubi tržišča.

Zaradi nastalih razmer so delavci še bolj nezadovoljni. Ugotavljajo, da razmere po odcepitvi niso takšne, kakršne so jim pred tem obljubljali, in bojijo se, da bo morala tovarna v stečaj. Zato so delavci na izrednem zboru zahtevali razrešitev sedanje direktorice Nataše Hozjan in tehnične direktorice Anice Varga. O tej njihovi zahtevi in drugih nakopičenih problemih v Beltinki bo še ta teden razpravljala upravni odbor podjetja.

TK

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

NOVA SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO S KOMENTARJEM!

Izdali bomo novo

SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO ZA GOSPODARSTVO S TARIFNO PRILOGO S KOMENTARJEM IN DOGOVOR O POLITIKI PLAČ V GOSPODARSTVU ZA LETO 1994. Komentar delovnopravnega dela Splošne kolektivne pogodbe je prispeval Gregor Miklič, komentar tarifnega dela pa Brane Mišič.

Cena brošure v prednaročilu je 1.500 SIT + 5% prometni davek, t.j. 1.575 SIT. Brošuro lahko naročite na naslov ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefoni (061) 321-255, 1310-033 in 313-942, fax 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo _____ izvod(ov) brošure SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO S KOMENTARJEM IN DOGOVOR O POLITIKI PLAČ V GOSPODARSTVU ZA LETO 1994 (separat socialnega sporazuma).

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku; 2. Ind. naročniku pošljite po povzetju

žig

Podpis naročnika

Pogajalske skupine za sklenitev kolektivne dejavnosti trgovine Slovenije so se 24. maja drugič sestale in se dogovorile o normativnem delu. Pri tarifnem delu je še odprto vprašanje povečanja izhodiščnih plač nad višino, določeno za gospodarstvo. O tem se bodo pogodili na naslednjem pogajanju, 7. junija, tako da bo pogodba lahko podpisana še v letošnjem juniju.

Franz Werner Petek

BO ŠTAJERSKA OSTALA BREZ SLOVENSKE ČASOPISNE ROTACIJE?

»Če Mariborskemu tisku ne uspe izpeljati sanacijskega programa, ki bo bolj ali manj boleč tako za zaposlene kakor za vse upnike in poslovne partnerje, se bodo morali vsi zaposleni v podjetju, kakor tudi mesto Maribor, soočiti s socialno ogroženostjo delavcev še enega večjih podjetij na Štajerskem,« je poudaril v.d. direktorja Grafično založniškega podjetja Mariborski tisk Vlado Jordan v informaciji o trenutnem gospodarskem položaju podjetja. Namenil jo je mariborski lokalni vladi in vsem drugim pristojnim organom. Ali potemtakem grozi stečaj tudi Mariborski tiskarni? Ta je s svojim sicer zastarelim rotacijskim strojem edina med tiskarnami na Štajerskem, Koroškem in v Pomurju sposobna dnevno tiskati informativno-politične časnike in daje kruh 556 delavcem in njihovim družinam.

Tekoče poslovanje Mariborskega tiska močno otežuje prezadolženost in plačilna nesposobnost. V začetku maja je imel Mariborski tisk blokiran žiro račun v višini 216 milijonov tolarjev, kratkoročni krediti pa so takrat znašali 334 milijonov tolarjev.

Eden največjih problemov Mariborskega tiska je dotrajana rotacija, stara že 22 let. Na njej tiskajo dnevnik Večer in druge časnike v severovzhodni Sloveniji. Do začetka devetdesetih let je bila s časnikom Večer sestavni del enotnega časopisno-grafičnega podjetja. Že več kot desetletje in pol si prizadevajo za nabavo novega rotacijskega stroja, o čemer je bilo prelitega že ogromno črnih in že veliko obljub tudi na republiški ravni. Tiskarna zaradi ekonomskih težav in subvencioniranih cen časnikov v preteklosti ni nikoli ustvarjala dovolj velike akumulacije v proizvodnji na časopisni rotaciji.

Z modernizacijo grafične opreme za časopisni in revijalni tisk bi Mariborski tisk dvignil tudi letno produktiv-

nost na 4,5 milijona tolarjev na zaposlenega, s čimer bi v podjetju dosegli povprečno produktivnost na zaposlenega v grafični dejavnosti v Slovenii.

Na velike probleme v tem podjetju so opozorili tudi na nedavni tiskovni konferenci v Ljubljani. Skical jo je sindikat Pergam skupaj s predstavniki delavskega sveta in sindikatov v Mariborskem tisku. Na njej so za vse zlo v glavnem obtožili nekdanja direktorja Emerika Zuodra in Gorazda Kapuna, ki naj bi neodgovorno poslovala z družbenimi sredstvi, najemala predrage kredite, poslovala z domačimi in tujimi firmami sumljive kakovosti in nespametno ravnala z investicijskimi sredstvi. Tako naj bi za novo rotacijo Mariborski tisk dobil doslej iz republiškega proračuna že okoli 700.000 mark, 100.000 mark pa naj bi primaknil Večer, vendar v tiskarni še nihče ne ve, ali bo mogoče ta sredstva uporabiti za nabavo nove rotacije. Menda jih je zadržal tuji posrednik, ki mu tiskarna dolguje plačilo nekega drugega tiskarskega stroja. Po-

slovanje Mariborskega tiska že več mesecev raziskujejo kriminalisti (Emerik Zuoder je bil z dvema nemškima državljanoma, domnevno njegovima svetovalcema, v februarju nekaj dni v preiskovalnem zaporu), vendarle doslej obtožnica še ni bila vložena. Sindikat Pergam zahteva, naj poslovanje Mariborske tiskarne temeljito preprese Služba družbenega knjigovodstva. Od države, ki je največji upnik tiskarne, pa pričakuje strokovno in kapital-sko pomoč. Od državnega zbora Pergam terja preiskavo o ozadju agonije Mariborskega tiska.

Medtem je vodstvo časopisa Večer podpisalo pogodbo z avstrijskim grafičnim, založniškim in papirnim koncernom Leykam o ustanovitvi skupnega mešanega podjetja v Mariboru, v katerem bo imel večinski delež avstrijski partner. Večer se je obvezal, da bo

v tem mešanem podjetju, ki namerava v Hočah pri Mariboru do jeseni zgraditi novo tiskarno in v njej namestiti sodobno časopisno rotacijo, tiskal dnevnik (le-ta izhaja dnevno v 65.000 izvodih) in druge edicije najmanj deset let. Ta Večerova odločitev je za Mariborsko tiskarno velik udarec.

Čeprav se je Mariborski tisk znašel v navidez nepremostljivih težavah, si vodstvo prizadeva izboljšati razmere z reorganizacijo in lastninskim preoblikovanjem podjetja, s tehnično-tehnološkimi in ekonomskimi racionalizacijami in izvensodno poravnavo z upniki. Novi rotacijski stroj bi začel delati takoj po dobavi, saj imajo za to vse prostorske, tehnične in kadrovske možnosti.

Na Štajerskem se v naslednjih letih očitno obeta močna mednarodna konkurenca na grafičnem področju. O opisanih razmerah bodo morala prej ko slej svoje reči tudi ministrstva, saj ne gre za dejavnost, ki bi bila nepomembna s širšega nacionalnega in državnega vidika. V tem primeru namreč ne gre samo za to, kaj bo s 556-članskim kolektivom grafičnih delavcev, pač pa tudi za to, ali bo Štajerska imela časopisno tiskarno, ki bo v večinski slovenski lasti, ali ne.

Tomaž Kšela

CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO

»Ali je lokalna samouprava urejanje vsega tistega, za kar država noče prevzeti odgovornosti, ker ne prinaša ne oblasti in ne dobička?«

To je eno izmed vprašanj v knjigi dr. Cirila Ribičiča CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO, ki je izšla pri ČZP Enotnost.

PLAČE IN NAPREDOVANJE V JAVNEM SEKTORJU

Ilja Jurančič

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Napredovanje

S pojmom napredovanje se je v bližnji preteklosti označevala razporeditev zaposlenega na zahtevnejše delo, ki je razporejenemu zagotavljalo višjo in boljšo plačo. Vzporedno so se sicer že pojavljale ideje in zahteve po vzpostavitvi napredovanja pri istem delu ali na istem delovnem mestu, kar naj bi delavcu omogočilo višjo plačo tudi brez razporeditve na zahtevnejše delo. V sistemu plače po delu in doseženih delovnih rezultatih, ki je v takratni bližnji preteklosti prevladoval, ni bilo niti razumevanja niti možnosti za napredovanje na istem delovnem mestu. Kjer je bilo to mogoče in kjer je bilo za to kaj razumevanja, se je napredovanje na istem delovnem mestu ali na istem delu uveljavljalo z organizacijskimi spremembami, da se je isto delo preimenovalo od referenta v svetovalca, svetnika ali kakšnega vodje namišljene organizacijske enote. V vrsti dejavnosti (učitelj, zdravnik, sodnik itd.) tostvarni organizaciji pogravnili bili možni, zato napredovanja na istem delovnem mestu tudi ni bilo. Plača od začetka do konca delovne kariere je bila v načelu enaka.

V začetku sedemdesetih let se je pri oblikovanju sistemov plač pojavila ideja o minulem delu. To naj bi bil po začetni ideji del plače, ki bi imel svojo podlago v dejstvu, da iz dela poleg plač nastaja tudi družbena akumulacija, ki v naslednjih obdobjih omogoča modernizacijo delovnih sredstev in delovnih tehnologij ter s tem višjo produktivnost dela. Iz naslova upravljanja družbene akumulacije naj bi delavci prejimali del svoje plače, ta pa naj bi bil po prvotni zamisli odvisen od učinkovitosti in akumulativnosti posameznega delovnega procesa. Sredi sedemdesetih let je bila ideja minulega dela transformirana v del plače na podlagi delovne dobe. To je omogočalo, da se je delavcu v času celotne delovne dobe in delovne kariere plača povečala za 20 odstotkov tudi v primeru, če je bil ves čas razporejen na isto in enako tarifirano delo. Navedeno povečanje plače je zadostovalo za normalno oblikovanje plače v delovnih procesih, kjer je možno postopno razporejanje de-

lavcev na zahtevnejše delo in zahtevnejša delovna mesta (vertikalno napredovanje). V dejavnostih in v delovnih procesih, kjer vertikalnega napredovanja na zahtevnejše delo ni ali se pojavlja le izjemoma, omenjenih 20 odstotkov za delovno dobo ne zadošča za vsaj minimalno še sprejemljivo razlikovanje med delavci na začetku in delavci na koncu delovne kariere. Uveljaviti se mora horizontalno napredovanje na istem delovnem mestu.

Edina dejavnost, kjer je horizontalno napredovanje v kombinaciji z vertikalnim napredovanjem ves čas približno spodobno urejeno je visoko šolstvo. Začetnik v tej dejavnosti postane asistent, ko magistrira, postane asistent z magistriranjem, in ko doktorira, postane asistent z doktoratom in s tem zaključijo obdobje svojega usposabljanja, ko tudi že sodeluje v pedagoškem procesu. Z naslednjo stopnjo docenta pridobi pravico in obveznost za samostojno pedagoško delo v visokošolskem izobraževalnem procesu. Z nadaljnjim usposabljanjem in uveljavljanjem napreduje v nazivu izredni profesor in redni profesor. V celotni karieri torej šest stopenj, za vsako izmed stopenj pa so dovolj natančno oblikovani pogoji, ki jih kandidat mora izpolniti. Če naj se vzpostavi sistem plač, ki bo temeljil na vertikalnem in na horizontalnem napredovanju zaposlenih, se morajo za uveljavljanje horizontalnega napredovanja upoštevati izkušnje iz visokega šolstva, saj ima horizontalno napredovanje prav tu največjo tradicijo.

Katere izboljšave so možne in nujne

Sprejet je zakon o razmerjih plač

Zakon o razmerjih plač je v obrazložitvi deklariran kot zakon za prehodno obdobje do sprejema in uveljavitve zakona o javnih uslužbencih. Zakon vsebuje nekatere pomanjkljivosti, ki bodo dale svoj pečat sedanjemu sistemu plač v javnem sektorju in ki bodo lahko povzročile večja socialna nasprotovanja. Te pomanjkljivosti so:

- še eno prehodno obdobje namesto dolgoročno zasnovanega sistema plač v javnem sektorju,
- iz veljavnosti zakona so izvzete nekatere

dejavnosti in nekatere strukture zaposlenih ali delujočih v javnem sektorju,

- izhodiščna plača in količniki tarifnih razredov niso usklajeni in tudi ne primerljivi z izhodiščno plačo in s količniki tarifnih razredov v gospodarskih dejavnostih,

- med osnovnimi plačami zaposlenih v različnih tarifnih razredih ni prekrivanja,
- združeni so trije zgornji tarifni razredi, med katerimi je zaradi tega medsebojno prekrivanje totalno,

- napredovanje v nazive in napredovanje v plačilne razrede medsebojno ni usklajeno in razmejeno,

- z napredovanjem na zahtevnejše delo so v nedopustni meri privilegirani državni uradniki višjih ravni (VII. tarifni razred).

Še v času veljavnosti in uporabljanja zakona o razmerjih plač bi morali doseči vsaj naslednje izboljšave:

- izenačitev izhodiščnih plač in količnikov tarifnih razredov med javnim sektorjem in gospodarskimi dejavnostmi,
- uskladitev in tarifiranje napredovanja v nazive za strokovne delavce v tistih dejavnostih javnega sektorja, kjer napredovanje na zahtevnejše delo ni možno ali je omogočeno le izjemoma,

- uskladitev in razširitev napredovanja v plačilne razrede za vse strukture zaposlenih v javnem sektorju.

Če bodo omenjene izboljšave izvedene še v času veljavnosti zakona o razmerjih plač, lahko pričakujemo, da bo napovedani zakon o javnih uslužbencih lahko pripravljen z manj težavami in tudi bistveno prej.

Izenačitev izhodiščnih plač in količnikov tarifnih razredov

Od začetkov uveljavljanja kolektivnih pogodb je vlada neprestano izsiljevala nizko izhodiščno plačo in hkrati višje količnike zgornjih tarifnih razredov za vse dejavnosti javnega sektorja. Razlike v višini izhodiščne plače so bile vse od jeseni leta 1991 dalje bistvene in občutne, tako da je izhodiščna plača v javnem sektorju v nekaterih mesecih znašala komaj polovico izhodiščne plače v gospodarstvu.

(se nadaljuje)

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednost in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 460,00 SIT

● Stane Uhan

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Emil Rojč

KARIERA KOT SPREMINJANJE

Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov
Cena 850,00 SIT

● Več avtorjev

SOCIALNA DRŽAVA

Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST
Cena 600,00 SIT

● Aleksej Cvetko

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVM

Novi zakon o zdravstvenem zavarovanju – Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 580,00 SIT

● ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij – Uredba o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij – Uredba o metodologiji za izdelavo otvoritvene bilance stanja
Razlage: mag. Tone Rop, Gregor Miklič, dipl. oec. Radovan Teslić in dr. Alenka Znidaršič-Kranjc. Cena 1.800 SIT

● KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI S KOMENTARJEM

Kolektivna pogodba s stališči komisije za razlago KP s komentarjem – Priloge: Sklep izvršnega sveta R Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna – Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno izobraževalnih zavodih – Pripravi: Nevenka Zaviršek in Vinjo Kastelic
Cena 950 SIT + 5% p. davek

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Moje pravice na	 izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Stanov. razmerja	 izv. ● Kariera kot...
..... izv. ● Delavci in uprav.	 izv. ● Socialna država...
..... izv. ● Zakon o last.	 izv. ● Zdrav. zav...
	 izv. ● Kol. pog. za negosp...

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: Žig Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 1310-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 311-956.

Mnogim ljudem se zdi pisanje o »dohodnini po novem« neko-liko preuranjeno, češ da bomo do takrat, ko se bomo spet spopadli z davkarijo, tako ali tako vse, kar danes vemo, pozabili. Pa ni čisto tako. Če zares želi- mo, da bomo dajali cesarju le to, kar je cesarjevega, in niti pre- bite pare več, potlej moramo že danes vedeti kje lahko kaj pri- hraniimo in katere račune velja skrbno shraniti, da si bomo zmanjšali svojo davčno osnovo. Brez potrdil, brez računov namreč ne bo šlo.

Za tovrstno »dokumentacijo« pa se moramo ponujati sami. Davkarija se zagotovo ne bo. Toprej, vsak račun, ki je po no- vem zakonu o dohodnini pred- met davčne olajšave, lepo v po- seben predal. Čež leto dni bo to prepozno. Sedaj in sproti, da nas kasneje – povsem po nepo- trebnem – spet ne bo bolela glava.

Tudi po novem dohodninskem zakonu je kar precej olajšav, s pomočjo katerih si bomo lahko zmanjšali osnovo za odmero davka. Za vse bo veljala 11-od- stotna olajšava, ki jo bomo v za-

DOHODNINA PO NOvem (IV.)

četku prihodnjega leta izračunali na osnovi letošnje povprečne plače v državi. Poleg te pa bo v prihodnje veljala še 3-odstotna olajšava za določene stroške oziroma izdatke, ki jih imamo med letošnjim letom. Na videz so ti odstotki skromni, v resnici pa lahko precej odločilno vpli- vajo na končno odmero dohod- ninske obveznosti.

Zato velja nenehno misliti, ka- tere račune je pametno sprav- ljati. Tako kot doslej moramo spraviti račune za nakup ali gradnjo stanovanjske hiše ali stanovanja ter za vzdrževanje hiše ali stanovanja, pa tudi potrdi- lo o izdatkih za odpravo arhi- tekturnih in komunikacijskih ovir. Dalje si osnovo za dohodnino lahko zmanjšamo tudi z naku- pom vrednostnih papirjev, ki jih izdaja država in katerih vračilni rok je daljši od 12 mesecev, kot tudi z računi, ki dokazujejo, da smo denar porabili za obnovo naravne znamenitosti ali kultur- nega spomenika. Olajšava osta- nejo tudi prispevki in premije, namenjene za povečanje soci- alne varnosti (za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdrav- stveno zavarovanje in zaposlo- vanje), vendar le, če so plačani pravnim osebam s sedežem

v Sloveniji. Kajpak štejejo tudi zneski, ki smo jih porabili za na- kup zdravil, zdravstvenih in orto- pedskih pripomočkov.

Hranili bomo tudi račune za nakup učbenikov in druge stro- kovne literature, za plačano šol- nino (jezikovno izobraževanje, glasbena šola, podiplomsko izo- braževanje...), pa tudi potrdila za prostovoljne denarne pri- spevke in vrednost daril v naravi za humanitarne, kulturne, izo- braževalne, znanstvene, športne, ekološke in religiozne

namene, kot tudi za prispevke in darila, izplačana invalidskim or- ganizacijam.

Po novem zakonu štejejo za olajšavo tudi izdatki, ki jih imamo z napeljavo telefonskega pri- ključka ali priključka za vodovod, kanalizacijo, plinovod, toplovod ali kabelsko televizijo. Olajšava za dohodnino so tudi plačani zneski po vseh predpisih izpelja- nega samoprispevka, pa tudi članarine političnim strankam in sindikatom.

A. U.

NIČ VEČ BREZ KATALIZATORJA

Z letošnjim prvim julijem bo začela veljati v Sloveniji odredba o prepo- vedi prodaje in uvoza avtomobilov brez uravnavanega (krmiljenega) katalizatorja. Odredba velja zgolj za avtomobile z bencinskim motorjem. Z omenjenim korakom je naša dr- žava potrdila svojo ekološko avto- mobilsko naravnost.

K tej svetli plati nove odredbe pa je potrebno dodati, da ob s 1. julijem prenehal veljati sedanji predpis o davčni olajšavi za avtomobile s ka- talizatorjem, zato bo od tedaj os- novna davčna stopnja pri vozilih z do 1,8-litrskim motorjem 20-odstotna (prej 16-odstotna), pri tistih z motor- jem nad gibno prostornino 1,8-litra pa 32-odstotna (prej 25,6-odstotna).

Odredbo o prepovedi prodaje in uvoza avtomobilov brez katalizator- jev je pripravilo ministrstvo za okolje in prostor. Očitno pa je, da bo »no- vost« povzročila nekaterim uvozni- kom in prodajalcem avtomobilov ne- kaj težav; čeprav se uredba zajema zgolj bencinske motorje. Še vnaprej bo namreč dovoljen uvoz novih in rabljenih avtomobilov z dizelskim motorjem in brez katalizatorja. No, ne glede na to se uvozu starih avto-

mobilov pišejo slabši časi.

Kajpak nas bo nova vladna odloči- tev malce udarila po žepu. Toda, za čistejšo in lepše okolje vsekakor ve- lja tudi nekaj žrtvovati. V prid večine prebivalcev naše države pa bi bilo, da skrbi za zdravo okolje ne bi zožili le na promet in avtomobile, saj nam vsem skupaj grenijo življenje še mnoge druge nečednosti. Na primer na deset- in desetisočne štirinožcev, ki počnejo na sprehajališčih, poteh, v parkih, na travnikih, igriščih, ploč- nikih in najlepših cvetličnih nasadih to, kar je nam državljanom strogo prepovedano. Mar ne?

A. U.

MILIJARDA DOLARJEV OD TURIZMA?

Slovenskemu turizmu letos dobro kaže, so ugotovili na zadnji seji iz- vršnega odbora Turistične zveze Slovenije, saj je po podatkih pred- sednika združenja Gospodarske zbornice Slovenije za gostinstvo in turizem Darka Bizjaka promet slo- venskega turizma v prvih treh mese- cih tega leta znašal kar 175 milijonov dolarjev. Takšen začetek letošnje tu-

ristične sezone napoveduje, da bo lahko skupni iztržek slovenskega tu- rizma v tem letu blizu milijarde dolar- jev. No, to so le napovedi oziroma predvidevanja ljudi, ki se s turizmom ukvarjajo. Ta pa so bila doslej, vsaj praviloma, precej optimistična. Kmalu bomo videli, saj smo takore- koč že na pragu poletja.

A. U.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 21

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982, ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. **Apartmaji Kaninska vas** – za 4 osebe, v celoti opremljeni. Cena 41 DEM v tolarški protivrednosti, za 6 oseb 47 DEM v tolarški protivrednosti.

2. **Rogla** – apartmaji z opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, kopalnica, skupno za 4 osebe. Cena 52 DEM v tolarški protivrednosti in 5-odstotni davek.

3. **Pokljuka** – apartmaji za 4 osebe 54 DEM, za 2 osebi 35 DEM, prijavna taksa 1,5 DEM, turistična taksa 1,10 DEM v tolarški protivrednosti. Najkrajši termin tri dni.

4. **KOPE** – garsonjera za 4 osebe, cena 42 DEM v tolarški protivrednosti. Možne rezervacije za čas dopustov.

5. **POČITNIŠKA STANOVANJA V KRANJSKI GORI** – za štiri osebe v naselju Čičare. Termini po dogovoru. Cena 41 DEM v tolarški protivrednosti.

Morje

1. **Enosobno stanovanje v Barbarigi pri Pulji** – opremljeno za 4 osebe: dnevni prostor s kuhinjsko nišo, spalnica, kopalnica. Cena 48 DEM, prosto do 25. 6. in po 5. 9., cena 2800 tolarjev.

2. **Trisobno stanovanje v Novigradu** – opremljeno za 6 oseb: dve spalnici, otroška soba, kuhinja, kopalnica. Termini v juniju, cena 2600 tolarjev.

3. **Apartma v Barbarigi** – za 6 oseb, prost do 20. junija. Cena 48 DEM dnevno. Takse niso vključene.

4. **Apartma na Pagu GAJAC** – za 4 osebe, prosto do 20. junija. Cena 1.400 tolarjev. Takse niso vključene.

PONUDBA MOŽNOSTI ZA LETNI DOPUST

Borza sprejema prijave za letni dopust. Ob potrjeni rezervaciji vpla- čate 40% odstotkov, znesek pa mora biti v celoti poravnani 10 dni pred odhodom na dopust, v republiki Hrvaški 15 dni pred odhodom. Možnost plačila v dveh obrokih ali s turističnim kreditom.

1. **PENZION V FIESI** – sobe za 3 do 4 osebe s kopalnico, predprostorom in teraso, penzion ali polpenzion od 26. junija do 26. avgusta. Cena penziona za odrasle 49 DEM, za otroke do 12. leta 37 DEM v tolarški protivrednosti. Cena polpenziona za 4 DEM nižja. MOŽNA OBROČNA VLAČILA. Termini po sedem dni, zamenjave vsako soboto.

2. **POČITNIŠKE SOBE V FIESI** – triposteljne sobe, etažni tuš, WC. Penzion za odrasle 40 DEM, za otroke do 10. leta 35 DEM. TERMINI SEDAM DNI.

3. **POČITNICE NA POKLJUKI**, – V DVO- ALI ŠTIRIPOSTELJNIH APARTMAJIH od 2. julija do 1. oktobra. Cene velikega ap. 56 DEM, malega ap. 37 DEM v tolarški protivrednosti. Termini vsako soboto. Turistična taksa ni vključena.

4. **POČITNIŠKI DOM PIRAN** – sobe s kopalnico za 4 osebe, polpenzion, desetdnevni paketi do 6. junija po 35 DEM za odrasle in 30% popusta za otroke do 14. leta starosti. Prosti so tudi še termini po sedem dni od 18. 6. do 25. 6. in od 25. 6. do 2. 7. Cene: odrasli 39 DEM, otroci do 14., leta 33, do 7. pa 29 DEM. Turistična taksa ni vključena.

5. **POČITNIŠKI DOM V BOHINJU** – šest ap. za štiri in dva ap. za osem oseb, cena 60 oz. 120 DEM za večjo enoto. Termini 7 ali 10 dni, po dogovoru.

6. **APARTMAJI V LANTERNI, NASELJU PICAL, APARTMAJI LUNA**

	App za 3 osebe	za 4 osebe	za 6 oseb
LANTERNA CENE	70 DEM	82 DEM	111 DEM
PICAL CENE	80 DEM	87 DEM	108 DEM
LUNA CENE	80 DEM	90 DEM	

POLPENZION

Hotel Kristal

2. 7., do 15. 7.	48 DEM v 1/2 sobah
16. 7. do 18. 8.	56 DEM v 1/2 sobah

Hotel Diamant

2. 7. do 15. 7.	49 DEM v 1/2 sobah
16. 7. do 18. 8.	56 DEM v 1/2 sobah

Hotel Neptun

2. 7. do 15. 7.	41 DEM v 1/2 sobah
18. 7. do 18. 8.	43 DEM v 1/2 sobah

Hotelsko naselje SPLENDID

2. 7. do 15. 7.	31 DEM
18. 7. do 18. 8.	36 DEM

7. **GARSONJERA V ČERVARJU** – za štiri osebe, opremljena kuhinja. CENA 48 DEM. Termini od 1. 7. do 19. 8.

8. **POČITNIŠKA STANOVANJA V MAREDI** – dvosobna stanovanja, opremljena kuhinja, predsoba, kopalnica in dva balkona. TERMINI po 10 ali 7 dni. Cena dnevnega najema 54 DEM. Turistična in bivalna taksa ni vključena.

9. **HIŠICE NA ROGLI** – za štiri osebe, termini 7 ali 10 dni, cena dnevnega najema 58 DEM. Prosto še v avgustu.

10. **Počitniške sobe v SAVUDRIJI** – po štiri sobe v skupni sanitarijari. Desetdnevni penzion 1., 11., 21., 31. julij in 1., 11., 21., 31. avgust. CENE informativne: penzion za odrasle 35 DEM, do treh let starosti 5 DEM, do 7. leta 27 DEM.

11. **ENOSOBNO STANOVANJE NA OTOKU PAGU** – za štiri osebe. Cena 45 DEM. Termini od 20. 6. do 10. 7. in od 30. 7. dalje.

12. **Postavitve prikolic na VRANSKEM**, brezplačna uporaba bazena. CENA: celoletna najemnina prostora 500 DEM.

13. **Prikolica za 5 oseb nameščena v ANKARANU**. Dnevni najem 72 DEM.

POČITNICE V ITALJI – KALABRIJA

1. **STELLA MARINA** – družinski hotel, bivanje v dvoposteljnih sobah. Sedemdnevni paket s polpenzionom od 315.000 lir do 595.000 lir, odvisno od termina. Polni penzion pa od 364.000 do 665.000 lir.

2. **LIMONETO** – družinski hotel, bivanje v dvoposteljnih sobah. Sedem- dnevni penzion od 469.000 do 651.000 lir, polovični penzion 35.000 lir manj.

3. **ROCCA DI VADARO** – apartmaji z eno, dvema ali tremi sobami za dve, tri do osem ležišč. Cene najema za sedem dni od 385.000 do 1.036.000 lir v mesecu juliju. Uporaba lastne posteljinine.

Ponudba je širša, kot je predstavljena. Več informacij prejmete na ATRISU.

IZLETI

1. **ENODNEVNO POTOVANJE Z REČNO BARKO PO LJUBLJANICI**. Primerno za sindikalno opoldansko zabavo s piknikom. Barka sprejme s kapitanom vred do 40 »pomorcev«. Cena: 10.000 tolarjev štart, 2.500 tolarjev ura vožne in 200 tolarjev na osebo. Najmanjša posadka: 10 oseb.

B SEJEMSKA PONUDBA

1. **DELOVANJE ZAŠČITE IN GASILSKIH ENOT V PRIMERU NARAV- NIH NESREČ ALI POŽAROV HANNOVER**, 3. do 8. junij. Tridnevni program potovanja z avtobusom, avionom ali avionom in avtobusom. Odhodi 2. ali 4. junija. CENA 565 DEM. Industrijske gasilske enote še posebej vabljene. Cena programa s prevozom z avtobusom v obe smeri je 380 DEM.

2. **TRANSPORT MÜNCHEN, transportni sistemi, skladiščenje, javna prevozna sredstva, komunikacije**, od 7. do 11. junija, enodnevni obisk 60 DEM.

ZAMENJAMO POČITNIŠKO ENOTO

1. **Dvosobno stanovanje v počitniškem naselju MAREDA pri Novi- gradu, opremljeno za pet oseb, zamenjamo za enoto v Čateških Topli- cah, Atomskih Toplicah ali v Moravcih za enoto za štiri osebe po sistemu tri mesece morja za dva meseca toplje.**

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. **Počitniške hišice v ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ali MORAV- SKIH TOPLICAH.**

2. **Počitniške zmogljivosti v Slovenskem primorju in v Istri.** Ponudba je lahko penzijska ali pa najem opremljenih apartmajev. K ponudbi vabimo tudi lastnike vikendov od KANEGRE do KARIGADORJA.

KUPIMO NEPREMIČNINO

1. **V Vrsarju kupimo** manjšo počitniško garsonjero, veliko do 35m². Ponudbe posredujte na ATRIS.

PRODAMO NEPREMIČNINO

1. **Trisobno stanovanje z garažo v Ljubljani**, 72m², prodamo za 105.000 DEM.

2. **Več dvosobnih počitniških stanovanj**, popolnoma novih, v turistič- nem naselju BARBARIGA pri Pulji prodamo. Velikost enote 34,05m² oz. 33,62. Večje enote imajo tudi 28m² atrija. Vse enote so v pritličju in niso opremljene. CENA 900 DEM za m².

3. **Počitniške hiše v NEREZINAH na Malem Lošinju** v republiki Hrvaški. Enota z dvema spalnicama, dnevno sobo s kuhinjskim in jedilnim kotom, kopalnico, malo teraso in parkirnim prostorom prodamo za 58.000 DEM. Davek plača kupec.

Manjšo garsonjero v manjšem bloku prodamo v naselju NEREZINE: dnevni prostor, kuhinjski kotiček, kopalnica, predprostor, terasa. Cena 36.000 DEM.

4. **V Moščeniški Dragi prodamo lesene hišice** (za 4 osebe) po 500 DEM za enoto. Hišice je treba demontirati in odstraniti.

5. **VEČ KONTEJNERJEV v Lanterni** prodamo po 3.000 DEM. Kontejnerji so opremljeni za štiri osebe in v celoti komunalno opremljeni (voda, elektrika, kanalizacija).

V INFORMACIJO UPRAVNIKOM POČITNIŠKIH DOMOV

Poceni odeje, vzglavnike, prevleke, posteljne garniture. Pokličite tel. 06970242.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odgovori nad 15 dni pred odhodom za že rezervi- rani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami razrešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste
Metod Zalar, direktor borze

Sindikalna lista

Prvi del	maj 1994 SIT
1. Dnevnice	
– cela dnevica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	2.900
– polovična dnevica (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.400
– znižana dnevica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.000
2. Kilometrina (od 1. 4. 94 dalje)	21,60
3. Ločeno življenje	28.550
4. Prenočišče se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	1.000
5. Regres za prehrano	6.000

Drugi del
V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje januar '94 do marec '94 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od januarja '94 do marca '94 znaša 52.461,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade	
– za 10 let	26.231,00
– za 20 let	39.346,00
– za 30 let	52.461,00
2. Nagrada ob upokojitvi	157.383,00
3. Solidarnostne pomoči	52.461,00

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

KAJ DELAJO

v območnih organizacijah

Podravje

Območni odbor SKEI stopnjuje pritisk

Odbor SKEI je obravnaval problematiko neizplačevanja plač in posledično ustavitve dela v nekaterih podjetjih kovinskopredelovalne industrije. Odbor ugotavlja, da se v podjetjih navedene dejavnosti gospodarska kriza stopnjuje in da je izrazitejša v Podravju kot v drugih delih države. Poglavni vzrok za neizplačevanje plač je tekoča nelikvidnost in medsebojna zadolženost. Ta kriza se izpostavlja predvsem:

- v razvojni in tehnološki zaostlosti in neizkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti, v produkciji s starimi programi, v uklinjanju razvojnih služb, kar bo imelo dolgoročne posledice ne glede na lastniško preoblikovanje;

- v veliki nelikvidnosti, zaradi najetja kreditov z odušernimi obrestmi in prezahtojnimi krediti. Ki so se najemali za financiranje produkcije in poplačilo zapadlih obveznosti ter za izplačilo plač in drugih prejemkov zaposlenih;

- v nesprejemljivih pogojih gospodarjenja (kakor npr. previseko obremenitve države, odušerne obresti, nekontroliran uvoz zlasti z vzhoda itd.), za kar je kriva država, njena vlada in parlament;

- v materialni in socialni nevarnosti zaposlenih, ki se kaže v neizplačevanju plač, v nizkih plačah, v plačah v obrokih, izplačilih v netu brez realiziranih administrativnih prepovedi itd., v nadaljnjem zmanjševanju števila zaposlenih in v uničevanju zdravih jeder z napovedmi stavejav.

- v prikritem nezadovoljstvu delavcev zaradi ogrožene eksistence in brez perspektivnosti, zato je sindikat pred odločitvijo, ali organizirana stavka ali spontani revolt nezadovoljnih delavcev;

- v prepričanem in neučinkovitem ukrepanju menedžmentskih struktur, ki se ukvarjajo z vprašanjem lastniških odnosov v škodo proizvodnje in sklepanja novih poslov.

SKLEPI:

1. SKEI bo do 20. 6. 1994 sklical DELOVNI RAZGOVOR o gospodarskih problemih v podjetjih kovinske in elektroindustrije v Podravju, na katerega bo povabil: direktorje podjetij, predsednike IS podravskih občin, ministra za gospodarsko dejavnost Tajnikarja, ministrico za delo, družino in socialno politiko Puharjevo, ministra za finance Gasparja, predsednika GZS Šusterja, predsednika Združenja delodajalcev Slovenije Goslarja, direktorja Sklada Koržeta, predsednika GZP Lapuha in predstavnike SKEI.

Cilj razgovora je dogovor o konkretnih oblikah takojšnje pomoči za sanacijo in oživitev podravskega gospodarstva.

2. SKEI poziva vse direktorje podravskih podjetij kovinskopredelovalne in elektroindustrije, naj v pisni obliki izpostavijo aktualno problematiko, ki ni rešljiva v podpodjetjih in je odvisna od državnih in drugih institucij. Problematiko naj pošljejo na območno izvršne svete in na pristojna ministrstva.

3. SKEI opozarja vladu RS in parlament, da bo privatizacija imela za posledico še nadaljnje zmanjševanje števila zaposlenih, saj novi lastniki ne bodo imeli kapitala za investiranje (kratkoročno) v nove programe in povečanje produkcije, temveč se bodo osredotočili na obstoječe programe. Temu ustrezno bodo skrili delovno silo in priporočeno vračali kredite za nakup podjetij tudi na račun nizkih plač zaposlenih.

4. SKEI očita vladi RS in ministrstvu za gospodarske dejavnosti neačrnost obnove slovenske Industrije, saj je sanacija prepuščena podjetjem in njihovim direktorjem. Za SKEI je nesprejemljiva politika neinvestiranja v družbena podjetja in uničevanje zdravih jeder stecanja matice. Istočasno pa dovoljuje, da se banke sanirajo v škodo podjetij.

Zato naj vlada sprejme sprejemljive pogoje za gospodarjenje, med drugim naj zmanjša obremenitve, ukine veliki »R«, zagotovi ugodno finančno spremljanje produkcije ter določi, da se davki in prispevki iz BOD plačajo v 15-ih dneh od izplačila plač – neupoštevaje akontacije plač!

5. Zaradi ugotovljenega nezadovoljstva delavcev naj območni odbor SKEI tako začne priprave na splošno območno stavko.

Realizacija stavke bo odvisna od rezultatov realizacije sprejetih sklepov, zlasti rezultatov delovnega razgovora in razreševanja problemov plač.

6. V zvezi z dopisom načelnice oddelka za gospodarstvo občine Maribor Andreje Demšar bo predstavnik SKEI Drago Gaizer sklical do 27. 5. 1994 sestanke predsednikov in direktorjev navedenih podjetij z načelnico za gospodarstvo.

7. Odbor je sprejel pobudo, da do naslednje seje pripravi predlog ustreznih strokovnjakov, ki bi sestavljali t.i. krizni štab, katerega namen bi bila nevtralna presoja kakovosti programov in drugih dejavnosti v podjetjih. Na tak način bi izdelali oz. pripravljali predlog ukrepov za razreševanje problemov v gospodarstvu v Podravju in jih predložili pristojnim organom – skupščinam v sprejem.

Branko Medik, predsednik
Edmund Ozmič, sekretar

ZGODOVINA SE PONAFLJA?

V Sindikatu delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije v teh dneh zaključujejo priprave na delovno in svečano sejo ob dnevu gradbinecev, ki bo prihodnji petek, 3. junija. »Z njo bomo ovekovčeli spomin na stavko stavbnih delavcev Dravske banovine, ki so se pred 57 leti uprli delodajalcem zaradi mizernih medz in socialnih stavk,« pojasnjuje sekretar Jernej Jeršan in ironično dodaja:

»Če pomislim, da smo prav zdaj sredi žolčnih pogajanj za sklenitev nove panožne kolektivne pogodbe, s katero bi si radi zagotovili realno ceno dela in uveljavili pravice naših delavcev, si ne moremo kaj, da ne bi pritegnili trditvi: zgodovina se ponavlja...«

– V kakšnih razmerah?
»Od osamosvojitve Slovenije ni bila nobena panoga v tako globoki krizi kot naša in nobena ni doživela tako hude restrikcije. Vzroki za to so seveda v težavni gospodarski situaciji. Ker ni investicij, za nas ni dela. In ker je tako, smo se gradbinci od leta 1990 do danes praktično prepolovili: pred štirimi leti nas je bilo še 73.000, danes nas je manj kot 45.000. Čistih gradbenikov pa je komaj 30.000.«

– Se tak trend še nadaljuje?

»V zadnjih dveh letih se je število zaposlenih v naši dejavnosti zmanjšalo za 17.487 delavcev ali za 28,9 odstotka, v celotnem gospodar-

Jernej Jeršan

za reorganizacije družbenih podjetij, seveda pa tudi za ustanovitve zasebnih družb, od katerih marsikateri nima nobenega zaposlenega. Kako 'resne' so te družbe, pa se bo pokazalo prav kmalu, saj jih bo treba dokapitalizirati.«

– Zelo resna pa so pogajanja za sklenitev nove panožne kolektivne pogodbe. Na kakšnih pozicijah boste vztrajali, da se ne bo, kot pravite, zgodovina spet ponovila?

»Svojemu članstvu nameravamo priboriti pravično ceno živega dela. Zato bomo vztrajali pri uveljavitvi samo za gradbeništvo specifičnih pogojev dela, kar naj bi se poznalo v do 12 odstotkov višjih izhodiščnih plačah, kot jih predpisuje splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Ali z drugimi besedami: ničesar od pridobljenega ne smemo izgubiti! Temu v prid nam govorita še dva močna argu-

menta: najprej pravni, saj vsaj sedem členov splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo določa in zahteva razreševanje specifičnih pogojev za posamezne panoge, nenačrtne pa tudi ekonomski, saj se nam po dolgih sušnih letih v gradbeništvu naposled vendarle obeta otiplivejša perspektiva.«

– Panožno kolektivno pogodbo naj bi podpisali do konca junija. Česa se boste lotili po tem?

»Februarja smo na posvetu v Radovljici sklenili začeti s pripravami na II. kongres ZSSS in posameznim delovnim telesom v ta namen tudi naložili konkretne zadolžitve. Pričakujem, da se bodo do skupščine našega sindikata, ki naj bi bila 26. oktobra, že razpletla bistvena organizacijska vprašanja tako v zvezi kot v naši dejavnosti. Zato pričakujem, da bomo prišli na kongres z jasnimi stališči.«

– Razveljavi odločitev delodajalca in vzpostavi stanje, ki je bilo pred odločitvijo delodajalca;

– razveljavi odločitev in samo odloči o pravici, obveznosti ali odgovornosti delavca;

– razveljavi odločitev in naloži delodajalcu sprejem nove odločitve.

Kadar delodajalec ni odločil o ugovoru oziroma o zahtevi delavca za uveljavljanje pravic, sodišče samo odloči o pravici, obveznosti oziroma odgovornosti delavca. Zakon izrečno določa, v katerih individualnih de-

– Na primer?
»Sodimo, da potrebujemo dobro organizirano in kadrovsko ekipirano območno organizacijo. To nam je že med prenovi sindikatov svetovalo naše članstvo, praksa zadnjih štirih let pa takšno stališče samo še potrjuje. Glede na osip članstva kot posledice zmanjšane zaposlenosti nameravamo zmanjšati tudi število članov v posameznih organih in delovnih telesih SDGD, zaradi racionalizacije pa tudi predsedništev SDGD v bodoče ne bo več profesionalne, temveč volonter iz neposredne proizvodnje...«

D. K.

Zgleden primer

KAJ STORI PTICA V VIHARJU?

Na pobudo ZSSS M-NANOS, d.d. POSTOJNA je profesorica pedagogike in psihologije KATARINA LAVŠ pripravila v našem podjetju predavanje z naslovom (Ne)spoznavanje v našem podjetju in učinkom. V obdobju sanacije podjetja M-NANOS so namreč tudi spoznavanje in dobri medsebojni odnosi prispevek h končnem cilju – pripeljati podjetje v mirne vode.

Vizija podjetja morajo biti cilji, ki se ljudem zdijo uresničljivi. To jim zagotavlja motivacijsko moč, brez katere ni močče opredeliti stanja podjetja tudi ne načrtovati njegove prihodnosti.

Vsako zastavljanje ciljev je težka in odgovorna naloga, in če jo hočemo izvesti, je treba poznati pravila, ki izhajajo iz različnih strok in hkrati pravila besedne in nebesedne komunikacije, ki temeljijo na KULTURI DIALOGA.

Tudi v najbolj kritičnih situacijah najdemo vse potencialne soustvarjalce in uresničevalce vizije podjetja, brez katere se prej ko slej vsako podjetje znajde v začaranem krogu in vedno novem iskanju dužurnih krivcev, ki prej ali slej še bolj ohromi tudi zdrava jedra v podjetju.

Predavanje je imelo več vsebinskih sklopov:

- O iskanju učinkovitosti poti do sebe in do drugih;
- Osnove uspešne komunikacije in prodajne psihologije;
- Priprava uspešne prezentacije ali govora;
- Organizacija dela in metode vodenja.

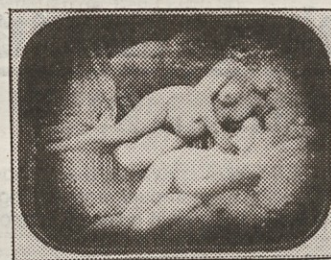
Ob koncu smo udeleženci predavanja izpolnjevali anketo z vprašanji, kako si organiziramo lastno delo.

Udeležba na seminarju ni bila zadovoljiva. Po daljšem pogovoru s profesorico KATARINO LAVŠ smo zvedeli, da v sedanjem času ne pozna pobude sindikata za tovrstno izobraževanje. ZSSS M-NANOS je to izjemna, ki želi tudi na tak način prispevati, da bi z roko v roki dosegli zastavljene cilje. Ti niso lahki, so pa uresničljivi.

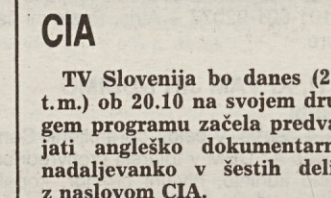
Profesorica KATARINA LAVŠ, je v uvodu povedala misel Julesa Naranda: Kaj stori ptica v viharju? Ne drži se veje: sledi viharju!

Naj za konec še povem, da imamo moč in voljo naše podjetje popeljati iz krize v korist vseh zaposlenih in njihovih družin.

Dušan Đorđević, predsednik ZSSS v M-NANOS, d.d., Postojna

DE KANAL – DE

TV Slovenija bo danes (26. t.m.) ob 20.10 na svojem drugem programu začela predvajati angleško dokumentarno nadaljevanje v šestih delih z naslovom CIA.

Prva oddaja Berlinski kavboji prikazuje operacije ameriške obveščevalne agencije v Nemčiji oziroma pretok podatkov z Vzhoda v Zahodno Evropo v obdobju do gradnje Berlinskega zidu. CIA, ki je želela po vojni čimprej organizirati vohunsko mrežo, si je pomagala s Hitlerjevimi obveščevalci.

Najbolj znana tajna operacija v tistem obdobju je se imenovala Zlato. Obveščevalci so odkrili, da pošiljajo Sovjetu šifrirane podatke iz vzhodnega Berlina v Moskvo po telefonski napeljavi, ki je tekla vzdolž takrat še razmeroma odprte meje. Izkopali so predor do telefonskih kablov in začeli preizkušati sporočila. Do leta 1956, kajti tedaj je KGB predor odkril in ga odprla za javnost. Moskva je slavila, ljudje pa so kljub zamagoljavu KGB bolj občudovali iznajdljivost CIA. Največja ironija je, da je Moskva ves čas vedela za ta predor, saj jo je o dejavnosti CIA obveščal britanski agent George Blake.

O dovolitnosti in igrah obveščevalnih služb pravi tudi delovanje rubea Svobodna Evropa. Madžare je spodbujal

k uporabi še leta 1965, ko je bilo že povsem jasno, da bodo Sovjeti zadošili vstajo. Uporniki so seveda verjeli, da so sporočila radia del obveščevalne mreže ameriške vlade. Po vstaji je Hruščov zaradi vse večjega števila prebegov čez noč zgradil Berlinski zid, o čemer CIA ni vedela ničesar. Ko je bil zid postavljen, je bilo vedno težje prehajati iz zahodnega v vzhodni Berlin in v šestdesetih letih se je začela CIA pri zbiranju podatkov vedno bolj zanašati na stroje. To je bil začetek novega obdobja v obveščevalni dejavnosti.

Moriya vojaškega zdravnika

Leta 1970 je Američanom v Vietnamu slabo kazalo; ulice ameriških mest so se polnile s protestniki, v Kaliforniji pa so aretirali hipijevskega voditelja Charlesa Mansona z obtožbo, da je ubil igralko Sharon Tate in njene prijateljke. Nasilje je bilo čutili povsod, tudi v vojaških oporiščih. Februarja leta 1970 je policija odkrila grozljiv pokol v hiši mladega kapitana Jeffreyja MacDonalda. Od štirilanske družine je preživel samo kapitan, a tudi on je bil težko ranjen. Za uboje je obdolžil štiri hipije, toda ko je začela policija raziskovati umor, je kmalu prišla do drugačnih, presenetljivih zaključkov...

Oddajo iz angleške dokumentarne serije Veliki zločini in procesi 20. stoletja si boste lahko ogledali v soboto, 28. t.m ob 21.05 na TVS 2.

Kaj prinaša novi zakon o delovnih in socialnih sodiščih? (V)

INDIVIDUALNI DELOVNI SPORI

Zakon o delovnih in socialnih sodiščih določa nekatere podrobnosti postopka v individualnih delovnih sporih, ki so potrebne zaradi posebnosti oziroma narave delovnih sporov.

Najpomembnejše so določbe, po katerih sodišče ni vezano na zahtevek delavca, če delavec uveljavlja sodno varstvo zoper dokončne odločitve delodajalca glede določenih pravic, obveznosti in odgovornosti. Delavec v takih primerih niti ni dolžan postaviti svojega zahtevka.

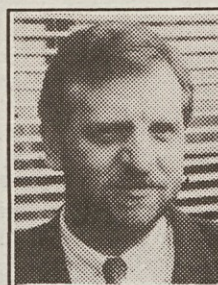
Če sodišče v teh sporih ugotovi, da je odločitev delodajalca nezakonita:

- razveljavi odločitev delodajalca in vzpostavi stanje, ki je bilo pred odločitvijo delodajalca;

- razveljavi odločitev in samo odloči o pravici, obveznosti ali odgovornosti delavca;

- razveljavi odločitev in naloži delodajalcu sprejem nove odločitve.

Kadar delodajalec ni odločil o ugovoru oziroma o zahtevi delavca za uveljavljanje pravic, sodišče samo odloči o pravici, obveznosti oziroma odgovornosti delavca. Zakon izrečno določa, v katerih individualnih de-

Konec marca je državni zbor sprejel težko pričakovani zakon o delovnih in socialnih sodiščih, ki je začel veljati 13. maja 1994. Že pri pripravi osnutka, nato pa v vseh fazah sprejemanja je pri njegovem oblikovanju sodeloval Gregor Miklič (na sliki), ki bo v nekaj zaporednih sestavkih novi zakon raztolmačil tudi našim bralcem.

lovnih sporih revizija oz. pritožba na Vrhovno sodišče ni dovoljena. Gre za spore, ki so manj pomembni ali so manjše vrednosti. To so spori, ki se nanašajo na izrečen disciplinski ukrep javnega opomina ali denarne kazni, na odmore, počitke in dopuste. Na odstranitev z dela ali iz organizacije (suspens), načasne razporeditve na druga delovna mesta, na začasno šikanje na delo ter na delo preko polnega delovnega časa. Ta določba, tako kot še nekatere druge, preprečuje, da bi se v posameznih zadevah, ki z vidika pravic, obveznosti oziroma odgovornosti bistveno ne posegajo v delavčev položaj, lahko »pravdali« zaradi »pravdanja«.

V individualnih delovnih sporih so zelo pomembne določbe o stroških sodnega postopka in o taksah. Z novim zakonom so tudi za delovne spore določene sodne takse. V sindikatih smo si v vseh fazah postopka zelo prizadevali, da taks predčasno ne bi bilo. Ves čas je bila namreč bojazen, da bodo sodne takse zlasti gmotno bolj ogrožene delavce odvračale oz. jim one-

čje je v posamezni sporni zadevi v skladu z zakonom določeno arbitražno reševa-

POZOR, ODPRTI TELEFON! 313-942

Potrebuje kakšen nasvet, ki ni le delovnopravne narave, ampak se tiče tudi temeljnih lastniških razmerj in civilnega prava naslobo?

Pomislili smo tudi na vas! Od slej boste lahko vsak četrtek od 16. do 17.30 ure na našo telefonsko številko 313-942 poklicali odvetnika Janeza Keka iz Ljubljane in mu povedali, kaj vas teži. Odgovore bomo objavljali tudi v DE.

Ne pozabite torej na številko (061) 313-942 vsak četrtek med 16. in 17.30 uro!

Vprašanje:

Pred dvema letoma sem od podjetja, kjer sem bil zaposlen, kupil stanovanje po stanovanjskem zakonu. Ker ta rat nisem imel denarja za celotno kupnino, sem se odločil za obročni odkup. Sedaj pa sem nepričakovano prejel nekaj denarja, tako da bi kupnino lahko plačal v celoti. Stanovanje nameravam zatem prodati. Kako naj to storim?

Odgovor:

V kupoprodajni pogodbi imate verjetno določilo, da lahko preostanek kupnine plačate v enkratnem znesku, pri čemer imate »poupust za vsako leto hitrejšega odplačila«, in pa določilo, da stanovanja ne morete odtujiti, dokler ni kupnina plačana v celoti.

V vašem primeru se morate obrniti na prodajalca (podjetje, kjer ste bili zaposleni) in mu razložiti, da nameravate stanovanje odkupiti v enkratnem znesku, pri čemer imate »poupust za vsako leto hitrejšega odplačila«, in pa določilo, da stanovanja ne morete odtujiti, dokler ni kupnina plačana v celoti.

(seveda upoštevanje zadnje veljavne vrednosti točke, ki je objavljena v Uradnem listu RS) in aneks h kupoprodajni pogodbi oziroma drug ustrezen dokument, ki ga boste podpisali vi in pooblašena oseba v podjetju.

Ko bodo urejene vse pravnoformalne obveznosti, pa boste lahko stanovanje tudi prodali.

Vprašanje:
Pred nekaj leti mi je sosed, ki nima nobenih dedičev, pri odvetniku v oporoki zapustil nekaj malega zemlje in hišo. Pred kratkim je sosed umrl, sedaj pa sem slišal, da je kasneje napravil oporoko, s katero meni ne zapušta ničesar, temveč nekomu drugemu. Kako je z mojo oporoko?

Odgovor:

Zakon o dedovanju določa, da lahko oporočitelj v celoti ali deloma prekliče oporoko, in sicer z izjavo, dano v katerikoli obliki, v kateri se po zakonu napravi oporoka. Pisna oporoka pa se lahko prekliče tudi tako, da se uniči.

Pri preključni oporoki je treba še navesti, da če se s poznejšo oporoko izrečno ne prekliče prejšnja, ostanejo določila prejšnje oporoke veljavna, kolikor niso v nasprotju z določili uničitve. Če pa je oporočitelj uničil poznejšo oporoko, dobi prejšnja znova veljavo, razen če se dokaže, da to ni bila prava volja oporočitelja. V vašem primeru boste morali organu, ki sestavlja smrtovnico, posredovati oporoko, ki jo hranite vi, oziroma jo boste posredovali

sodišču v zapuščinskem postopku po pokojnem sosedu.

V zapuščinskem postopku bo sodišče ugotovilo, kaj in kako sta bili oporoki sestavljeni, in potem na podlagi zakona o dedovanju tudi izpeljalo zapuščinski postopek. Če se z veljavnostjo oporoke, ki naj bi bila eventualno napravljena pozneje od vaše, ne boste strinjali, imate možnost v postopku pred sodiščem izpodbijati njeno veljavnost iz razloga, da ta, oporoka ni bila prava volja zapustnika.

Obvestilo bralcem!

V četrtek, 2. junija, bo odvetnik Janez Kek nujno zadržan, zato bo naš »odprti telefon« takrat »zaprt«. »Odprli« ga bomo spet prihodnji četrtek, 9. junija, ob 16. uri. Hvala za razumevanje!

Uredništvo

Kakor koli boste postopali, pa se morate prej prepričati, ali je bila kasneje res napravljena še ena oporoka in kaj določa. Vsekakor pa bo treba počakati na zapuščinski postopek.

Kaj pravijo na ministrstvu?

Zaradi vprašanj, kako zakon o razmerjih plač v javnih zavodih vpliva na plače v poklicnih gasilskih enotah, smo ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve zaprosili za razlago, ali zakon za poklicne gasilce sploh velja. Odgovor ministrstva v nadaljevanju navajamo. Obenem ponovno opozarjamo na skupni dogovor na RUZR o razporeditvi in določitvi tarifnih razredov po kolektivni pogodbi za gasilce v primerjavi z razporeditvami po zakonu (to je bilo v decembru 1993 tudi objavljeno v Sindikalnem zapuščniku DE). Ministrstvo navaja: »V zakonu o gasilstvu je gasilstvo sicer opredeljeno kot javna služba, vendar pa dejavnost gasilstva ni navedena v prvi alineji 1. člena zakona o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in v organih lokalnih skupnosti. Iz navedenega torej sledi, da ta zakon neposredno ne velja za dejavnost gasilstva. Opozoriti pa velja na 2. člen tega zakona, ki določa, da se sredstva za plače, ki se zagotavljajo iz proračunov in drugih javnih sredstev, zagotavljajo po merilih, določenih s tem zakonom. To pa pomeni, da se mora tisti del sredstev za plače poklicnih gasilcev, ki se zagotavlja iz proračunov ali drugih javnih sredstev, zagotavljati po merilih, ki jih določa zakon o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in v organih lokalnih skupnosti.

Poleg navedenega vas moramo opozoriti, da je Vlada Republike Slovenije predložila Državnemu zboru RS v sprejem po hitrem postopku predlog zakona o izjavi dogovora o politiki plač v gospodarstvu za leto 1994. Ta zakon pa naj bi veljal za izplačila plač tudi v tistih organizacijah s področja negospodarskih dejavnosti, ki niso vključene v sistem izplačevanja plač po zakonu o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in v organih lokalnih skupnosti.«

Miloš Mikolič

KAJ DELAJO

Da nimamo pojma? Hvala enako!

V Območni organizaciji sindikatov Podravja se v zadnjem času ukvarjamo predvsem s problematiko podjetij, ki so »prenesena« na Sklad Republike Slovenije za razvoj.

V Spletnarstvu želimo od Sklada in novega vodstva odgovor, kakšna usoda je namenjena tej včasih mednarodno priznani firmi. Žal odgovora ni, ker se v Skladu o usodi podjetja še niso odločili, pa tudi novo vodstvo, ki ga je imenoval Sklad, po dveh mesecih nima predlogov, kako dalje. Na pogovoru v Ljubljani 11. 5. 1994 pa smo sindikalisti vendarle nekaj izvedeli – da smo nestrokovni, nepoznavali razmer in da naj se ne vtikujemo v tisto, kar ni sindikalno delo. Nam pa se le zdi, da je usoda 350 delavcev tudi naša stvar, mar ne?

Sindikalna lista

Prvi del	maj 1994 SIT
1. Dnevnice	
– cela dnevnic (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	2.900
– polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.400
– znižana dnevnic (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.000
2. Kilometrina (od 1. 4. 94 dalje)	21,60
3. Ločeno življenje	28.550
4. Prenosi se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	1.000
5. Regres za prehrano	6.000

Drugi del

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje januar '94 do marec '94 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od januarja '94 do marca '94 znaša 52.461,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade	
– za 10 let	26.231,00
– za 20 let	39.346,00
– za 30 let	52.461,00
2. Nagrada ob upokojitvi	157.383,00
3. Solidarnostne pomoči	52.461,00

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

KAJ DELAJO

v območnih organizacijah

Podravje

Območni odbor SKEI stopnjuje pritisk

Odbor SKEI je obravnaval problematiko neizplačevanja plač in posledično ustavitve dela v nekaterih podjetjih kovinskopredelovalne industrije. Odbor ugotavlja, da se v podjetjih navedene dejavnosti gospodarska kriza stopnjuje in da je izrazitejša v Podravju kot v drugih delih države. Poglaviti vzrok za neizplačevanje plač je tekoča nelikvidnost in medsebojna zadolženost. Ta kriza se izpostavlja predvsem:

- v razvojni in tehnološki zaostalosti in neizkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti, v produkciji s starimi programi, v ukinjanju razvojnih služb, kar bo imelo dolgoročne posledice ne glede na lastninsko preoblikovanje;
- v veliki nelikvidnosti, zaradi najetja kreditov z odušnimi obrestmi in prezadolženosti. Krediti so se najemali za financiranje produkcije in poplačilo zapadlih obveznosti ter za izplačilo plač in drugih prejemkov zaposlenih;
- v nesprejemljivih pogojih gospodarjenja (kakor npr. previsoke obremenitve države, odušne obresti, nekontroliran uvoz zlasti z vzhoda itd.), za kar je kriva država, njena vlada in parlament;
- v materialni in socialni nevarnosti zaposlenih, ki se kaže v neizplačevanju plač, v nizkih plačah, v plačah v obrokih, izplačilih v netu brez realiziranih administrativnih prepovedi itd., v nadaljnjem zmanjšanju števila zaposlenih in v uničevanju zdravih jeder z napovedmi stečajev;
- v prikitem nezadovoljstvu delavcev zaradi ogrožene eksistence in brez perspektivnosti, zato je sindikat pred odločitvijo, ali organizirana stavka ali spontani revolt nezadovoljnih delavcev;
- v prepočasnem in neučinkovitem ukrepanju menedžmentskih struktur, ki se ukvarjajo z vprašanjem lastninskih odnosov v škodo proizvodnje in sklepanja novih poslov.

SKLEPI:

1. SKEI bo do 20. 6. 1994 sklical DELOVNI RAZGOVOR o gospodarskih problemih v podjetjih kovinske in elektroindustrije v Podravju, na katerega bo povabil: direktorje podjetij, predsednike IS podravske občine, ministra za gospodarsko dejavnost Tajnikarja, ministrico za delo, družino in socialno politiko Puharjevo, ministra za finance Gasparija, predsednika GZS Šusterja, predsednika Združenja delodajalcev Slovenije Goslarja, direktorja Sklada Koržeta, predsednika GZP Lapuha in predstavnike SKEI.

Cilj razgovora je dogovor o konkretnih oblikah takojšnje pomoči za sanacijo in oživitve podravskega gospodarstva.

2. SKEI poziva vse direktorje podravskega podjetja kovinskopredelovalne in elektroindustrije, naj v pisni obliki izpostavijo aktualno problematiko, ki ni rešljiva v podpodjetjih in je odvisna od državnih in drugih institucij. Problematiko naj pošljejo na občinske izvršne svete in na pristojna ministrstva.

3. SKEI opozarja vlado RS in parlament, da bo privatizacija imela za posledico še nadaljnje zmanjševanje števila zaposlenih, saj novi lastniki ne bodo imeli kapitala za investiranje (kratkoročno) v nove programe in v povečanje produkcije, temveč se bodo osredotočili na obstoječe programe. Temu ustrezno bodo skrčili delovno silo in prioriteto vračali kredite za nakup podjetij tudi na račun nizkih plač zaposlenih.

4. SKEI očita vladi RS in ministrstvu za gospodarske dejavnosti nenačrtnost obnove slovenske Industrije, saj je sanacija prepuščena podjetjem in njihovim direktorjem. Za SKEI je nesprejemljiva politika neinvestiranja v družbena podjetja in uničevanje zdravih jeder stečaja matice. Istočasno pa dovoljuje, da se banke sanirajo v škodo podjetij.

Zato naj vlada sprejme sprejemljive pogoje za gospodarjenje, med drugim naj zmanjša obremenitve, ukine veliki »R«, zagotovi ugodno finančno spremljanje produkcije ter določi, da se davki in prispevki iz BOD plačajo v 15-ih dneh od izplačila plač – neupoštevaje akontacije plač!

5. Zaradi ugotovljenega nezadovoljstva delavcev naj območni odbor SKEI tako začne priprave na splošno območno stavko.

Realizacija stavke bo odvisna od rezultatov realizacije sprejetih sklepov, zlasti rezultatov delovnega razgovora in razreševanja problemov plač.

6. V zvezi z dopisom načelnice oddelka za gospodarstvo občine Maribor Andreje Demšar bo predstavnik SKEI Drago Gajzer sklical do 27. 5. 1994 sestanek predsednikov in direktorjev navedenih podjetij z načelnico za gospodarstvo.

7. Odbor je sprejel pobudo, da do naslednje seje pripravi predlog ustrežnih strokovnjakov, ki bi sestavljali t.i. krizni štab, katerega namen bi bila nevtralna presoja kakovosti programov in drugih dejavnosti v podjetjih. Na tak način bi izdelali oz. pripravljali predlog ukrepov za razreševanje problemov v gospodarstvu v Podravju in jih predložili pristojnim organom – skupščinam v sprejem.

Branko Medik, predsednik
Edmund Ozimič, sekretar

sindikalni

ZGODOVINA SE PONAVALJA?

V Sindikatu delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije v teh dneh zaključujejo priprave na delovno in svečano sejo ob dnevu gradbincev, ki bo prihodnji petek, 3. junija. »Z njo bomo ovekovečili spomin na stavko stavbnih delavcev Dravske banovine, ki so se pred 57 leti uprli delodajalcem zaradi mizernih mezd in socialnih stavk,« pojasnjuje sekretar Jernej Jeršan in ironično dodaja:

»Če pomislim, da smo prav zdaj sredi žolčnih pogajanj za sklenitev nove panožne kolektivne pogodbe, s katero bi si radi zagotovili realno ceno dela in uveljavili pravice naših delavcev, si ne moremo kaj, da ne bi pritegnili trditvi: zgodovina se ponavlja...«

– V kakšnih razmerah?

»Od osamosvojitve Slovenije ni bila nobena panoga v tako globoki krizi kot naša in nobena ni doživela tako hude restrikcije. Vzroki za to so seveda v težavni gospodarski situaciji. Ker ni investicij, za nas ni dela. In ker je tako, smo se gradbinci od leta 1990 do danes praktično prepolovili: pred štirimi leti nas je bilo še 73.000, danes nas je manj kot 45.000. Čistih gradbenikov pa je komaj 30.000.«

– Se tak trend še nadaljuje?

»V zadnjih dveh letih se je število zaposlenih v naši dejavnosti zmanjšalo za 17.487 delavcev ali za 28,9 odstotka, v celotnem gospodar-

stvu pa za 113.000 (19%). V drugi polovici lanskega leta pa se je padanje števila zaposlenih začelo ustavljati, kar naj bi pomenilo, da se trend, ki smo mu bili priča od osamosvojitve sem, naj ne bi nadaljeval. Tudi strokovnjaki so prepričani, da se je gradbeništvo v glavnem že prestrukturiralo in kadrovske racionaliziralo. Če pa k temu dodamo še skorajšnji začetek gradnje avtocest, se nam vendarle obeta neka perspektiva, ki vliva zmerni optimizem.«

– Iz poročil o poslovanju v minulem letu pa zasledimo, da se je v nasprotju s številom zaposlenih povečalo število podjetij oziroma družb. Kako komentirate to?

»Podatki kažejo, da se je število podjetij oziroma družb operativno povečalo. Za 1030 ali za 63 odstotkov, in sicer v čistem gradbeništvo za 461 družb, v industriji gradbenega materiala za 17, v projektivi in ostalih poslovnih storitvah pa za 552. Pri tem gre v glavnem

Jernej Jeršan

za reorganizacije družbenih podjetij, seveda pa tudi za ustanovitve zasebnih družb, od katerih marsikatera nima nobenega zaposlenega. Kako 'resne' so te družbe, pa se bo pokazalo prav kmalu, saj jih bo treba dokapitalizirati.«

– Zelo resna pa so pogajanja za sklenitev nove panožne kolektivne pogodbe. Na kakšnih pozicijah boste vztrajali, da se ne bo, kot pravite, zgodovina spet ponovila?

»Svojemu članstvu name ravamo priboriti pravično ceno živega dela. Zato bomo vztrajali pri uveljavitvi samo za gradbeništvo specifičnih pogojev dela, kar naj bi se poznalo v do 12 odstotkov višjih izhodiščnih plačah, kot jih predpisuje splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Ali z drugimi besedami: ničesar od pridobljenega ne smemo izgubiti! Temu v prid nam govorita še dva močna argu-

menta: najprej pravni, saj vsaj sedem členov splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo določa in zahteva razreševanje specifičnih pogojev za posamezne panoge, nenazadnje pa tudi ekonomski, saj se nam po dolgi sušni letih v gradbeništvu naposled vendarle obeta otiplivejša perspektiva.«

– Panožno kolektivno pogodbo naj bi podpisali do konca junija. Česa se boste lotili po tem?

»Že februarja smo na posvetu v Radovljici sklenili začeti s pripravami na II. kongres ZSSS in posameznim delovnim telesom v ta namen tudi naložili konkretne zadolžitve. Pričakujem, da se bodo do skupščine našega sindikata, ki naj bi bila 26. oktobra, že razpletla bistvena organizacijska vprašanja tako v zvezi kot v naši dejavnosti. Zato pričakujem, da bomo prišli na kongres z jasnimi stališči.«

– Na primer?

»Sodimo, da potrebujemo dobro organizirano in kadrovske ekipirano območno organizacijo. To nam je že med prenovo sindikatov svetovalo naše članstvo, praksa zadnjih štirih let pa takšno stališče samo še potrjuje. Glede na osip članstva kot posledice zmanjšane zaposlenosti nameravamo zmanjšati tudi število članov v posameznih organih in delovnih telesih SDGD, zaradi racionalizacije pa tudi predsednik SDGD v bodoče ne bo več profesionallec, temveč volonter iz neposredne proizvodnje...«

D. K.

Zgleden primer

KAJ STORI PTICA V VIHARJU?

Na pobudo ZSSS M-NANOS, d.d. POSTOJNA je profesorica pedagogike in psihologije KATARINA LAVŠ pripravila v našem podjetju predavanje z naslovom (Ne)sporazumevanje med željo in učinkom. V obdobju sanacije podjetja M-NANOS so namreč tudi sporazumevanje in dobri medsebojni odnosi prispevek h končnemu cilju – pripeljati podjetje v mirne vode.

Vizija podjetja morajo biti cilji, ki se ljudem zdijo uresničljivi. To jim zagotavlja motivacijsko moč, brez katere ni mogoče opredeliti stanja podjetja tudi ne načrtovati njegove prihodnosti.

Vsako zastavljanje ciljev je težka in odgovorna naloga, in če jo hočemo izvesti, je treba poznati pravila, ki izhajajo iz različnih strok in hkrati pravila besedne in nebesedne komunikacije, ki temeljijo na KULTURI DIALOGA.

Tudi v najbolj kritičnih situacijah najdemo vse potencialne soustvarjalce in uresničevalce vizije podjetja, brez katere se prej ko slej vsako podjetje znajde v začaranem krogu in vedno novem iskanju dejavnih krivcev, ki prej ali slej še bolj ohromi tudi zdrava jedra v podjetju.

Predavanje je imelo več vsebinskih sklopov:

- O iskanju učinkovitosti poti do sebe in do drugih;
- Osnove uspešne komunikacije in prodajne psihologije;
- Priprava uspešne prezentacije ali govora;
- Organizacija dela in metode vodenja.

Ob koncu smo udeleženci predavanja izpolnjevali anketo z vprašanji, kako si organiziramo lastno delo.

Udeležba na seminarju ni bila zadovoljiva. Po daljšem pogovoru s profesorico KATARINO LAVŠ smo zvedeli, da v sedanjem času ne pozna pobude sindikata za tovrstno izobraževanje. ZSSS M-NANOS je tu izjema, ki želi tudi na tak način prispevati, da bi z roko v roki dosegli zastavljene cilje. Ti niso lahki, so pa uresničljivi.

Profesorica KATARINA LAVŠ, je v uvodu povedala misel Julesa Ranarda: Kaj stori ptica v viharju? Ne drži se veje: sledi viharju!

Naj za konec še povem, da imamo moč in voljo naše podjetje popeljati iz krize v korist vseh zaposlenih in njihovih družin.

Dušan Đorđević, predsednik ZSSS v M-NANOS, d.d., Postojna

CIA

TV Slovenija bo danes (26. t.m.) ob 20.10 na svojem drugem programu začela predvajati angleško dokumentarno nadaljevanko v šestih delih z naslovom CIA.

Prva oddaja Berlinski kavboji prikazuje operacije ameriške obveščevalne agencije v Nemčiji oziroma pretok podatkov z Vzhoda v Zahodno Evropo v obdobju do gradnje Berlinskega zidu. CIA, ki je želela po vojni čimprej organizirati vohunsko mrežo, si je pomagala s Hitlerjevimi obveščevalci.

Najbolj znana tajna operacija v tistem obdobju se je imenovala Zlato. Obveščevalci so odkrili, da pošiljajo Sovjeti šifrirane podatke iz vzhodnega Berlina v Moskvo po telefonski napeljavi, ki je tekla vzdolž takrat se razmeroma odprte meje. Izkopali so predor do telefonskih kablov in začeli prestrezati sporočila. Do leta 1956, kajti tedaj je KGB predor odkrila in ga odprla za javnost. Moskva je slavila, ljudje pa so kljub zmogoslavlju KGB bolj občudovali iznajdljivost CIA. Največja ironija je, da je Moskva ves čas vedela za ta predor, saj jo je o dejavnostih CIA obveščal britanski agent George Blake.

O dvoličnosti in igrh obveščevalnih služb priča tudi delovanje radia Svobodna Evropa. Madžare je spodbujal

DE KANAL – DE

k uporu še leta 1965, ko je bilo že povsem jasno, da bodo Sovjeti zadržili vstajo. Uporniki so seveda verjeli, da so sporočila radia del obsežnejšega načrta ameriške vlade. Po vstaji je Hruščov zaradi vse večjega števila prebegov čez noč zgradil Berlinski zid, o čemer CIA ni vedela ničesar. Ko je bil zid postavljen, je bilo vedno težje prehajati iz zahodnega v vzhodni Berlin in v šestdesetih letih se je začela CIA pri zbiranju podatkov vedno bolj zanašati na stroje. To je bil začetek novega obdobja v obveščevalni dejavnosti.

Morija vojaškega zdravnika

Leta 1970 je Američanom v Vietnamu slabo kazalo; ulice ameriških mest so se polnile s protestniki, v Kaliforniji pa so aretirali hipijevskega voditelja Charlesa Mansona z obtožbo, da je ubil igralko Sharon Tate in njene prijatelje. Nasilje je bilo čuti povsod, tudi v vojaških oporiščih. Februarja leta 1970 je policija odkrila grozljiv pokol v hiši mladega kapitana Jeffreyja MacDonalda. Od štiričlanske družine je preživel samo kapitan, a tudi on je bil težko ranjen. Za uboje je obdolžil štiri hipije, toda ko je začela policija raziskovati umor, je kmalu prišla do drugačnih, presenetljivih zaključkov...

Oddajo iz angleške dokumentarne serije Veliki zločini in procesi 20. stoletja si boste lahko ogledali v soboto, 28. t.m ob 21.05 na TVS 2.

PANORAMA

MALO BOGATIH, VELIKO REVNIH?

Če pritrdimo misli, da nikdar več ne bo tako, kot je bilo, izrečeni pred leti ob razglasitvi samostojnosti Slovenije, se samo zastavi vprašanje, kako pa naj bi bilo, da bo Slovenija mirna, sorazmerno bogata dežela z zadovoljnimi ljudmi. Odgovor ni enostaven, je večplasten in ga ni moč iskati samo skozi strankarsko dioptrijo na Slovenskem. Projekti revolucionarnega spreminjanja družbenih razmerij, ki jih je imel v mislih nekdanji Demos, danes pa so zasidrani še v govoričenju populističnih vodij strank in nekaterih tako imenovanih razumnikov, niso dobili domovinske pravice v zavesti slovenskih ljudi. Tudi ravnanje večine parlamentarnih strank, ki se zavedajo nuje spreminjanja družbenih razmerij po evolutivni poti, je takšno, da se nam revolucionarnih preobratov pravzaprav ni treba bati. Niso po meri srca in duše velike večine Slovencev. Temeljni prelom je storjen, vrnitev na staro ni več možna. Zdaj se postavljajo vprašanja, povezana z učinkovitostjo in kompetentnostjo upravljanja, kar nam dokazuje tudi dogajanje po volitvah v nekatere države Srednje Evrope: na oblast so se vrnili socialisti. To potrjuje, da procesi politične demokracije in gospodarskih sprememb prehajajo v mirnejše vode, državljani pa se obračajo k tistim, ki se ubadajo z njihovimi vsakodnevnimi težavami.

Na to v naši tokratni Panorami po svoje opozarjajo še aktualna ministrica za delo Jožica Puhar, znani kriminolog prof. dr. Janez Pečar, dr. Ciril Ribičič s kritiko ravnanja pri uveljavljanju lokalne samouprave in drugi pisci prispevkov v njej.

Nad vse zanimivo pa je, da na Slovenskem ni parlamentarne stranke – to kažejo izjave strankarskih liderjev v tej Panorami –, ki se ne bi posebej sklicevala tudi na svoj socialni program ali pa vsaj na visoko načelnost pri predlaganju in sprejemanju ukrepov s tega področja. Socialna tematika povezuje v trenutna (ali daljša) zavezništva stranke različnih opredelitev. Ko gre za socialno politiko, se desne in leve opcije marsikdaj najdejo na istih pozicijah (zakaj in iz kakšnih nagibov, je drugo vprašanje). Morda je najbolj značilna pripomba Marjana Poljška iz Nacionalne desnice Slovenije, da je njegova stranka, ko gre za socialna vprašanja, »najbolj leva«. Miran Potrč iz Združene liste socialnih demokratov opozarja na nekatera »zavezništva« (ko gre za socialno problematiko) s Slovensko ljudsko stranko in s Slovenskimi krščanskimi demokrati. Po sklepanjih naših sogovornikov prevladuje prepričanje, da je do socialne problematike še najbolj nezainteresirana in omejujoča Liberalna demokracija Slovenije. Seveda pa bi bilo naivno pričakovati tudi poenoten pristop k »socialnim področjem«, saj se s to temo stranke ubadajo zelo različno – od povsem pragmatičnega urejanja posameznih socialnih problemov ali celo sociale kot karitativne dejavnosti do globalnejših dilem o tem, kakšna naj bo Slovenija kot država in kakšne socialne karakteristike – poleg drugih, naj bi bile njen razpoznavni znak.

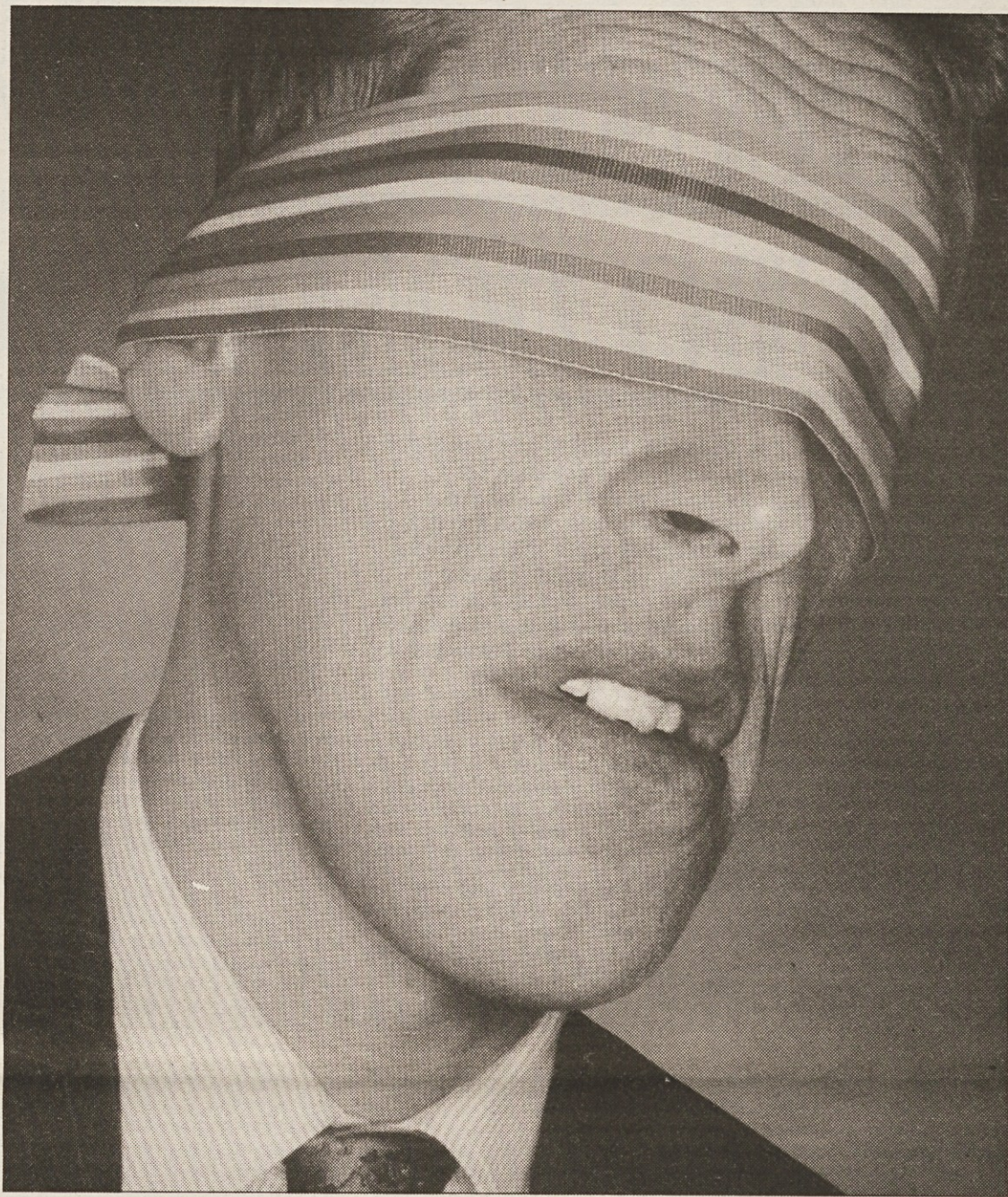
Kljub programskemu zavzemanju večine parlamentarnih strank za pametno urejanje celega spektra vprašanj, povezanih s tako imenovano socialno problematiko, pa žal obstaja le malo jasnih stališč in dogovorjenih globalnih opredelitev za to področje. Pri tem mislimo zlasti na iskanje odgovora na vprašanje, kakšen kapitalizem naj bi živeli v Sloveniji. Ali bo Slovenija vse bolj dežela peščice bogatih in vse večjega kroga zelo revnih ali pa socialno uravnotežena država, temelječa na upoštevanju vseh dosežkov socialnih bojev in dogovorov delodajalcev z delojemalci v razvitih kapitalističnih državah. Zapostavljanje iskanja odgovora na ta vprašanja ima lahko hude in težko popravljive posledice. Na konceptualni ravni in v pragmatični politiki se je treba, zdaj ko še nekako živimo v času prehoda, odločiti o velikih stvareh, na novo ovrednotiti nekatere vrednote. Vendar pa pri teh iskanjih ne bi smeli pozabiti na svoje korenine, na izkušnje in mnoge posebnosti. Med njimi je prav gotovo resnica, da je naša dežela v veliki meri bila in ostaja dežela delavcev in kmetov, ki si v potu služijo vsakdanji kruh, in da je v preteklosti, zlasti v minulih štiridesetih letih, znala preprečevati globoke socialne razlike, takšne, ki bi ogrožale nacionalno tkivo. Na to opozarjamo tudi zato, ker je ena izmed posebnosti tudi naša majhnost, v kateri se tako bogati kot še posebej reveži zarezajo v zavest vseh.

V tej naši prilogi so posebej pomembna opozorila sogovornikov, da perspektiva Slovenije ne more biti ustvarjanje skrajnosti na polu revnih in bogatih, pravzaprav na nobenem področju, tudi na socialnem ne. Pomenljivo je, da na to opozarjajo tako v Združeni listi socialnih demokratov kot v Krščanski demokraciji Slovenije, torej v strankah, ki se sami uvrščata na levo oziroma desno. Medtem ko sogovornik iz Združene liste opozarja, da ne more biti uspešnega gospodarskega razvoja brez ustrezne socialne klime, sogovornik iz Krščanske demokracije pravi, da bi bilo slabo, če bi kdo mislil, da so vse rešitve za Slovenijo skrite samo v nekakšnem neoliberalizmu in v gospodarski uspešnosti za vsako ceno, ki pozablja na človeka. Svareča in preroška je ugotovitev, da bi bilo zelo tragično, če bi Slovenija postala navidez ekonomsko zelo uspešna država nezadovoljnih ali celo nesrečnih ljudi.

Pomembna so tudi opozorila, med drugimi tudi dr. Franca Zagožna iz Slovenske ljudske stranke, da bi bilo v Sloveniji treba vzpostaviti moderen tip kapitalistične družbe, ne pa starega liberalnega tipa kapitalizma, ki je ustvarjal velike socialne razlike, velike socialne napetosti, socialne nemire in revolucije.

Zgodovinska izkušnja viničarstva, cerkvenih fevdov, tujcev, ki so gospodarili na naši zemlji, in neusmiljenih kapitalistov je, upajmo, za nami. Hotenje razvijati se v družbo socialnih ravnesij, je utemeljeno v idejni zasnovi krščanstva in socialne demokracije, zato bi moralo omogočiti zdravo napredovanje v družbenem razvoju.

Marjan Horvat

Tako pravim

**Kdor si
več upa,
kdor bolj
goljufa...**

Na konferenci Združene liste sem opozorila, da smo v času in prostoru, ki je za nas prelomen. Medtem ko madžarska levica zmaguje s 30 odstotki, imamo mi 3 do 4 odstotke glasov. Medtem ko se državljani v evropskih državah zavedajo, kaj s prihodom kapitalizma izgubljajo (ne glede na to, da so živeli v trdem komunizmu), mi izgubljamo volivce tudi zaradi njihove prepričanosti, da smo tudi mi zraven pri podobnih slovenskih procesih in da izgubljajo tudi zaradi nas. Medtem ko svet skuša na novo postaviti nekatere vrednote za oblikovanje in vzpostavljanje bolj človeške družbe, družbe po meri ljudi, pri nas uvajamo in smo priče neoliberalizmu in kapitalizmu, ki spominja na Divji zahod.

Kdor si več upa, kdor si več vzame, kdor bolj goljufa državo, tisti bolj uspeva. Vem, da s sodelovanjem v vladi uresničujemo tudi naš program, da smo marsikaj preprečili, da smo predvsem prek ministrstva za delo ohranili marsikatero delovno mesto, odpirali mladim nove perspektive, selektivno pomagali tistim, ki sami ne znajo. Pa vendar. Ali ljudje, volivci to vedo? Je to dovolj? Nekatri počasi, vendar vztrajno spreminjajo v preteklosti zelo socialno državo v poligon za tiste, ki imajo, ki so močni, brezobzirni in ki bodo tudi v prihodnosti lahko brezskrbno živeli.

Kje so meje naše odločitve? Prve nam postavljajo člani, druge volivci in tretje naša lastna morala. Čas je, da si priznamo, česa je več – uspehov ali neuspehov. Odgovor vidim v javnomnenjskih raziskavah, ki so večkrat brez milosti. S 17 odstotkov naklonjenosti volivcev smo prišli na 3, 5, 7 odstotkov. Lokalne volitve bodo dale dokončen odgovor. Če bo prepozno, bomo odšli na smetišče zgodovine, zato moramo že sedaj delovati konsenkvcentno.

Ne moreš biti všečen vsem, ker potem nisi nikomur. Ko se bomo zmogli na praktični ravni opredeliti za takšen program in za koga v resnici smo, bomo šele ugotovili, da obstajajo tudi direktorji levičarji, levi kmetje in levi obrtniki. Ti se ne bodo odločali za ali proti Janezu Kocijančiču, ampak za ali proti našemu programu in našim uspehom v vladi.

Alenka Kovšca

Borko De Corti

Sonja Peklar

Vlado Korošec

Oto Lorenčič

Jože Rojs

Simo Savic

Darko Majhenič

Boris Rubelj

DOPUST PO SLOVENSKO: LJUBO DOMA, KDOR GA IMA

Bliža se poletje – čas šolskih počitnic in dopustov. Ali zaostrene razmere na gospodarskem in socialnem področju močno vplivajo na način preživljanja počitnic zaposlenih in vseh drugih na Slovenskem? Koliko mesečnih plač lahko danes povprečen državljani porabi za dopust? Ali je domača turistična ponudba pred glavno turistično sezono dovolj pestra in vabljiva za domače goste? Da bi o vsem tem izvedeli kaj več, smo petnajst naših državljanov povprašali, kje in kako nameravajo preživeti dopust.

Borko De Corti, novinar komentator pri časopisu »Večer« v Mariboru: Tako kot vsako leto nameravam tudi letos preživeti dopust v kakšnem od slovenskih naravnih zdravilišč. Po dinamičnem in napornem delu rada z ženo čas dopusta preživim v miru in naravi, kjer se rekreiram, obiskujem kulturne prireditve, hodiva na izlete in se skratka posvečava sebi. Ker nimava več majhnih otrok, imava srečo, da lahko dopust izkoristiva izven sezone – to je v septembru. Takrat se nama zdi v naših zdraviliščih najlepše, saj je dopustniški živ-zav v glavnem že mimo, pa tudi sicer je v septembru, ko popusti poletna vročina, še posebej lepo.

V času dopusta z ženo praviloma narediva tudi kakšen daljši ali krajši izlet v tujino, kjer – če je le mogoče – obiščeva tudi prijatelje in kolege. Verjetno bo tako tudi letos. Sicer pa je do septembra še daleč. Trenutno še nimam časa veliko razmišljati o dopustu, saj je pred mano še »dolga delovna sezona«, ali ne?

Sonja Peklar, uslužbenka v podjetju Nigra v Mariboru: Z možem se še nisva dogovorila, kje in kako bomo preživeli dopust. Če bo vse po sreči, bomo letos odšli vsi trije – mož, sin in jaz – s prijatelji na morje, in sicer v Portorož, kjer nam je zelo všeč.

Sicer pa je veliko odvisno tudi od tega, kako bo s finančnimi sredstvi, saj ima danes mlada družina tudi veliko drugih potreb in stroškov. Včasih, ko sem hodila na počitnice še s starši, je bilo seveda drugače – takrat so počitnice zame plačevali starši in finančni skrbni nisem imela. Sedaj pa z možem skrbiva v prvi vrsti za sina in vse potrebe mlade družine. Če kaj ostane, bo pa za dopust. Enomesečni družinski dohodki mlade družine so dandanes za teden ali deset dni dopusta na morju premajhni, zato je treba za dopust pač varčevati.

Vlado Korošec, šofer v podjetju Slavnik v Kopru: Kakor vsako leto bom tudi letos poleti preživel deset dni dopusta doma z ženo in tremi otroki v Zrečah pod Pohorjem, kjer imam majhno posestvo. Ker imam tak poklic, da sem veliko na poti, se mi zdi, da doma najlepše. Sicer pa družino rad popeljem, če je za to le priložnost, na eno- ali dvodnevni izlet na morje. Lani so bili žena in otroci z menoj tudi v Španiji, seveda pa sem jaz na izletu delal. Takšen je pač naš poklic. Če

otroke in majhno kmetijo s kravo in nekaj prašički. Ko pridem domov, moram pomagati na kmetiji.

Sicer pa nekaj dopusta porabim tudi v Ljubljani, zlasti za delo »na fuš«. Saj veste, plače dandanes niso velike, človeku pa pride prav vsak tolar.

Če pa bi se že odločil za dopust, bi imel dve plači za nekaj dnevnih dopust na morju tako in tako premalo...

Darko Majhenič, vodja varnostnega okoliša na Upravi za notranje zadeve v Mariboru: Z ženo razmišljava, da bi – kakor že večkrat – tudi letos s hčerko dopust preživeli v Portorožu. Na slovenski obali nama je zelo všeč, čeprav je lepo tudi v Istri, Kvarnerskem zalivu in v Dalmaciji. Včasih smo pravili, da je Jadran tem lepši, čim bolj proti jugu greš. Žal pa sedaj zaradi brezumne vojne na Balkanu tam ni ugodnih možnosti za dopustovanje...

Sicer pa moramo dandanes v mladih družinah razmišljati še o marsičem drugem in ne samo o dopustih. Zato je tudi način preživljanja dopusta mladih družin zelo odvisen od njihovih finančnih možnosti in drugih potreb.

Boris Rubelj, tajnik krajevne skupnosti Talci v Mariboru: Letos bom verjetno odšel na tritedenski dopust na Lastovo. Na ta otok v južnem Jadranu sem odhajal vrsto let, sedaj pa tam nisem bil že dve leti. Do tja vozi trajekt z Reke.

Čeprav sem bil na dopustu že v Španiji, Italiji, na francoski rivieri in še marsikje, mi je daleč najbolj všeč na Jadranu.

Dopust rad preživljam v naravi, zato ravnokar kupujem tudi kanu, da bom z njim »popotoval« po slovenskih rekah.

Človek lahko na dopustu porabi veliko, lahko pa tudi zelo malo, odvisno je pač od tega, kako živi. Kdor preživlja dopust v naravi in živi športno, porabi veliko manj, kakor če se dolgočasi v hotelih. Sicer pa vsakdo prilagodi dopust svojim željam in žepu, ali ne?

Majda Andrić, direktorica turistične agencije Matura iz Maribora: Za dopust v poletnem času ne bo veliko časa, zato bomo z družino odšli tu in tam za konec tedna v Podčetrtek.

Sicer pa pri svojem delu opazim, da so se začele navade pri Slovencih spreminjati. Počasi se navajajo na nove možnosti, ki jim jih nudi preživljanje dopusta v Sloveniji, čeprav je še vedno največji magnet Jadran, zlasti Slovensko primorje in Istra s Kvarnerskem. Vendarle se mi zdi, da večina Slovencev preživlja dopust v Sloveniji: letos je največ zanimanja za Slovensko primorje, nato pa za jezera, za zdraviliške kraje, za oddih v gorah in za kmečki turizem. Za slovenska zdravilišča je letos med domačimi gosti zaenkrat nekoliko manj zanimanja kakor prejšnja leta – verjetno so k temu prispevale cene.

Veliko Slovencev se odloča za enodnevne ali nekajdnevne izlete v različne slovenske pokrajine, kjer si ogledajo kulturne in turistične znamenitosti, radi pa obiščejo tudi kakšen kmečki turizem. Očitno si veliko Slovencev želi še bolje spoznati svojo domovino.

Tisti, ki odhajajo na dopust v tujino, pa se najbolj zanimajo za Španijo, Malto, Tunizijo, Azurno obalo. Manj pa je zanimanja za Blatno jezero na Madžarskem, za Črno morje in druge letoviške kraje na Vzhodu. Zadnje čase je vse več zanimanja tudi za Sicilijo, Korziko in Sardinijo.

Za teden dni bivanja (polpenzion) v Slovenskem primorju mora imeti štiriclanska družina okoli 100 000 tolarjev. V Istri pa je bivanje nekoliko cenejše – v povprečnem hotelu bi morala štiriclanska družina odšteti za sedemdnevni polpenzion približno 70 000 tolarjev. Cene penzionov in polpenzionov v sredozemskih državah v tujini so podobne slovenskim, vendarle so aranzmaji za tujino dražji, saj je treba pristižeti še stroške prevoza.

Silva Horvat, upokojena delavka Mariborske tekstilne tovarne iz Radvanja: Tudi upokojenci imamo lahko dopust, ali ne? Poleti nameravam za nekaj dni obiskati zdravilišče Moravci, saj se po kopanju v termalni vodi zelo dobro počutim. Pa tudi sicer je v Moravcih prav lepo.

Sicer pa preživljam prosti čas podobno kot vse upokojenke. Veliko sem doma, kjer je treba vedno kaj postoriti, tu in tam pa grem v mesto na tržnico, pa na kakšen sprehod ali izlet. Za kaj več pa večina upokojencev tudi denarja nima...

Tina Sinič, pripravnica pri zasebnem delodajalcu iz Nove vasi: Letošnje poletje bom preživela v glavnem ob knjiži, saj bi rada naredila še nekaj izpitov in se pripravila na diplomsko nalogo. Zato tokrat za morje ali dopust v kakšnem drugem turističnem kraju ne bo časa. Morda bo čas le za kakšen izlet ali pa še to ne. Več sreče pa bo imela moja hči, ki jo bosta tašča in tast vzela za nekaj časa s seboj na morje v svoj vikend na Jadranski obali.

Alojz Turjak, inženir strojništva v Tovarni kmetijske mehanizacije v Muti: Z družino nameravamo dopust preživeti v Poreču, kjer bomo sedem dni. Lani nismo bili na morju, pa tudi sicer že doslej nismo imeli veliko časa za dopustovanje.

Dopust pa je zadnje čase tudi relativno drag. Z eno plačo si dopusta skorajda ni več mogoče privoščiti...

Marjan Muršec, privatni gostilničar v Košakih: Čeprav z ženo še nisva naredila načrta, kako bomo preživeli dopust, mislim, da bomo šli za teden ali deset dni v Slovensko primorje. Lani smo bili v Španiji, vendar nam ni bilo tako všeč, kakor smo pričakovali. Zlasti nam ni ustrezala hrana, pa tudi hotel je bil veliko nižje kategorije od tiste, ki jo je obljubljala agencija.

Na Hrvaško ne odhajamo radi, saj imamo zelo slabe izkušnje. Predlani so nas skupino Slovencev na zadrskem območju zelo negostoljubno sprejeli, in to ne zato, ker bi bili slabi gosti, pač pa

zaradi takratnih političnih odnosov med Slovenijo in Hrvaško. Morda je šlo res za naključje, vendar nas tja ne vleče več.

Sicer pa je tudi v naši gostilni v Košakih masikdaj v poletnih mesecih tako veselo razpoloženje, kakor da smo v pravem turističnem kraju...

Zdenka Založnik, brezposelna delavka iz Maribora: Veste, letos pa bom z družino preživela poletje kar doma. Za dopust in izlete preprosto nimamo denarja. Na morju smo bili zadnjič leta 1991, sedaj pa poleti raje tašči pomagam obdelovati njivo. Celo kopat se ne hodimo, saj je na kopališčih velika gneča, pa še poceni ni. Poletne dneve lahko družina lepo preživi tudi doma.

Ivan Škarjot, pomočnik mojstra v Mariborski tekstilni tovarni: Z ženo že leta hodiva na dopust v kopališče Banovci, kjer si za 10 dni najameva hišico. Na dopust si neseva tudi kaj za zob, zato sva že zaklala 145 kilogramov težko svinjo in si za dopustniške dni napolnila hladilnik.

Sicer pa morava z dokončno odločitvijo še toliko počakati, da bova videla, kako bo z regresi. V MTT-ju regresa še nismo dobili, v Domu Antona Skale, kjer dela žena, pa naj bi ga dobili v kratkem. Če bodo regresi, bova z ženo še šla na dopust.

Tomaž Kšela

Kaj bo jutri?

S trditvijo, da je večina Slovencev v Slovenecev levičarjev, se ne bi bistveno oddaljili od resnice. Seveda le, če bi mislili na to, s katero roko pišemo take ali drugačne bedarije. Če bi s tem mislili na politično prepričanje, pa bi bila oddaljenost že malo večja, vendar je še vedno ne bi merili v svetlobnih letih. Saj ideje svobode, enakosti in pravičnosti lahko zavračajo le največji kapitalisti in njihovi zagovorniki! Za te pa težko rečemo, da jih je v Sloveniji izjemno veliko, čeprav so zelo glasni in so si, tudi s sredstvi prisile, priborili precejšen vpliv. Vendar je to že tema za kakšno drugo prilžnost.

Tokrat se raje posvetimo vprašanju, kako je in kako bi lahko bila levica zasidrana med mladimi. Ti so namreč na družbene spremembe najbolj občutljivi in zato jim prava (!) socialna demokracija, s svojim občutkom za preproste ljudi, lahko ponudi trdno oporo. Ključ pri »pravi socialni demokraciji« naj bralca ponovno spomni, da imamo v Sloveniji tudi kvazi socialno demokracijo, ki pa z levico nima nobene zveze.

Da bi lahko odgovorili na prej zastavljeno vprašanje, najprej pogledajmo, kakšen je trenutni položaj mladih v Sloveniji. Prav gotovo ne ravno rožnat, saj gospodarska in politična kriza ne prizanašata nikomur. Mladim še najmanj, saj smo prizadeti kar dvojno. Na eni strani se kriza izraža s pomanjkanjem in bedo, v kateri so se znašle mnoge slovenske družine in precej mladih, na drugi strani pa je veliko hujši problem – brezperspektivnost, ki jo je moč zaznati v naši družbi.

S tem, ko mladi ne vemo, kaj bo jutri, ko ne vemo, ali bomo po dolgotrajnem šolanju dobili službo, ko ne vemo, kje bomo živeli, še manj pa, kako bomo živeli in ali bomo lahko vzgajali svoje otroke, se slovenska družba nevarno bliža točki, ko bo tako in tako vsem vseeno. Da se to ne bi zgodilo, mora slovenska politika zagotoviti mladim prijazen razvoj, ki nam bo nudil perspektivo, za katero se bo vredno potruditi.

Stvar vsakega med nami je, da presodi, katere politična opcija je slednje sposobna in pripravljena ponuditi. Jaz osebno in mnogi mladi smo prepričani, da to vsekakor ni slovenska desnica, ki prodaja le populizem, revanšizem in kvazi afere. Stvari, ki se sicer hitro »primejo«, vendar tudi najhitreje izgubijo podporo. Zato levica ravna zelo prav, ko se ukvarja z resnimi razvojnimi vprašanji, ki prinašajo dolgoročno korist predvsem mladim.

V Sloveniji je bila žal le levica sposobna in predvsem pripravljena izkoristiti prednosti, ki jih ponuja prehod iz enega v drug gospodarski in politični sistem. Desnica pa je, namesto da bi ohranila vse učinkovite elemente sistemov štipendiranja, zdravstvenega varstva, šolstva, reševanja stanovanjskih težav in mnoge druge, po prihodu na oblast vse staro odrezala in začela postavljati na novo. Tako so se mladim začele naglo ožati možnosti, medtem ko se novopečeni oblastniki obnašajo kot mali bogovi in skrbijo le za polnjenje lastnih žepov.

Mladi smo prepričani, da je treba takim razmeram nemudoma narediti konec. Uspešen razvoj Slovenije je možen le ob upoštevanju interesov mlade generacije. Zato naj mladim prijazen razvoj Slovenije vsem zagotovi enake možnosti že za samo rojstvo in potem za nemoten nadaljnji razvoj, šolanje, zaposlitev, ustvarjanje družine... Enakost možnosti pa je eno temeljnih izhodišč leve in jih lahko zagotovi le učinkovita socialna država.

Pri tem ne gre le za enakost ekonomskih možnosti – da se bo imel vsak možnost zaposlitve po končani šoli in za svoje pošteno delo prejemati tudi pošteno plačilo. Mogoče še bolj pomembno je, da se bo imel vsak možnost izšolati po svojih sposobnostih. In da nas pri tem ne bodo ovirale razne šolnine, vpisnine, šolske pristojbine in kar je še podobnih inovacij, ki vse pomenijo le eno – da se bodo lahko v bodoče šolali le tisti, katerih starši bodo dovolj premožni. Podobno se je že zgodilo s stanovanji za mlade, saj je desnica star stanovanjski sistem povsem ukinila, mladi pa smo ostali skoraj brez vsakih možnosti za lastno stanovanje. Izjeme so ponovno tisti, katerih starši imajo dovolj denarja.

Podobno bi lahko naštevali še za mnoga druga področja, kjer je levica daleč pred desnico in lahko zagotovi mladim prijazen razvoj. Mogoče je smiselno omeniti le še najaktualnejšo temo – lokalno samoupravo. Po zaslugi desnice bomo namreč dobili ogromno število revnih občin, ki mladim ne prinašajo nobenih koristi – prej nasprotno. Že doslej so namreč občine namenjele za delo in prostovoljne aktivnosti mladih minimalna oz. nikakršna sredstva. Sedaj pa bodo marsikje še to ukinili. Zato mladi podpiramo predlog leve, naj se oblike regijske povežejo in nam vsaj na ta način zagotovijo podporo.

Končna misel naj bo namenjena levici, sredini in desnici: Skrajni čas je, da politiki mladim nehaajo obljubljati prihodnost. Štejejo le dejanja! Poleg tega mladi prihodnost že imamo. Politiki pa so dolžni zagotoviti vse možnosti, da si bomo mladi lahko prihodnost ustvarjali natančno takšno, kot si sami želimo.

Daniilo Tomšič

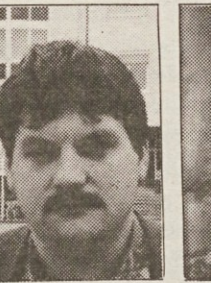
Majda Andrić

Silva Horvat

Tina Sinič

Alojz Turjak

Marjan Muršec

Zdenka Založnik

Ivan Škarjot

BREZ VELIKIH KONFLIKTOV, REVŠČINE IN KADROVSKIH ČISTK

Jožica Puhar, ministrica za delo, socialno politiko in družino v intervjuju za Panoramo govori o svojem trikratnem ministrskem mandatu in svoji odgovornosti, o razlikah znotraj vlade v pogledih na urejanje socialnih problemov in plač, o slovenskem »mehkem prehodu« iz enega v drug sistem, ki je preprečil hujše pretrese in šoke. »Nisem za zmanjšanje pravic kar na pamet, ko bi se kdo spomnil, da je za to premalo denarja,« pravi Jožica Puhar. Kaj je premiera dr. Drnovška prisililo v predlog za zamenjavo ministrice Puharjeve?

Ali je mogoče tudi z vidika gibanj na področju zaposlovanja sklepati, da je najhujša kriza za nami? Na čem temeljite svoje razmeroma optimistične ocene in napovedi iz zadnjega časa? Kaj vse vpliva na oživljanje gospodarske rasti?

ODGOVOR: Na kratko bi se dalo reči: stabilizacija razmer in ustrezna ekonomska politika. Del, ali bolje delček zaslug za izboljšanje položaja je treba zagotovo pripisati tudi kratkoročnim učinkom nekoliko povečanega domačega povpraševanja, ker so se lani plače in pokojnine realno dvignile, čeprav smo v gospodarski politiki predvidevali, da mora priti do realne stagnacije plač in pokojnin. To potrjuje moje osebno prepričanje in osebno stališče do plačne politike, kot trdim, da plačna politika nima samo negativnih učinkov in da najo ne smemo gledati samo z enega – finančnega vidika, ker je ravno plačna politika večdimenzionalna, saj so lahko plače zelo pomemben dejavnik povečane motivacije za delo, povečana kupna moč pa vsaj do neke mere vpliva na gospodarsko rast. Takšna motivacija bi morala biti po mojem prepričanju dolgoročni sestavni del gospodarske politike, ker se bodo sicer pozitivni učinki hitro izničili.

Toda nekje je vendarle meja, ko se lahko, denimo, to pozitivno spremeni v nekaj drugega...

ODGOVOR: Seveda nas to ne bi smelo zavajati. Gibanja je treba skrbno spremljati. Domače povpraševanje lahko samo delno vpliva na oživljanje gospodarstva, saj večina slovenskih proizvodnih zmogljivosti lahko uspešno posluje in povečuje proizvodnjo samo s prodorom na tuje trge. In tisto, kar zbuja sedanjí optimizem, je to, da prihaja prav glede tega do zaznavnih pozitivnih premikov. Da gre za dolgoročne kvalitativne spremembe, dokazujejo številni novi proizvodni programi podjetij, (v zadnjih dveh letih je bilo takšnih preko 600), nova tržišča, novi posli in nove potrebe po delavcih. V Sloveniji imamo zdaj mesečno po 10.000 potrebo po delavcih, medtem ko je bilo prej takšnih potreb samo 6.000. To število nepokritih potreb po delavcih je izjemno pomemben kazalec, saj je ob največji krizi pred nekaj leti to število tako upadlo, da ni bilo več primerljivo z ničimer. Potrebe po novih delavcih se pojavljajo skupaj z novimi programi in novimi naročili. Po mojih ocenah se bodo tako kratkoročni učinki, ki vplivajo na oživljanje gospodarske rasti, ob smotrni monetarni in kreditni politiki kmalu dopolnili tudi z dolgoročnimi spremembami. Mislim, da bo šla krivulja gospodarske rasti navzgor. Pri tem pa bo pomembno, da bomo dovolj pametni pri plačni politiki, da z njo ne bomo povzročali neskladij in hkrati demo-

tivirali ljudi, povzročali stavk in drugih negativnih pojavov.

Kaj pomeni »pametni«?

ODGOVOR: Da ne bomo prehudu restriktivni, da ne bomo gledali na lanskoletno realno rast plač zdaj poskušali kar na silo in takoj doseči realnega padca. Pomembno je, da med vsemi socialnimi partnerji – vlado, sindikati in delodajalci prevlada prepričanje, da se plače ne smejo več realno povečevati, da se pa tudi ne zmanjšujejo, ampak da se gibljejo v skladu z življenjskimi stroški, proizvodnjo, prodajo.

Še nedavno tega pa je bilo slišati tudi ideje in zahteve, da bi bilo treba realne plače zniževati.

ODGOVOR: V gospodarski politiki za letos je to tako še zapisano in v percepciji nekaterih je, da bi moralo priti do določene stagnacije plač oziroma da bi se te morale gibati z določenim zaostankom v teku leta, tudi z zaostankom glede na gibanje inflacije oziroma življenjskih stroškov.

Ali niso takšne težnje še vnaprej obsojene na neuspeh, različne odpore in izigravanja?

ODGOVOR: To je neposreden pristop, posebej še, če je slab. Če se neprestano govori, da bo treba s plačami nekaj narediti, da bo treba plače znižati itd., to ustvarja določeno napetost in nervozo, pa tudi panično ravnanje pri izplačilih – višanje plač. To se mi zdi zelo slabo premišljena poteza.

Kdo je nosilec takšne usmeritve, katera ekonomska šola tiči za tem?

Mislim, da je to kar finančno monetarna, morda ameriška. To je princip najbolj liberalne ekonomije, ki vse gleda samo skozi finance in skozi ekonomske učinke.

Menda sta v to smer precej nagnjena premier dr. Drnovšek in finančni minister Gaspari?

ODGOVOR: ...pa še nekaj ekonomistov, ki prišepetavajo. Seveda ima to tudi svoje ozadje in inspiracijo v zahtevah in modelih svetovnih monetarnih institucij, da je treba stiskati na socialnem področju in tako ustvarjati sredstva za nekatere razvojne posege v gospodarstvu. Ta orientacija temelji v bistvu na liberalističnem pristopu, vendar pa ima pred očmi povsem druge konkretne razmere in strukture, kot pa so naše. Zelo dolgo so me usmerjali in prepričevali, naj bi šla pogledat modele, ki jih je Svetovna banka pripravila za plasiranje svojih sredstev južnoameriškim državam – Boliviji, Čilu in še nekaterim. Vendar gre pri tem za popolnoma drugačne razmere, drugačne življenjske in kulturne vzorce, drugačen standard, navade in podobno.

Verjetno tudi za drugačno intenziteto življenja?

ODGOVOR: Vsekakor je velika razlika, če pripravljate model reševanja, kreditiranja, socialne pomoči ali politike plač za kako vzhodnoevropsko državo ali pa za azijski

kontinent, nekaj drugega pa so razmere v Sloveniji. Vse skupaj pravzaprav temelji na ideji in pričakovanju, da lahko trenutno kratkoročno zategovanje na socialnem področju in drugod ustvari pogoje za zagon gospodarstva, za hitro ustvarjanje profitov, potem pa bi prišlo lahko na vrsto tudi saniranje položaja ljudi. To je morda tudi ena izmed možnih poti, vendar doslej še nisem srečala kakšnega otipljivega primera, ki bi pokazal, da je to resnično uresničljivo tudi v praksi, še manj pa, da bi bilo to uresničljivo v takšnem evropskem okolju in pri takšni razvitosti, kot je naša. Seveda je pri tem še posebno vprašanje majhnost naše populacije. Če takšno populacijo močno stisneš in zaustaviš v razvoju, četudi samo za nekaj časa, je vprašanje, če boš lahko negativne posledice tega potem hitro saniral.

Hkrati gre pri tem še za eno stvar: naši ljudje so že

Pri zmanjševanju stroškov so nekateri odkrili glavno rezervo v odpustitvi ljudi. Ali je bilo zares povsod nujno pometati na cesto toliko ljudi?

ODGOVOR: Marsikje je bila to nuja, kje je šlo za resnično zavožene projekte, za proizvodnjo, ki ni sposobna pridobiti novih trgov. Marsikdaj pa so brezglavo odpustili tudi v takšnih podjetjih, ki objektivno imajo perspektive za svoj razvoj. To je kratkoročno in čisto stroškovno gledanje. Ljudje niso samo strošek, so tudi produkcijski potencial. Če nekdo nima usposobljenih delavcev, lahko dobi še toliko novih trgov, pa ne more izpolniti naročil. Še zlasti hudo je, če dovoli, da se mu v trenutni krizi razletijo in razbežijo strokovne ekipe.

Nekateri mislijo, da je odpustanje tudi posledica pritiskov na vedno višje plače.

ODGOVOR: Nekateri so si v kriznih razmerah, v času

velikokrat živeli v pričakovanjih in obljubah, da bodo kratkoročna odrekana pripeljala v nekakšen raj, vendar se to ni zgodilo. Zato lahko govorimo o določeni apatičnosti in naveličanosti ljudi, kar tudi ni kaj takšnega, kar bi pozitivno vplivalo na motiviranost za delo in nekakšno zavestno odrekanje.

ODGOVOR: Da, doživeli so kar nekaj takšnih zategovanj pasu in ta zategovanja so bila vedno silno vprašljiva. Ljudem je zdaj težko dopovedati, v kakšnem roku naj bi prišlo olajšanje. Zaradi tega gre za precejšen razkorak med ekonomističnimi pričakovanji in pričakovani ljudmi, tako da je potreben tudi poseben psihološki posluš za ljudi in za posebnosti.

stagnacije gospodarstva, zagotavljali denar za višje plače tudi z odpustitvijo delavcev oziroma z neodpiranjem novih delovnih mest. S tega vidika sem imela kritične pripombe na določene akcije sindikatov za višanje plač v konkretnih primerih. Takšni pritiski sindikatov so verjetno nekatere še dodatno opogumljali pri odpustitvi delavcev, s tem pa so sindikati del svojih članov spravljali v še bolj negotov položaj.

Kot ministrica z najdaljšim »stažem« ste pravzaprav tudi najbolj odgovorni za vse, kar se je dogajalo v zadnjih letih. Kje bi se dalo v tekoči ekonomski politiki – če poskušate odločitve tehtati še enkrat – preprečiti nekatere šoke?

ODGOVOR: Morda bi bila nezaposlenost manj šokantna, če bi v določenem obdobju vodili drugačno monetarno politiko, če bi mogoče z njo bolj stimulirali izvoz. Seveda pa je vprašanje, kaj vse bi izgubili s tem, če ne bi imeli stabilne valute, kar nam vsi zdaj priznavajo kot uspeh. Sicer pa sem zelo zadovoljna, da smo v vladi oziroma v vseh vladah po parlamentarnih volitvah, v katerih sem bila, uspeli preprečiti kakšne bolj rigorozne pristope pri menjavih kadrov na osnovi politične pripadnosti. Tam, kjer je do takšnih menjav vendarle prišlo, pa so te bile bolj negativne kot pozitivne, če ni bil v celoti upoštevan vidik znanja in sposobnosti.

Torej to velja tudi za Peterletovo vlado?

ODGOVOR: Ta vlada je imela zelo dobre namene nekaj narediti, ta želja je bila prevladujoča, takrat je bilo manj nagajanj in negativne tekmovalnosti med strankami. V tem pogledu je bilo takrat vse skupaj bolj homogeno.

Kritiki vam očitajo, da ste ves čas kupovali socialni mir?

ODGOVOR: V mnogočem sem vesela, da smo lahko v vseh dosedanjih vladah, kljub velikim pretresom, ki smo jih doživljali, vendarle preprečili še širše in hujše socialne pretrese, do katerih bi tudi lahko prišlo. Preprečili smo večje socialne konflikte, preprečili pojav kakšne velike revščine, preprečili smo kadrovske pregone, preprečili smo izrazit padec življenjskega standarda pasivne populacije – upokojencev. Ohranili smo večino programov, ki so sposobni tržne konkurence, ohranili in preoblikovali tudi številna delovna okolja – ekipe, ki imajo znanje in se lahko dalje razvijajo in širijo možnosti za druge.

Na neki način smo zagotavljali mehak prehod iz enega sistema v drugega, prešli vse gospodarske in naravne katastrofe in zabeležili prve gospodarske rezultate. V bistvu smo slovensko populacijo zaščitili pred prehudimi šoki in ji omogočili, da zdaj normalno vstopa v mednarodni prostor in začneja nov gospodarski cikel.

Kako gledate na očitke, da ste bili preveč delavsko usmerjeni, da ste preveč skrbeli za delavske, socialne probleme? Očitno je glede tega prihajalo tudi do konfliktov znotraj vlade.

ODGOVOR: Ne bi govorila o konfliktih, ampak o razlikah v pogledih. Gre za razliko v pogledih na vlogo človeka kot psihosocialnega dejavnika v proizvodnji. Tu gre za različne poglede, ki pa se izražajo pri tekočem delu, obravnavi zakonskih predlogov, pristopu k reševanju problemov in še kje. Nekateri vidijo kot gospodarsko izjemno pomembno stvar predvsem finančno plat, pa mogoče še tehnološko plat, osnovna

sredstva in zadnji čas lastnino. Jaz pa sem izredno prepričana, da je strašno pomemben, najbolj pomemben produkcijski dejavnik človek. To imam stalno pred očmi, v ospredju.

Ali so bili ti razločki zaznavni v vseh vladah ali samo zadnji čas?

ODGOVOR: To se je v teh štirih letih stopnjevalo. Znamenja tega je bilo čutiti že takoj na začetku, že tedaj so bili prvi konflikti, zanimivo, da z isto ekonomsko šolo kot zdaj, tedaj je bil njen predstavnik takratni minister za finance. Kljub temu mi je – glede na sestav vlade – uspevalo vlado prepričati in uveljavljati moj pristop ter to tudi uresničevati. Vendar pa se je z leti ta pritisk stopnjeval, predvsem pa v zadnjem letu in pol, ko se pogajamo s tujimi monetarnimi institucijami, ki s svojimi pogledi podpirajo nosilce teh pritiskov.

Kaj je tista točka, na kateri ste vztrajali tudi za ceno tega, da pospravite kovčke in odidete?

ODGOVOR: Izjemno vztrajam pri programih za aktivno poseganje na tržišče dela in pri zagotavljanju sredstev za to, pa pri zagotavljanju zadostne ravni pravic, da ljudje ne bi prišli na beraško palico.

Z zadnjimi restrikcijami pri zagotavljanju pravic nezaposlenih ste glede tega vendarle bistveno popustili.

ODGOVOR: Gre za racionalno ravnanje. Nisem za zmanjševanje pravic kar na pamet, ko bi se nekdo spomnil, da je za to premalo denarja. Mislim pa, da je treba te pravice racionalno prilagoditi, da ne bi začele povzročati nasprotnih učinkov.

Kaj je varok, ki sili premiera v predlog za vašo zamenjavo?

ODGOVOR: Domnevam, da so po sredi bolj politični razlogi. Gre lahko tudi za delno različne poglede in za različne delovni slog. Najbrž je težko delati s takšnimi ljudmi, če nič drugega, je to bolj naporno, še zlasti, če imaš rad krog samo enako mislečih.

Predsednik vlade poskuša zdaj predlog za vašo odstavitev prikazati, kot da gre za nekakšno sankcioniranje nekateri nepravilnosti...

ODGOVOR: Pisna obrazložitev predloga za razrešitev parlamentu kaj takega ne vsebuje in na osnovi ugotovitev kontrole SDK tudi ne more vsebovati. Ugotovljene knjigovodske napake v našem ministrstvu so zahtevale popravke in sankcije postopka znotraj ministrstva.

Zato bi pričakovala, da me bo predsednik vprašal, kako sem kot predstojnica organa reagirala na ugotovitve SDK. Če pa bi bile tovrstne kontrole in tovrstne nepravilnosti že osnova za inkriminiranje določene osebe in osnova za razrešitev, potem bi bil model zelo enostaven...

Moj vtis je, da ste začeli delovati kot samostojna osebnost in se je z vami pravzaprav šele pozneje identificirala vaša stranka, v kateri zdaj uživate popularnost in ugled.

Tako pravite vi. Morda.

Jak Kopriva

MINI OBČINE DRAŽIJO SLOVENIJO

Čeprav je mogoče pozitivno oceniti prisadevanja za decentralizacijo, policentrizem in enakomernejši regionalni razvoj v preteklih desetletjih v Sloveniji, je treba priznati, da je lokalna samouprava v socialističnem obdobju odstopala tako od zgodovinskih izročil kot od evropskih vzorcev (pa če upoštevamo avstrijsko-nemški, francoski ali britanski model). To velja zlasti glede dveh značilnosti dosedanje ureditve. Slovenija ima večje občine kot zahodnoevropske države. Poleg tega so bile občine preobremenjene s državnimi pristojnostmi, tako da se je pristna lokalna samouprava ohranjala predvsem v okviru krajevnih skupnosti. Tudi delitev večjih mest na več občin, ki se je ohranila v Ljubljani do današnjih dni, je s primerjalnega vidika in zagotavljanja razvoja mesta vprašljiva rešitev. Podobno velja za odsotnost samoupravne organiziranosti na pokrajinski oz. regionalni ravni. In za zapleteno organizacijsko strukturo dosedanjih občin. Smiselnost reforme, ki bi odpravila nekatere skrajnosti in privedla do primerljive in s Evropo kompatibilne lokalne samouprave, torej sama po sebi ni sporna. Sporna je vsebina reforme, ki nas vodi iz ene v drugo skrajnost, sporen je način preobrazbe občin, sporen je čas, odmerjen reformi, sporni so stroški, ki nastajajo, in sporen je odklonilni odnos do pokrajin kot druge ravni lokalne samouprave.

Is ene skrajnosti v drugo

Če drži, da je imela Slovenija doslej precej večje in z državnimi zadevami preobremenjene občine kot druge srednje- in zahodnoevropske države, smo se sedaj znašli pred nevarnostjo, da dobimo miniorbčine, ki bodo oskubljene vseh pomembnejših državnih upravnih zadev. Tako prehajamo iz ene v drugo skrajnost. Iz države z največjimi v državo z najmanjšimi občinami, iz ureditve, kjer so bile občine predvsem izpostava države, v ureditev, za katero je značilna totalna centralizacija upravnih zadev. Drugi proces, proces centralizacije upravnih pristojnosti je še odprt oziroma je marsikaj odvisno od prihodnjih odločitev o upravnih zakonodaji, pristojnostih in premoženju občin in od področne zakonodaje, prvi proces pa je tik pred realizacijo. Mini občine na podeželju naj bi nastale do konca julija, ko bo državni zbor na podlagi izražene volje ljudi na referendumih odločal o nastanku novih občin, njihovih območjih, oz. mejah med njimi, njihovih imenih in sedežih. Bil sem, skupaj z drugimi poslanci Združene liste socialnih demokratov in poslanci LDS, deloma tudi SNS in poslancema narodnih skupnosti, za oblikovanje drugačnih občin in pokrajin. Občin, ki bi bile smiselne, zaokrožene in za razvoj sposobne lokalne skupnosti. Bile bi precej manjše, kot so sedanje občine, in precej večje, kot se nam obetajo.

Osnutek zakona o lokalni samoupravi je vseboval vsebinske pogoje za oblikovanje občin in spodnjo številčno mejo (po eni različici 3000, po drugi 5000 prebivalcev). Na tej podlagi bi v Sloveniji nastalo med 250 in 360 občin. Eksperti Sveta Evrope, ki jih je Slovenija poprosila za mnenje, so se bolj nagibali k drugi kot k prvi rešitvi. Uveljavili pa smo tretjo rešitev: zakonsko ureditev brez spodnje številčne meje in s povsem nezahtevnimi kriteriji za oblikovanje občin. Podlaga za to, da bo nastalo okrog 350 občin, je bila torej dana takrat, ko so bili iz zakona izločeni pogoji za oblikovanje občin. Namesto pogojev so v zakon vključili tako ohlapni kriteriji, da bi lahko nastalo tudi še enkrat več, torej 700 občin.

Proti pogojem so 30. julija 1993 glasovali: Igor Bavčar, dr.

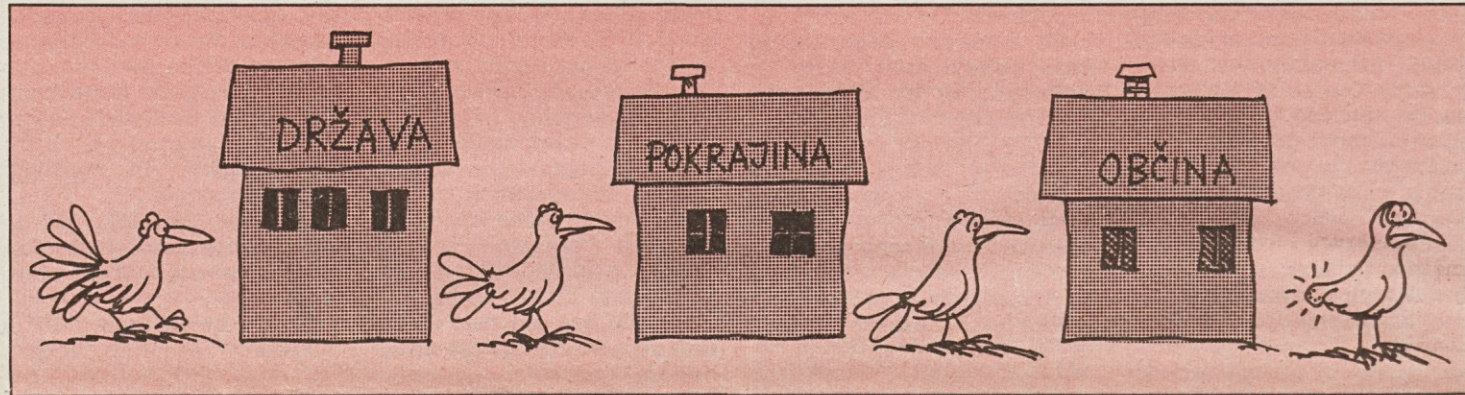
France Bučar, Brane Eržen, Sane Frim, Miroslav Geržina, Benjamin Henigman, Ivo Hvalica, Metka Karner-Lukač, Jožef Kocuvan, Sašo Lap, Andrej Lenarčič, Mihaela Logar, Zoran Madon, Štefan Matuš, Alojzij Metelko, Irena Oman, Ivan Oman, Igor Omerza, Tone Peršak, Janez Podobnik, Marjan Podobnik, Ignac Polajnar, Marijan Poljšak, Franc Potočnik, Žarko Pregelj, Jana Primožič, Ciril Pucko, dr. Jože Pušnik, Izidor Reje, dr. Dimitrij Rupel, Danica Simšič, Nada Skuk, Marjan Stanin, dr. Ludvik Toplak, Vladimir Topler in Ivan Verzolac. Samo za dva glasova (36:34) so zmagali.

Grozi razvojna stagnacija podeželja

Krščanski in socialni demokrati so zapustili vladno koalicijo in o lokalni samoupravi glasovali skupaj z desno opozicijo. Toda neprimerna zakonska ureditev ne bi sama po sebi privedla do množice miniorbčin. Temu je botrovala še politična akcija, zlasti organizirano enostransko tolmačenje ustavnih in zakonskih rešitev aktivistov SKD na podeželju. Pri tem je bil ključnega pomena izmišljen argument, da se bosta podeželskim miniorbčinam cedila med in mleko in da se jim bo osamosvojitve od mest in dosedanjih občinskih središč tudi materialno izplačala. Državni proračun naj bi po njihovih ocenah razdelil vsa sredstva, ki so jih doslej združevali občinski proračuni, na nove občine (pri čemer so mnogokrat skrivali, da bodo s prenosom mnogih zadev z občin in upravne enote prešla na državo tudi sredstva, potrebna za njihovo izvajanje). Zakonodaja o lokalni samoupravi je resnično zagotovila, da bo država prek izravnave skrbela za enakomernjši razvoj vseh občin in da bo posebej skrbela za razvoj posameznih občin, ki so razvojno šibke, ekološko ogrožene, obmejne, gorske in narodno mešane. Toda tisto, česar državni proračun ne bo mogel nikoli nadomestiti, so solidarnostni tokovi, ki so tekli med občinskimi središči in njihovo periferijo. Ti so bili ponekod tako izraziti, da se meščani danes (npr. v Murski Soboti) prizadevajo, da bi bilo območje občine čim ožje določeno in da bi sredstva, ki jih ustvarijo, ostajala v mestu za njegov razvoj in ne bi več odtekala za gradnjo

kulturnega doma tukaj, ceste tam, vodovoda ali PTT omrežja v tretjem nerazvitem delu bivše občine itd. Osebnost menim, da so takšne težnje pogosto pretrgane egoistične in kratkovidne, ker ne upoštevajo potreb oskrbe, rasti in razvoja mest, niti prednosti, ki jih imamo meščani od enakomernjšega razvoja mest in podeželja. Ne glede na to pa sem prepričan, da marsikateri novi mini občini, ne glede na entuziazem in pozhrtvovalnost krajevnih aktivistov, grozi razvojna stagnacija. To še posebej velja za vse tiste primere, kjer ima danes pri njihovem ustanavljanju glavno besedo interes kake stranke, najpo-

ramo v Evropo postopoma in tako, da najprej ponovimo vse njene napake in bomo pozneje postopoma oblikovali nekoliko večje občine. Tudi zato ne, ker gospodarsko stanje v Sloveniji ni ravno zavirljivo, gotovo pa ni takšno, da bi lahko razmetavali državna sredstva. Upravičena so namreč opozorila na ogromne stroške prehoda v novo ureditev in strah pred razraščanjem administracije zaradi oblikovanja ogromnega števila novih občin. Na mestu je torej vprašanje, ali ne bi bilo racionalneje in ceneje, če bi reforma potekala bolj postopno. Toliko bolj, ker bi večja postopnost omogočila, da bi se

gostaje SKD, interes kakega posameznika, ki bi rad postal župan, ne pa resna presoja, kakšni so razvojni potenciali območja in kakšne so materialne posledice njegovega umetnega ločevanja od dosedanjega občinskega središča. V vseh takšnih primerih bodo občani nove občine drago plačali svojo osamosvojitve, posledično pa bo to imelo negativne posledice tudi za razvoj mest in vodilo v neenakomeren regionalni razvoj Slovenije.

Neprimeren čas in veliki stroški reforme

Ljudje sprašujejo, zakaj moramo v nasprotju z dogajanjem v evropskih državah, kjer zadnja desetletja prihaja do postopnega manjšanja števila občin, najprej potruditi napake, ki jih v Evropi že dolgo popravljajo, in šele nato slediti sodobnim evropskim trendom. Na takšno vprašanje pač ni mogoče zadovoljivo odgovoriti s cinično argumentacijo, da mo-

izognili marsikateri napaki. Počakati bi namreč morali na sprejem upravne in finančne zakonodaje in šele nato začeti priprave na referendum. Zakaj to ni bilo mogoče? Zato, ker je ustavno sodišče odločilo, da volitve občinskih svetov in županov v okviru dosedanjih občin, ki bi omogočile več let časa za preobrazbo, ne bi bile skladne z ustavo, in s tem hočeš nočeš pomagalo desni manjšini v parlamentu, ki se je zavzemala za čim hitrejšo preoblikovanje občin, po možnosti že kar do aprila 1994. Ko pa so se v občini Koper odločili sami zagotoviti takšno postopnost in najprej ostali ena občina, da bi se preoblikovali postopoma, je to zopet preprečilo ustavno sodišče. Seveda je odločanje o tem, kaj je skladno z ustavo, stvar ustavnega sodišča. Toda nesporno je, če je to želelo ali ne, da se je z dvema odločitvama najprej odločilo v dilemi »hitro ali postopoma« za hitro preobrazbo lokalne samouprave in v dilemi »mini ali neko-

liko večje občine« za miniorbčine.

Prepričan sem, da bi bilo bolje vsa dejanja preobrazbe lokalne samouprave razporediti na daljše obdobje, vsaj na dve leti. Tako z vidika vsebine kot z vidika stroškovnih obremenitev države. Toda zmagalo je nasprotno stališče. Seveda pa bomo pred podobnimi in hujšimi dilemami tudi v prihodnje. Na primer takrat, ko bo vprašanje, ali skromna sredstva, ki jim imamo na razpolago, usmerjati za vzdrževanje neracionalno oblikovanih miniorbčin ali za reševanje socialnih vprašanj prehoda v novo gospodarsko ureditev. Jasno je, kako se bom do teh dilem opredeljeval sam in stranka, ki ji pripadam, ni pa izključeno, da bo tudi glede tega vprašanja po kakšni čudni poti zmagala desna parlamentarna manjšina.

Napake lahko omili ustanovitev pokrajin

Takšen razvoj je mogoče omiliti z oblikovanjem pokrajin, ki bi bile kaj več, kot so sedaj po ustavi in zakonu (prostovoljno medobčinsko sodelovanje). Za takšno rešitev smo se že v preteklosti zavzemali v Združeni listi in LDS, državnem svetu in Stalni konferenci lokalnih skupnosti, Zvezi za Primorsko, vladni službi za reformo lokalne samouprave in v številnih strokovnih institucijah. Toda vse kaže, da bodo iste stranke in iste poslanske skupine, ki so izsilile oblikovanje miniorbčin, poskušale z vsemi sredstvi preprečiti tudi ustavne spremembe in vzpostavitev pokrajin. Z desnice prihajajo insinuacije,

godnik, Janez Jančar, Zmago Jelincič, Miran Jerič, Janez Jug, Mateja Kožuh-Novak, dr. Lev Kreft, Rafael Kužnik, Maksimilijan Lavrinc, Jože Lenič, Franc Lipoglavšek, Rudi Moge, Tone Partljič, Miloš Pavlica, Breda Pečan, Miran Potrč, Maria Pozsonec, Jože Protner, dr. Ciril Ribičič, Jožef Školč, Jadranka Sturm-Kocjan, Zoran Thaler in Ivan Verzolac. Ostali smo v manjšini, čeprav je jasno, da je rešitev protustavna. Ustava namreč izrecno nalaga zakonu, da tudi glede pokrajin uredi nekatera vprašanja (prenos državnih funkcij na pokrajino, načela in kriteriji za prenos teh funkcij), druga pa izhajajo izrecno iz ustave (npr. zastopnost narodnih skupnosti v pokrajinskih organih), navedena zakonska določba pa prenaša odločanje o teh vprašanjih na občino. Kakšne so možnosti, da uspemo vsaj glede tega, bolj kozmetičnega kot globoko vsebinskega vprašanja, bo pokazal čas.

Bojkotiranje referenduma je napaka

Še eno kozmetično spremembo sem predlagal pred kratkim: gre za spremembo zakona o lokalnih volitvah, ki naj bi omogočila oblikovanje manjši volilnih enot v večjih občinah, za katere velja proporcionalni sistem in stalno bivališče kandidatov v enoti, v kateri kandidirajo. Na ta način je odpadel argument, ki so ga marsikje navajali pristajali miniorbčin, namreč, da njihovo izvenmestno naselje ne bo ustrezno zastopano v občinskem svetu.

Državni zbor je zagotovil, da bo mogoče po izvedenih referendumih upoštevati rezultate ne le za celotna referendumska območja, ampak v spornih primerih tudi za njihove dele. Ob tem velja povedati, da odloča na referendumu večina upravičencev, ki se ga udeležijo. Zato je napačna odločitev vsakogar, ki se z predlagano odločitvijo ne strinja, da ostane doma. Na ta način namreč prepušča odločitev drugim (kar za referendum o samoprispevkih ni veljalo, ker sta imela glasovanje proti in bojkot referenduma enak učinek).

Seveda je mogoče, da bo zaradi razveljavitev delov odloka pred ustavnim sodiščem odloženo referendumsko glasovanje. Če ne bo in če bodo ljudje na referendumu potrdili ogromno število miniorbčin, bomo v združeni listi napeli vse sile, da dosežemo ustanovitev pokrajin kot protuteži dogajajoči se in grozeči centralizaciji Slovenije.

Dr. Ciril Ribičič

Leva, leva, leva

Zlom socialističnih državnih sistemov je bil potrditev libertinske socialistične doktrine in Karla Marxa.

Socialistični libertinizem, ki je dolgo živel v socialistični misli kot vzporeden tok, je poudarjal, da se brez temeljnih človekovih pravic in svoboščin in brez demokracije, ki jih ni mogoče imeti zgolj za kapitalistično prevaro in laž, ne bo dalo doseči socialistične vizije. Tudi ob ruski revoluciji je na to temo bilo zapisanih kar precej svaril in kritik, med prvimi je bila Rosa Luxemburg.

Karl Marx je ugotovil, da mora tisti, ki hoče ukiniti oblast lastnine in trga nad ljudmi na hitro in brez pogojev, uvesti oblast ljudi nad ljudmi, torej birokratsko diktaturo, ki jo je sam posmehljivo označil za »specifično pruski socializem«. Hkrati je podčrtal, da moč kapitalistične množične in cenene produkcije slej ko prej prebije vse kitajske zidove predkapitalističnih, nekapitalističnih, neprofitnih, netržnih in nekompetitivnih proizvodnih sistemov.

Vse to smo pri nas vedeli že dolgo, vsekakor pa od kritike stalinizma dalje, in bili smo prepričani, da se bo sovjetski imperij slej ko prej bodisi temeljito reformiral bodisi zrušil. Nismo pa vedeli, da bomo delili njegovo usodo.

Ker levica za zasuk v smer spoštovanja človekovih pravic, postavitev parlamentarne večstrankarske demokracije in tržnega gospodarstva ni mogla ponuditi verodostojnega programa in prepričljivosti, je skoraj ves veter tranzicije šel

v jadra liberalizma. Ta je prodajal preprosto formulo: večstrankarske volitve + privatizacija = tranzicija v kapitalistično blaginjo. Zelo hitro pa se je izkazalo, da ta formula ne deluje, kot bi morala, in da prinaša tako globoke slabosti in pretrese, da se zdi vberajšnje stanje privlačnejše od objubljenih prihodnosti, do katere naj bi se pretolkli boski skozi trnje. Reči zdaj, da se veter obrača v jadra levice, kar sicer potrjuje marsikaj volilni izid, bi bilo bodisi poenostavljeno bodisi preuranjeno. Kajti od tam, kjer so prej ponujali neoliberalne formule, zdaj že ponujajo omejitve človekovih pravic, barantanje z manjšinami, nadzorovano demokracijo, intervencionizem z zapiranjem evropskega in svetovnega trga in celo predsedniške diktature. Istočasno se na obeh straneh Evrope krepi desni ekstremizem, ki se ta kontinent že dvakrat v tem stoletju odpeljal v svetovno vojno.

Vse to deluje tudi pri nas doma, čeprav zmerneje in z zamikom. Slovenska socialdemokratska levica, ki je zdaj vsa v Združeni listi socialne demokracije, je mnogo prej in mnogo globlje kot njene pretežno starokomunistične kolege na Vzhodu svojo usodo povezala z uspehom tranzicije. Velika koalicija predstavlja možnost take reforme poti k ugotovitvi demokracije in oblikovanju konkurenčno sposobne postindustrijske ekonomije, ki bo uveljavila socialno odgovorno lastnino in socialno državo.

V tranziciji kot ena od njenih avtorjev in pobudnikov in nosilcev lahko Združena lista socialnih demokratov sodeluje, če bodo ljudje, torej najširši sloji dela in znanja, od tega kaj imeli, in če cena za nastanek nove lastninske ureditve ni metanje odvečnih ljudi čez krov v trajno bedo in brezper-

spektivnost, medtem ko na drugi strani nastaja ozka elita špekulantskih trotoev.

Smo v obdobju, ko demokracija in trg izgubljata svetniški sij, in s tem izgublja tudi liberalizem – že jutri se bo treba odločiti, ali bomo šli v smeri desnega neokorporativizma ali pa v smeri socialne države in libertinizma.

Zato mora Združeno listo skrbeti njena trenutna šibkost, saj mora obstati kot močna stranka in edina stranka levice, tako na lokalnih volitvah kot na volitvah decembra 1996. Hkrati pa je treba vedeti, in tudi tako delati, da sedaj najmočnejša slovenska stranka nima lastne alternative za neoliberalni program, ki je že povsod propadel in bo tudi pri nas. Neodločnost slovenskega liberalizma izhaja iz tega, da ve, kaj ga čaka, ko se bo prisiljen odločiti.

Zato je leva alternativa pravi odgovor za prehod iz socializma v socialno državo, ki sloni na spoštovanju vseh človekovih pravic (tudi socialnih, spolnih, kulturnih, nacionalnih), na večstrankarski demokraciji, na visoki socialni varnosti kot pogoj visoke ustvarjalnosti. Smo socialdemokrati, ker bo prihodnost državljanov in državljanov, Slovencev in Slovencev svetla samo, če bo socialna in demokratična hkrati.

Liberalni kapitalizem ni nikakršna alternativa – edina resna alternativa socialdemokratski levici je desna alternativa, ki bo iz Slovenije spet naredila dolino šentflorjansko. Tako, kot nam jo je v svoji legendarni postavitvi predstavil Mile Korun kot obskuren kraj, ki ga ves čas ograjujejo z debelimi vrvmi, da ne bi zlojed svobode, pravice in resnice zapihal v njeno zatohlost. Ker je čas za prihodnost, ne odgovarjamo nič drugače kot Majakovski: leva, leva, leva!

dr. Lev Kreft

KUPOVANJE IN RAZPRODAJA SOCIALNEGA MIRU

Slovenske parlamentarne stranke na različne načine opozarjajo na svoje »socialne programe« in aktivnosti v zvezi s tem. Vsekakor je pri večini sasnati prepričanje, da je prav socialno področje tisto, kjer se lahko principialno (seveda pa tudi drugače) potrjujejo ali onemogočajo pred volivci. Prav pri socialni tematiki se sklepajo tudi različna »nenavadna« trenutna ali trajnejša zavezništva, prav tako pa je ravno socialno področje hvaležno področje za dokazovanje prednosti in doslednosti posameznih strank v konkurenci s drugimi. Kljub vsemu temu ni moč trditi, da imamo v Sloveniji povsem razjasnjena stališča in poglede glede socialne države in glede tega, v kakšen kapitalizem hitimo in v kakšnem bi radi živeli.

Združena lista socialnih demokratov zadnji čas vztrajno ponavlja, da je v vladni koaliciji tudi zaradi tega, da opozarja na nujnost upoštevanja socialnih komponent v vladajoči politiki, ki bi bile sicer povsem potisnjene na stranski tir. Vodja poslanske skupine Združene liste socialnih demokratov Miran Potrč pa poudarja, da gre za dve temeljni postavki njihovega socialnega programa: »Mi mislimo, da uspešen gospodarski razvoj brez ustrezne socialne klime ni mogoč. Zato uspešnega gospodarskega razvoja, sistemskih sprememb, stabilizacije valute, nujnega prestrukturiranja, ki odpira tudi probleme neučinkovite stare proizvodnje in ukinja delovna mesta, ne more biti predvsem na račun in v škodo zaposlenih. Prav tako teh stvari ni moč urejati na način, ki bi ustvaril socialno nevarne razmere. Po drugi strani pa bolj kot druge stranke poudarjamo pomen vloge dela ob kapitalu, ne pa samo pomen kapitala.

vaja zoperstavljanje naglim in nepremišljenim intervencijam na področju pokojnin in intervencij zakonodaj pri plačah. Na vprašanje, kakšne občitke ima, ko spremlja razprave in predloge drugih strank v parlamentu v zvezi s socialnimi vprašanji, je Miran Potrč opozoril predvsem na ustvarjanje različnih trenutnih (in dolgoročnojših) zavezništva njegove stranke z drugimi strankami, ko gre za razpravo in sprejemanje posameznih rešitev. Sicer pa Potrč misli, da je Liberalna demokracija na tem področju relativno šibka, ravnanje njenih poslancev pa je precej »restriktivno kot pa široko-grudno«, kar je »očitno nasprotje v primeri z ZL«. Socialdemokrati, ki naj bi sicer imeli zelo jasno socialno politiko, »imajo v mnogih stvareh izjemno čudna stališča. Čutiti je razkorak s samim imenom stranke, pa tudi s programom, ki ga imajo.« Potrč pravi, da so se s krščanskimi demokrati pri mnogih vprašanjih

ojo družine in zagotavljanje njegovega pozitivnega vpliva tudi na socialni položaj ljudi. Nace Polajner opozarja, da so Slovenski krščanski demokrati zaslужni za sprejem strategije družinske politike, ki predstavlja izhodišče za vse druge akcije na tem področju, »vsekakor pa je pomembno, da smo uspeli, da se je v Sloveniji začelo na nov način govoriti o družini in o življenju«. Med konkretne dosežke SKD Polajner uvršča pravico vseh mater (ne glede na to, ali so zaposlene ali ne), da imajo v prvem letu po rojstvu otroka pravico do plače. Prav tako pričakuje, da bo že leta 1996 uveljavljen univerzalni otroški dodatek.

Nace Polajner misli, da je Slovenija prav v tem času v marsičem na pomembni prelomnici, ko se v mnogih vsakodnevnih izživih zlasti posamezniki ne znajo prav ujeti, zaradi česar prihaja tudi do različnih stresov in tragičnih stanj. Zato v SKD posvečajo še posebno pozornost odnosom do

vtis, da je od tako imenovane »socialne tematike« še najbolj stran liberalna demokracija.

»Enake možnosti za vse«

Vodja poslanske skupine socialdemokratov Ivo Hvalica pravi, da njegova stranka zastopa načelo »enake možnosti za vse« in da temu prilagaja tudi svoj odnos do socialne politike. Opozarja, da je SDSS mala stranka v parlamentu in si zato tudi ne dela iluzij, da bi že zdaj v njem lahko uspešno uresničevala svoj program. Konkretno sodelujejo v vrsti primerov skupaj z drugimi poslanskimi skupinami, včasih pa tudi sami. Tako sta Ivo Hvalica in dr. Jože Pučnik pred nekaj dnevi predlagala spremembo zakona o zajamčenih osebnih dohodkih. »Gre za izjemno socialno kategorijo in v naši stranki smatramo, da je zakon zastarela, ker je svoje rešitve temeljil na nekdanji visoki inflaciji. To spremembo smo predlagali, da bi tudi v novih razmerah preprečili zmanjševanje zajamčene plače in vzpostavili nekakšen avtomatizem pri določanju njene višine,« pravi Hvalica, ki je prepričan, da bodo pri tem njega in dr. Pučnika podprli krščanski demokrati, Slovenska ljudska stranka, pa tudi Združena lista. »Saj gre vendar za takšno nacionalno komponento, pri kateri – razen izjemno liberalnih ljudi – nima nihče moral-

kupovanje socialnega miru in da jejo ljudem ribe, ne uči pa se jih hkrati tudi, kako ribo uloviti.

Marjan Poljšak, vodja samostojne poslanske skupine (oziroma eden izmed liderjev Slovenske nacionalne desnice) pravi: »Mi smo nacionalisti, po drugi strani pa, čeprav se tega še ne zavedajo vsi v stranki, delujemo tudi levičarsko, ko gre za interese dela in sociale. V smislu nacionalizma smo torej desničarji, na področju sociale in dela pa glasujemo in delamo levičarsko. Glede tega smo mi bolj levo od Združene liste.

Desničarji in levičarji

Marjan Poljšak pravi, da se njegova stranka zavzema »za male lastnike, kjer bo lastnina približno enako porazdeljena. Slovenija naj bi bila družba malih lastnikov.« Sicer pa vidi Poljšak glavno nasprotje v Sloveniji med liberalnim kapitalizmom na eni strani in narodno socialdemokracijo na drugi strani. Zanj je edino merilo za ocenjevanje, kje je mesto katere od političnih strank v njihovem odnosu do kapitala in dela. Tako misli, da Slovenski krščanski demokrati ne vedo, ali bi bili »malo bolj« levi ali stranka kapitala, »čeprav bolj vlečejo na stran kapitala«. Za Združeno listo meni, da je kakšna polovica nje leva, druga pa... Poljšak je prepričan, da je najmanj 70 odstotkov

ne da bi se odločila, v kakšno smer naj bi se razvijala Slovenija. Misli tudi, da so se Slovenci odločili za kapitalistični sistem, ker so vsi mislili, da so strašno sposobni in da zmorejo vse. Zdaj pa se počasi kaže, da ni čisto tako, da eni zmorejo, drugi ne...

Kakšen kapitalizem?

Dr. Franc Zagožen, vodja poslanske skupine Slovenske ljudske stranke, opozarja, da je socialni program njegove stranke povezan tudi z lastninskimi preoblikovanjem družbe. Poudarja, da že od vsega začetka opozarjajo, da bi morali lastninsko preobrazbo izkoristiti za vzpostavitev takšne nove lastninske strukture, ki bo blažila socialne probleme, in da naj bi tudi porazdelitev lastnine zagotavljala neko socialno stabilnost družbe. »Delujemo proti privilegijem kogarkoli, zavzemamo pa se za vzpostavitev modernega tipa kapitalistične družbe, ne pa starega liberalnega tipa kapitalistične družbe, ki je povzročal velike socialne razlike, velike socialne napetosti in tudi socialne nemire, v končni fazi tudi revolucijo.«

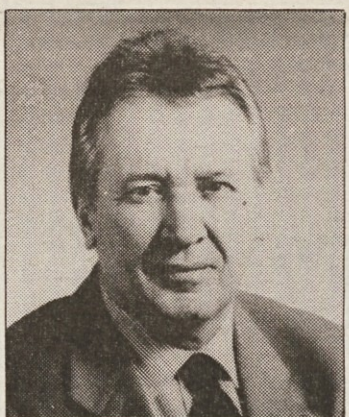
Dr. Zagožen pravi, da v njegovi stranki poudarjajo, »da so vsi državljani dediči družbenega premoženja« in da so si zato še posebej – žal neuspešno – prizadevali, da bi čimveč družbene lastnine

Miran Potrč

Nace Polajner

Ivo Hvalica

Marjan Poljšak

Zmago Jelinčič

Dr. Franc Zagožen

Zato menimo, da je treba v vseh elementih politike in sistema poudarjati vlogo dela in nosilcev dela, to je zaposlenih in bivših zaposlenih – upokoencev.«

Nezadovoljni premier

Ko gre za konkretne rešitve, Potrč opozarja na pomembno vlogo njegove stranke pri sprejemanju zakona o soupravljanju in pri spremembah lastninske zakonodaje. »Za vse to smo se zavzemali v trdnem prepričanju, da je interno delničarstvo pomemben element nove ekonomske družbe,« pravi Potrč. »Interni delničarstvo ni nikakršna podgruntavščina socializma, saj obstaja marsikje, vključno z Ameriko.« Potrč pravi, da so v njegovi stranki prepričani, da lahko v času prehoda iz samoupravljanja in družbene lastnine v kapitalistično tržno gospodarstvo takšno delničarstvo zaposlenih skupaj s soupravljanjem pozitivno vpliva na večjo odgovornost za ohranjanje proizvodnje, za zagotavljanje delovnih mest, za večjo zaposlenost. Predstavlja tudi nekakšen korektiv usmeritvi zgolj v dobiček za vsako ceno, ki prepogosto vidi rezerve zgolj v odpuščenju delavcev.

Pri družinski zakonodaji je poslanec Združene liste uspešno razširil krog upravičencev do otroškega dodatka za nekaj deset tisoč otrok.

Potrč kot posebne dosežke na-

»ujeli«, predvsem ko gre za širšo družinsko politiko, »veliko manj pa pri stvareh, ki pomenijo določene politične pravice, recimo soupravljanje«. Potrč misli, da je pri nekaterih poslancih Slovenske ljudske stranke socialni čut zelo razvit, vendar pa je treba upoštevati, ker gre za stranko v opoziciji, da kdaj tudi špekulirajo. Ne glede na to pa je Združena lista skupaj s Slovensko ljudsko stranko spravila skozi parlament kakšno stvar tudi proti volji Liberalno demokratske stranke.

Na pripombo, da je imela Združena lista znotraj vladajoče koalicije oziroma s predsednikom vlade glavni spopad ravno pri socialnih vprašanjih, Potrč odgovarja pritrdilno in dodaja, da drugod sporov ni bilo. Prav tako pravi, da jim ni žal, ker imajo na najbolj izpostavljenih socialnih področjih ravno svoje ministre.

Kolikšna je cena?

Vodja poslanske skupine Slovenskih krščanskih demokratov Nace Polajner pravi, da so prizadevanja njegove stranke na socialnem področju usmerjena predvsem v ustvarjanje takšnih splošnih pogojev, ki bodo zoževali žgoče socialne »primere« na najnižji možni minimum in hkrati zagotavljali vsem dostojno življenje. Krščanski demokrati še posebej opozarjajo na vlogo in položaj družine, zlasti tudi mladih družin. Pri tem gre za uveljavljanje povsem novih pogledov na funk-

ljudi in poudarjanju življenja in kvalitete življenja, kot posebne vrednote. Nace Polajner poudarja, da bi bilo zelo slabo, če bi kdo mislil, da so vse rešitve skrite v nekakšem neoliberalizmu in gospodarskem liberalizmu, v visoki ekonomski uspešnosti, ki pozablja na človeka. Bilo bi zelo tragično, če bi Slovenija postala ekonomsko visoko uspešna država nezadovoljnih ali celo nesrečnih ljudi. Polajner misli, da ta hip »plačujemo že kar previsoko ceno za ekonomski napredek s stališča vrednotenja življenja in žrtev, ki jih za to dajejo ljudje«. Stvari niso uravnotežene. »Nekateri živijo v utvri, da bomo imeli vse tedaj, ko bomo imeli visoko razviti kapitalizem, z nekaterimi socialnimi korekturami, ko bomo povsem razčistili z vsemi ostanki preteklosti, ko bo natančno jasno, kdo je kdo, kdo je kaj bil in kdo mora za kaj odgovarjati. Toda, če hkrati ne bomo imeli pravega odnosa do človeka, če človek ne bo vedel, za kaj biva v tem prostoru, bomo imeli zelo malo oziroma premalo, zato moramo ves čas paziti, kako obravnavamo človeka, v kakšnem smislu in kako vrednotimo življenje,« razmišlja Nace Polajner.

V zvezi z ravnanjem drugih strank Polajner opazi, da so skoraj vse pri obravnavanju in reševanju socialnih vprašanj »zelo širokosrčne in odprti roki«, pri čemer ni vselej jasno, od kod vzeti denar oziroma kaj storiti, da bi tega na nekaterih področjih racionalneje porabljali. Hkrati je tudi

nega opravičila in moči, da za kaj takšnega ne bi glasoval.« Hvalica pravi, da sicer v okviru svoje socialne politike opozarjajo »še na več drugih stvari, na primer, na privilegije nekaterih, pri katerih mislimo na nekatere zelo visoke pokojnine in zelo visoke plače.« Skupaj s sindikatom Neodvisnost so predlagali tudi zakon o omejitvah plač menedžerjev, torej poslovnih struktur, kar nekateri, ki gledajo na to parcialno, proglašajo za nekakšno novo administriranje. »Vendar pa je pri tem treba upoštevati, da govorimo o plačah v družbenem sektorju, ki je takšen, kakršen je,« pravi Hvalica. »Uspehi tega družbenega sektorja niso v nikakršnem logičnem sorazmerju s prejemki menedžerjev.

Na vprašanje, kako komentira očitke, ki se kar pogosto pojavljajo v javnosti, da se socialdemokratska stranka veliko bolj kot s socialnimi temami ukvarja z drugimi, predvsem političnimi zadevami, Hvalica odgovarja: »To je samo na videz tako. Poglejmo moj primer: jaz se veliko ukvarjam s preprečevanjem odliva kapitala v tujino, preprečevanjem malverzacij, krajo družbenega premoženja itd. To je navidezno politično, ker so drugi tako obarvani.

Sicer pa Hvalica misli, da Združena lista prek svoje ministrice za delo, socialno politiko in družino vodi napačno politiko, ker se ogromna sredstva za področje nezaposlenosti in zaposlovanje uporabljajo predvsem za

Slovencev sposobnih dobro gospodariti, zato se zavzema in tudi uradno predlaga, da bi Slovence razdelili še več lastninskih certifikatov. Sicer pa se Slovenija ne more proglašati za socialno državo, če minimalne socialne podpore ljudem ne omogočajo normalnega preživetja. Poljšak prav tako poudarja, da Slovenija ne potrebuje »južnjakov«, ker so »peta kolona«, seveda pa to pomeni, da bi morali Slovenci sami poprijeti za vsa, tudi umazana dela.

Slovenija brez Neslovencev

Tudi vodja Slovenske nacionalne stranke Zmago Jelinčič v svoji »viziji« socialne politike, kot na motočo stvar opozarja predvsem na slovensko prenaseljenost z Neslovinci. »Najnovejša raziskava Geografskega inštituta kaže, da je v Ljubljani že 25 odstotkov Neslovencev, Tržič pa je ta odstotek že presegel... Medtem ko se število Neslovencev ne zmanjšuje, pa nas slovenska vlada slepi s podatkom, kako nezaposlenost rapidno pada.« Jelinčič misli, da Slovenija lahko pričakuje še nove pretrese na področju nezaposlenosti, saj grozijo nova, dodatna odpuščenja kakšnih 50 tisoč ali več zaposlenih.

Jelinčič poudarja, da je temeljno vodilo njegove stranke zaposlovanje Slovencev in preprečevanje zaposlovanja drugih. Sicer pa pravi, da si vlada joča koalicija kupuje socialni mir tako, da denar pretaka sem in tja,

predali v odkup s popustom. »Socialnih razlik s tem sicer ne bi odpravili, hkrati pa jih tudi ne bi potencirali.« Hkrati se Slovenska ljudska stranka poteguje za vzpostavitev nacionalnih pokojnin. Za zdaj se sicer še niso pojavili s predlogom zakona, postopno pa poskušajo ustvariti pogoje za to. Do nacionalne pokojnine naj bi imeli pravico vsi državljani pri določeni dobi starosti (recimo 65) let, ta pokojnina pa naj bi bila tolikšna, da bi zagotavljala minimalno socialno varnost. Po sedanjih ocenah bi takšne pokojnine v Sloveniji prejemale kakšnih 30.000 ljudi, ki nimajo možnosti, da bi dobili redne pokojnine. Sicer pa dr. Zagožen pravi, da je to »stvar perspektive« in da s tem ne bi radi delovali nestrpno. Dr. Zagožen posebej omenja skrb Slovence za ljudske stranke za ustvarjanje normalnejših pogojev za šolanje ne samo prek štipendij, ampak tudi s pomočjo sistema kreditiranja študija z regresiranimi obrestmi. »Smo tudi edina stranka, ki opozarjamo, da se kmečka mladina neupravičeno izključuje iz sistema štipendiranja.« Sicer pa Slovenska ljudska stranka že dolgo zahteva socialno analizo kmečkega prebivalstva.

I. J. K.

(Mnenje in poglede predstavnikov Liberalne demokracije Slovenije na socialno politiko bomo objavili v prihodnji številki Panorame.)

DOGOVOR O PLAČAH

ALI ZMEDA

Dogovor o politiki plač za gospodarstvo za leto 1994 in tarifna priloga k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo sta po svečanem podpisu objavljena tudi v Uradnem listu (št. 83/94). Pogajanja so bila zelo trda, pravi problem pa se bodo pojavili sedaj, ko je treba dogovor in tarifno prilogo izvajati. Spomnimo se ogorčenja drugih ob pomislekih ZSSS zlasti pri podpisu dogovora. Takrat smo v ZSSS opozarjali, da bo dogovor zadržal plače, če bomo plačali dogovorjeni davek, ali jih celo znižal, če se v podjetju odločijo davka ne plačati. Že takrat smo opozorili, da se bo ta problematika pojavila v vseh podjetjih, kjer so plače rasle hitreje od inflacije, kjer so bile plače povečane in porasle nad inflacijo v zadnjih šestih mesecih in kjer so izplačevali poračune proti koncu leta. Zato smo tudi predlagali rešitev, ki je v dogovoru sprejeta, da se zaradi nizkih plač in postopne rasti industrijske proizvodnje kot primerjalna osnova za ugotavljanje mase plač brez davka upošteva marčevsko statistično povprečje gospodarstva ali dejavnosti. Ta rešitev ne odpravi vseh problemov, gotovo pa v mnogih primerih povsem upravičeno problem plačila davka bistveno omili ali celo odpravi.

Že takrat smo ocenjevali, da bo do problemov prihajalo v delu trgovine, zavarovalništva, komunalnega gospodarstva, delu bančništva, grafične predelave, delu kmetijske predelave itd. Ocenili smo,

da bo ta problem (davek ali znižanje plač) zajel okoli 40.000 delavcev. Mnogi niso verjeli in so odkimavali z glavo. Praksa izvajanja dogovora bo potrdila pravilnost ocene ZSSS. Že po objavi dogovora in tarifne priloge so se pojavila vprašanja in dileme, kaj sploh velja. Nekaj direktorjev je za tak dogovor celo obsodilo sindikate (vemo, da je to storjeno za ZSSS), češ jaz bi lahko izplačeval večje plače, toda sindikati ne dovolijo. V ozadje se ne bomo spuščali, opozoriti pa kaže vsaj na eno stran medalje. Če bi se dosledno izvajala tarifna priloga k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo in nove tarifne priloge h kolektivnim pogodbam dejavnosti (Uradni list RS št. 39/93), do teh problemov ne bi prihajalo. Zaman so bila vsa naša opozorila, da se hitreje dvigujejo plače v višjih tarifnih razredih, kar sliko plač in doslednost izvajanja kolektivnih pogodb izničuje. Odgovornosti za to zagotovo ne nosi sindikat, ki ni s stavkami ali drugimi oblikami pritiska vplival na neupravičeno stanje.

V ZSSS smo zaznali nekaj povsem nerazumljivih posegov dogovora na plačno politiko v podjetju in bomo v skladu z dogovorom preko ekonomsko-socialnega sveta predlagali odpravo neupravičenih blokad. V ZSSS ocenjujemo, da so mnogi izračuni mase plač po dogovoru nekorrektni, saj se je masa izračunavala le za de-

lavce po kolektivnih pogodbah in brez upoštevanja delavcev z individualnimi pogodbami. V majhnih kolektivih je ta vpliv velik in za delavce nerazumljiv ter neskladen z dogovorom.

Drugi problem, ki pa je še manj razumljiv, je izplačilo regresa za letni dopust. Čeprav smo že z lansko tarifno prilogo odpravili izplačilo regresa kot 13. plače, so še vedno pritiski na sindikate podjetij, naj se to realizira. Sindikatom podjetja se cel priporoča, naj dobijo od višjih organov sindikata dovoljenje za tak poseg. Neumnosti so brezmejne. Sindikat je le eden od podpisnikov dogovora oz. tarifne priloge, in kolikor vemo, ni za izvajanje zakonitosti v podjetju odgovoren sindikat.

Omeniti moramo, da ne razumemo zavzemanja nekaterih sindikatov za uzakonitev le dogovora in ne tudi tarifne priloge. Dogovor omejuje masa plač na podlagi načrtovane makroekonomske politike. Če imamo torej maso in ne pravil za interno delitev mase na posamezne delavce, je ves trud tarifne priloge zgolj dekoracija. Namesto delitve plač po stopnjah zahtevnosti bomo imeli anarhijo. Bo, kar bo, saj na koncu vselej lahko rečemo, da je sindikat dežurni krivec. Ravno zaradi tega smo se v ZSSS zavzemali, naj se uzakoni in sankcionira izplačilo plač na delavca po sprejeti tarifni prilogi in s tem spremenjenih kolektivnih pogodbah.

Za ukrepanje je potrebna informacija o izplačilu, potrebno je spremljanje. Ukrepanje na pamet in po občutku ne vodi k redu, ampak v nered in anarhijo. Z uzakonitvijo in sankcioniranjem plač v tarifni prilogi terjamo dejansko izplačilo in zaščito delavcev z najnižjimi plačami. Nerazumljivo je, da se sindikatu to oporeka, saj je to njegovo temeljno poslanstvo v tržnem gospodarstvu. Uzakonitev dogovora in podpis pravilnika je torej v prid sindikalnim nače-

lom in ne v nasprotju z njimi, vsaj ne v sedanjih razmerah izjemnih razlik v poprečnih plačah. Sedanje razlike so nerazumljive. Razumljive bi bile, če bi osnovne plače po dejavnostih bile bolj izenačene in se takšne tudi izplačevale, višina plač pa bi se razlikovala glede na učinek gospodarjenja, produktivnost, inventivnost itd.

Od tod tudi nujnost spreminjanja tarifne politike v kolektivnih pogodbah dejavnosti in njenega hitrejšega prilagajanja tržnemu gospodarstvu. Zavzemanje za dosedanje politiko plač nas vse preveč spominja na preteklost, na drug sistem. Tem prej se bomo dokopali do realnega sistema, večja bo zaščita delavcev. Zaščita delavcev mora temeljiti na stvarnih dejstvih in ne na politizaciji. Zato se zavzemamo za utrditev osnovnih plač po kolektivnih pogodbah (te je treba izplačevati), višino celotne plače pa naj kroji uspešnost podjetja. Od uspešnosti podjetja naj bodo odvisne direktorske plače. O tem smo v zadnjih štirih letih veliko pisali in posredovali veliko sugestij. Zato se zavzemamo za uzakonitev z dogovorom opredeljenih plač direktorjev in konkretizacijo meril, ki sta jih podpisala Gospodarska zbornica in društvo Manager. Uzakonitev direktorskih plač po kriterijih mimo uspešnosti je bolj psihološko zdravilo («ne koristi in ne škodi»). Menedžerju, ki ne uresničuje zadanih ciljev, lahko plačo znižamo tudi za 50 odstotkov, pa ne bo učinkov za boljše gospodarjenje in tudi delavske plače bodo nizke. Boljše zdravilo je takega menedžerja zamenjati.

O dogovoru bomo gotovo še veliko razpravljali, kritizirali njegove rešitve (v tem trenutku jih ne bрани, ker niso najboljše, so pa najbolj sprejemljive rešitve). Toda bojimo se, da bomo pozabili na bistvo stvari in pri novih pogajanjih naredili podobno napako.

Brane Mišič

Klofuta kulture

Zadnji teden je v meni zapustil mnogo grenkobe, morda celo znamenja obupa. Ni se kaj sprenevedati: klofuta mojemu ministru za kulturo je sama po sebi, tako kot je bila dana, in tako kot je zanjo motive kasneje obrazložil mladi pretepač, posledica njegove popolne infantilnosti in človeške nedostojnosti – tisto, s čimer so na to dejanje reagirali mnogi ljudje, pa v marsičem dokaz tega, kako brezsrčno in politiki razpoložljivo je (spet) področje kulture. Zakaj? V tem hipu sploh ni pomembno, kaj si o kulturni politiki misli večina na tem področju prizadetih in zainteresiranih ljudi, čeravno je to vprašanje vselej pomembno – prepričan pa sem, da je nadvse pomembna trdna kulturniška odločnost, da se na področju kulture ne more zastavljati teh vprašanj s klofutami in da jih ravno kultura in umetnost morata reševati drugače kot z batinanjem. V tistih mnenjih, ki smo jih mogli slišati in brati, pa so tako stališče vedkrat zapisali ali izrekli ljudje s področja novinarstva, znanstveni delavci in navadni bralci, jasno pa od kulturnikov le Dušan Voglar in Martin Ivanič, ki delujeta na razmeroma splošni ravni kulturnega dela, urednikovanju, ter – vendarle je treba reči, tudi Društvo filmskih delavcev, ki je sicer zapisalo, da jih je sram ravnjanja svojega kolega, ob tem pa začelo precej depilirano kulturno polemiko... Mar to pomeni, da večina umetnikov in kulturnikov pristaja, da je linč (ker za to gre) sredstvo »kulturnega« boja? Ali pa je to morda samo znak, da se je splošna norma o obnašanju v normalni družbi ohranila le na področjih, ki niso tako usodno povezana z oblikovanjem vrednot, kakor kultura in umetnost? In kaj to potem pomeni za kulturo in ali morda to kaj pomeni tudi za družbo?

Treba je jasno zapisati: stanje brezpravja, korupčnosti, naraščajočega nasilja in splošne agresivnosti, čemur rečemo družbena patologija, so bile vselej še poseben poraz za kulturo in umetnost, ki delujeta v tisti družbi. To je seveda tudi poraz za šolstvo, znanost... najbolj seveda za politiko, pa vendar je prav politika v svoji pojavnosti podobna zgolj posledica delovanja eminenčnih in avtonomnih družbenih sistemov ali področij, ki so umetnost in kultura, šolstvo in znanost. Če pa je mogoče na osnovi povsem empiričnih primerjalnih kazalcev in izkušenj ugotoviti, da splošno stanje v družbi ne odstopa od normalnih vzorcev družb v Zahodni Evropi ali vsaj v družbah v procesu uspešnejše postsocialistične tranzicije, kar je za Slovenijo nedvomno možno trditi, umetnost in kultura pa se v precejšnjem delu udnjata povsem političnim interesom in tako od znotraj razkrajata svoje avtonomno polje delovanja, to ni samo poraz, marveč prava katastrofa. Kajti ta dejstva govore o tem, da je kultura prešla iz svojega polja, ki ni podrejeno volji do moči, in govore o nesposobnosti umetnosti in kulture, da bi spoštovala svoje izvirno polje delovanja, kjer se ji je mogoče izvirni služnosti politiki, ki je bila dolgo njena usoda prav zaradi odsotnosti slovenske države. Ta služnost zdaj postaja prazna manira in nastaja realna nevarnost, da bo postala tudi vsakdanji izgovor za umetniško impotentnost in provincialno zaplankanost. Kadar ta slepota postane pravilo, kadar je optika kulture nepopravljivo premaknjena in spačena, pa lahko postane tudi kultura sama odveč. In zdi se, da stopamo prav v to obdobje: slovenski državni postajata umetnost in kultura odveč predvsem zato, ker sta odveč tudi samim kulturnikom. Pretepač mojega ministra je svoj vandalizem utemeljil z dvema povsem političnima terminoma (diplomacija z drugimi sredstvi, politična klofuta) in na ta način pokazal, da mu ni do kulture, marveč le do sejemskih učinkov.

Gre zgolj za enega številnih dokazov, ki razločno dokazujejo pomanjkanje občutka za avtentičnost. Kaj drugega kot pomanjkanje kritičnosti in svoja lastna odvečnost je to, da je tudi Majniška deklaracija – Pet let kasneje, promovirana v kulturniških prostorih Društva slovenskih pisateljev, ki že štiri leta neumorno dokazuje, kako nepomembna mu je postala umetnost in kako opito je z močjo politike njegovo vodstvo? Seveda ne gre za to, da se pisatelji kot individuumi ne bi smeli ubadati s političnimi vprašanji – toda zato spremeniti društvo v nekakšno politično stranko...?

Pred dnevi sem poslušal izpoved Jerice Mrzel. Govorila je o svojih potovanjih med svojimi koroškimi ljudmi in o tem, kako umetnost in kultura že dolgo več ne obiskujeta preprostih ljudi v hribovskih pokrajinah. Tam dogodek zato postaja nedelj-ska pridiga v cerkvi, drugega pač ni. In ob tem grenko pomislim: to nas očitno ne briga več. Navsezadnje, kaj bi z nekaterimi malimi ljudmi, ki jih je tako ali tako malo in jih ni niti za kakšno majhno utež na volilnih tehtnicah? Kultura je za velike reči: če že ne svetuje politiki, naj se vsaj košati pod bleščečimi reflektorji Evrope, če ne drugače, magari na kakem vaškem festivalu v Nemčiji ali Avstriji!... Jerica je nato recitirala še Ervina Fritza: o tem, kako bomo Slovenci ostali le, če bomo varovali svoj jezik, kajti jezik je posoda misli, ter svoje šolstvo, kajti šola te izobrazila v tvoji narodni pripadnosti. In prav Fritz in Jerica sta morda najkasneje segla v tisto, česar ne znamo povedati niti ne več začutiti.

Dokler umetnosti in kulture ne bomo začutili kot svoje izpolnitve, torej neke svoje identitete, ki podeljuje smisel prav načinu našega, torej slovenskega bivanja, in dokler nam ta ne bo pomenila nenadomestljivega pogoja našega življenja, bomo zares ogroženi. Morda nekaj takega občutja že obstaja? Morebiti bi to spoznali, če bi nam kulturo odvezli takorekoč čez noč? Ali bi se v nas kaj zgodilo? Mogoče nič, morda veliko... Zdaj se namreč zdi, da so naša kulturna paberkanja zožena le na ozeke spekter misli o tem, koliko denarja za kaj in predvsem za koga. Tudi zato prihaja do prevlade razmeroma bledega pragmatizma, ki pa brez predsodkov opušča vse tisto, kar se zdi odveč in na kratko razdobje nepomembno. Umetnost in kultura pa se v tej optiki, tudi zaradi razpoznavne služnosti svojega pomembnega dela trivialnim političnim interesom, kažejo kot nepotreben in tuji element.

Obstaja rešitev iz tega zažaranega kroga? Zanesljivo, saj že zdaj lahko spremljamo vztrajno, poglobljeno, vendar v javnosti manj atraktivno delo nekaterih, predvsem mladih umetnikov in kulturnikov, ki jim avtonomno polje kulture pomeni samo-umetno, a zato tudi strogo pravilo ustvarjanja; njihova distanca do polja politike, ki ne pomeni niti prezira niti kompleksa, je dober dokaz za to. Gre za nekaj mlajših gledaliških in tudi likovnih ustvarjalcev, ki so skozi določeno tradicijo slovenskega neinstitucionalnega teatra in slike verjetno že uspeli ustvariti novo slovensko identiteto, ki bi lahko pomenila nov pristop k reševanju sosednjega slovenskega nacionalnega vprašanja kot predvsem kulturnega vprašanja. Zdi se, da n.p. vsa slovenska sodobna literatura v tem ni niti približno uspeša, kar nam mora zastaviti resno vprašanje o spreminjanju slovenske identitete, dosedaj tako močno navezane na Besedo.

Skratke: dosedaj prevladujoči, takorekoč dvestoletni model slovenske kulture in umetnosti je zaradi institucionalizacije slovenske države zdaj nepreklicno mrtev. Kultura morda lahko tarna, da narava nove države ni v skladu z njenimi predstavami in njenim preteklim heroizmom, vendar morajo ta »popravila« prevzeti druga področja. Če pa sama ne namerava zasedi tistega polja, ki je v sodobnih družbah izvir njene ustvarjalnosti in moči, je za slovensko umetnost lahko vznik nove slovenske države le sesto v farsične oblike arhaičnega politiziranja in provincialnosti.

Jože Osterman

KAJ SO KOMUNISTIČNE

IN DEMOKRATIČNE SILE?

»Na Poljskem, v Litvi, Ukrajini in sedaj na Madžarskem... se obnavljajo bivše komunistične partije, in to s sredstvi demokratičnega procesa.« Tako je ameriški dnevnik *Herald Tribune* ocenil pomemben uspeh Socialistične stranke Madžarske v prvem krogu parlamentarnih volitev. Dodal je, da komunisti, ki so bili po zlomu sovjetskega sistema »na odpadu«, sedaj »reciklažo« ponovno prihajajo na oblast.

Takšna ocena je, blago rečeno, enostranska, ker novo stvarnost v omenjenih državah obravnava s šablonsko delitvijo na demokratične in komunistične sile.

Konzervativci, ki so po zlomu prejšnjega sistema prišli na oblast v nekaterih vzhodnoevropskih državah, so v kratkem času naredili veliko hudih napak. Zavzemali so se za hitro uvedbo starega kapitalističnega sistema, ne glede na socialne posledice in padec življenjske ravni večine državljanov. Menili so, da je treba preprosto izničiti vse, kar je nastalo v letih državnega socializma. Podcenjevali so politično levico, za katero so menili, da v parlamentarni demokraciji in v tržnem gospodarstvu nima nikakršnih možnosti za večji vpliv.

Razvoj dogodkov kaže, da antikomunistična formula obtoževanja in diskreditiranja politične levice kot navadne naslednice komunističnih partij ne daje želenih učinkov. Meščansko okolje in desnica sta si stvari očitno zamisljali zelo preprosto. Vse počez je treba udrihati po levici z obtožbami, da skuša obnavljati stari sistem. S tem naj bi politično levico za vedno potisnili na obrobje

družbenega in političnega gajanja.

Takšno črno-belo obravnavanje družbenih tokov je seveda daleč od stvarnosti.

Volivci se očitno ne opredeljujejo prvenstveno po ideoloških kriterijih. Zanje je bistveno ali se stvari spreminjajo na boljše ali se poslabšujejo. Tistim na oblasti, ki niso bili uspešni, ne bodo izkazali velikega zaupanja (ne glede na njihovo politično barvo), odločili pa se bodo za tiste, za katere mislijo, da lahko družbo popeljejo na pot napredka.

Nova oblast na Madžarskem je uživala veliko mednarodno finančno podporo, saj so tuje investicije presegle sedem milijard ameriških dolarjev. Toda vlade kljub temu niso bile gospodarsko učinkovite. Gospodarstvo je stagniralo, več kot 13 odstotkov aktivnega prebivalstva je izgubilo delo, inflacija se je povečala na 22 odstotkov in še naprej raste, proračunski primanjkljaj pa znaša že 3,5 milijarde ameriških dolarjev.

V javnomnenjskih anketah je manj kot 20 odstotkov vprašanih Madžarov odgovorilo, da so na boljšem, kot so bili pred uvedbo parlamentarne demokracije, privatiza-

cije in svobodnega trga. Velika večina je razočarana nad novo oblastjo in meni, da je treba sedanji opoziciji dati priložnost, da pokaže, kaj zmore.

Opozorila konzervativcev, da bi zmaga Socialistične stranke gotovo povzročila presahnitev tujih finančnih naložb, niso imela resnejšega odmeva v mednarodnih ekonomskih krogih. V komentarjih mnogih ameriških in evropskih časopisov je bilo zapisano, da tuja vlaganja na Madžarskem nikakor ne bodo prizadeta, saj je prav Madžarska delavska stranka že leta 1988 dosegla liberalizacijo na tem področju. Torej še v času starega sistema. Ugodni ekonomist David Young pa je izjavil: »Socialisti zatrjujejo, da hočejo spodbujati tuje investicije in pospešiti privatizacijo. Ti so sposobni to tudi speljati.«

Madžarskim konzervativcem so se hudo maščevali tudi njihovi ideološki posegi v državni radio in televizijo. Odpuščanje novinarjev z obtožbo o komunistični pripadnosti je v javnosti naletelo na nestrinjanje, saj je v tem videla poskus uvajanja novega enoumja.

Pri prehodu iz takoiimenovanega realnega socializma v kapitalistični sistem se zaradi novih ekonomskih in socialnih problemov povečuje nezadovoljstvo velike večine ljudi. Skrajna desnica skuša izkoristiti v svoj prid in pri tem uporablja demagoške prijeme. Politična levica pa ostro

kritiko obstoječega stanja dograjuje s konkretnimi predlogi za reševanje življenjskih vprašanj.

Na Poljskem, v Litvi, Ukrajini in na Madžarskem je zdaj samo manjši del državljanov nasledel skrajnim desnici črskim demagogom, večji del pa je podprl levo oziroma socialistično opcijo. Pri tem jih očitno ne moti, da se je velik del sedanje politične levice razvil iz neortodoksne dela nekdanjih komunističnih partij. Jasno jim je, da ni nobene nevarnosti obnavljanja nekdanjega sistema državnega socializma, saj se je družbena prenova v teh državah začela že nekaj let pred padcem berlinskega zidu. Življenjsko pa so zainteresirani za ohranitev socialnih in drugih pozitivnih pridobitev v preteklih desetletjih. Privatizacija in delovanje trga ne smeta ogroziti teh pridobitev, ampak morata biti smiselno vgrajeni v novo družbeno stvarnost. Še več, gospodarstvo, ki naj bi bilo veliko uspešnejše od prejšnjega, mora zagotavljati višjo življenjsko raven in več pravic delovnih ljudi.

Z rastjo svojega vpliva pa politična levica v državah nekdanjega takoiimenovanega socialističnega tabora prevzema veliko odgovornost. Programe za oblikovanje socialne države in za zagotavljanje materialne stimulacije delavcev bo morala šele dokazati na delu. Če bi ji to spodletelo, bi bile posledice zelo hude.

Jože Smole

AFERE, VEČ NASILJA, OBOROŽENIH ROPOV IN NOVEGA KRIMINALA

Na Slovenskem se v zadnjih letih znatno bolj, kot smo bili vajeni doslej, pojavljajo afeze kot »pozornost vzbujajoče nečedne zadeve ali dogodki« (SSKJ I, str. 18). Toda z vključevanjem v Evropo in evropeizacijo našega kriminala bodo tudi afeze postajale čedalje bolj vsakdanji del našega življenja in se bomo morali nanje navaditi. Ker pa so afeze ne toliko deviantnost sama, kolikor predvsem tisto, kar se dogaja in razpleta okoli njih, jih bomo vedno problematizirali, nenazadnje tudi za to, ker vedno lahko služijo prav določenemu namenu in že zaradi tega niso nikoli le tisto, kar so – torej kot zadeva ali dogodek. Prizvok jim daje tisto, zaradi česar afeze sploh so.

Afeze so tudi skrajno negativen odraz demokratizacije družbe, zlasti pa upravljanja javnih, gospodarskih in drugih zadev, pri čemer zlasti pri nas prihaja do anomalij, deviacij, zlorab in nezakonitosti v večjem obsegu kot prej, ko je bilo življenje dosti bolj preprosto, čeprav bolj vodeno in ideološko nadzorovano. Tudi zaradi tega je mogoče ponoviti spoznanje: da »demokratizacija ni najboljši način upravljanja družbe, toda bolj-šega od nje še nimamo«.

Ponavljanje različnih nenormalnosti

Afeze so zelo različne: državne, politične, strankarske, ministrske, volnarske, gospodarske itd. tja do železniških, orožarskih, igralniških, korupcijskih in drugih. Vedno jim je mogoče dati prav določeno tipološko klasifikacijo, kolikor ne celo več odvisno tudi od opazovalca oz. ocenjevalca.

1. Slovenske družbeno-politične, gospodarske, in druge razmere – Družbene spremembe zadnjih let so privlekle do nekaterih globalnih procesov, ki bistveno prispevajo k drugačnosti, ne le v življenju, ampak tudi v mišljenju ljudi, zaradi česar prihaja do visoke stopnje anomičnosti in hkrati do družbene dezorganizacije. Do družbene dezorganizacije predvsem zaradi tega, ker se moramo kot majhna država reorganizirati, reorganizacija pa je vedno že vnaprej proces, ki zametuje stare in išče nove vrednote. Zato nam je marsikaj še popolnoma neznano, nedosegljivo in celo dvomljivo. Socialna dezorganizacija hkrati pomeni razpadanje notranjih razmerij in nenehno ponavljanje različnih nenormalnosti, zaradi katerih se velikemu številu ljudi odmakajo predstave od doslej veljavnih standardov urejenosti in delovanja. In ker je pri nas dosti takega delovanja, ki je še pod povprečjem ustreznih standardov, prihaja ne le do družbene dezorganizacije, ampak tudi do masovne dezorientacije, razpadanja vrednot, različnih deviacij ne le posameznih ljudi, marveč celo določenih elit, skupin ali cele države, ki **sama z nami vred preboleva nekakšno »otroško bolezen« in se ne zna organizirati**. Ker je takšna, kakršna pač je, ji hkrati še ne zaupamo, dvomimo vanjo, smo sumničavi in nam sploh ne pomeni več nobene avtoritete. To se zlasti kaže v kritikah našega parlamenta in vlade.

Ker smo nekaj desetletij živeli v kolikor toliko egalitarni družbi, sedaj ljudje postajajo zmedeni zaradi razdružbljanja, denacionalizacije, lastninjenja, divjih privatizacij (zaradi katerih naj bi imeli že okoli 20 milijard tolarjev škode; glej Delo, 10. 5. 1994, str.

3), kriminalnih stečajev, otekanja kapitala v tujino, strankarskopolične razklanosti, različnih diferenciacij in diskriminacij (tudi nacionalnih, ki ustvarjajo ksenofobijo), nepoštenosti velikih razsežnosti, brezposelnosti in skrbi za prihodnost – kratkoročno anomičnosti in odtujenosti. Kajti s temi procesi se **spreminja moralna družba, odnosi med ljudmi postajajo drugačni, ljudje zgubljajo občutke zakoreninjenosti**, marsikomu ni več v kaj verovati, elite ne oblikujejo mnenj in okusov množice, marsikomu se zdi, da ni za kaj živeti, mladi pa se boje za svojo prihodnost. Od tod spet po eni plati potrošništvo (nakupovanje izredno dragih avtomobilov), po drugi pavperizem, toksikomanije različnih vrst, nasilje, ki se čedalje bolj pomika v otroška leta, primarne skupine zgubljajo svoj pomen in kontrolne vloge, ljudje se čutijo čedalje bolj razslojeni in hkrati diskriminirani itd.

Starega ni več, novega še ni

Obenem ni povsem jasno, kaj želimo doseči, ali premik politične moči ali decentralizacijo lastnikov ali samo najdbo »titularjev« ali možnost tekmovanja s kapitalističnim svetom itd. Ker prejšnje ideologije o lastnini ni več, **nastajajo novi zamotani**, ne le družbenopolitični in gospodarski, marveč tudi **moralni problemi**, zaradi katerih je poštenost prej hiba kot vrednota. Skratka, slovenska družba je na razpotju in povsem razklana, ogrožajo jo pojavi, s katerimi se še nismo srečevali v svoji zgodovini. Zato sem gotovo sodijo tudi **afeze kot normalen odraz nenormalnih razmer**, ki ustvarjajo vročnost zanje.

2. Regulacija vedenja in ravnanja – Stanje »prihodnosti«, še posebej če gre za razvoj iz samoupravnega socializma v kapitalizem (toda težko je že reči kakšen), gotovo **zahteva najrazličnejše regulatorne posege** na vseh področjih. Položaj je zaradi »zgodovinskega trenutka« pri nas še toliko bolj zamotan, ker gre pri tem za dvojce: po eni strani za »izvitje« iz prejšnje jugoslovanske družbe v novo, dosti manjšo, bolj neobogljeno, manj varno, v mednarodnem pogledu še neutrujeno, v marsičem odvisno od priznanja in upoštevanja velikih sosedov, brez ustrezne identitete (po svetu nas zamenjujejo s Slavonijo, Slovaško) itd. Po drugi strani pa gre za drugačno družbenopolitično in gospodarsko ureditev, s katero naj bi prešli v drug sistem, z drugačnimi vrednotami, drugimi merili, drugačnim načinom življenja, novimi željami in predvsem pričakovanji. Ker starega ni več, novega pa še ni; ker razpadanju večerajšnjih vrednot ne slede pravočasno nove in utrjene; ker se življenje pogosto gradi na protivrednotah, tudi **norme in pravila niso več tisto, kar so bila**. Od tod nezaupanje v državo in pravo, avtoritet nasprotno ni, kršenje norm je prej pravilo kot izjema, uresničevanje in zagotavljanje pravil je neustrezno, počasno in pogosto neavtonomno. Zato je ve-

liko neustreznega vedenja, ki privlačuje državno regulacijo. **Država želi biti vse, in družbeno življenje, kljub dopuščanju lokalne samouprave, čedalje bolj centralizira**. Ker državljani vanjo več ne zaupamo, tudi ona ravna enako z nami. **Zato imamo čedalje več norm, vedno več inkriminacij in kaznovanost narašča**. Z vsako zapovedjo ali prepovedjo sledi grožnja z represijo. Permisivnosti skoraj ni. In ker je država šibka navzven, izraža svojo moč predvsem navznoter. Ne le nasproti nam ljudem, marveč tudi zoper svoje mehanizme varstva in nadzorstva, ki jih, če ne gre drugače, pri discipliniranju in sumničenju vanje celo razsuje (npr. VIS). Toda **nobena regulacija ni najboljša**. Vsaki nekaj manjka, predvsem pa je ustvarjena za nazaj. Vsako zapovedovanje in prepovedovanje vedno hkrati spodbuja tudi h kršitvam in upiranju omejitvam. Zato nam država tudi s tem razkazuje svoj paternalizem, vliva strah za svobodo, v katero nam posega in jo nenehno omejuje, domnevno tudi zato, da bi bili bolj varni, bolj svobodni in da bi bili predvsem »pravna država«.

Toda kapitalizem, ki ga gradimo, pomeni tudi več kriminala, kolikor več je norm. Več kriminala pa je hkrati več afer, zlasti v gospodarjenju, kajti »gospodarjenje« nasprotno nikoli ne želi omejitve.

3. Slovenska deviantnost – V vseh državah Evrope, kjer zadnja leta spreminjajo družbenopolitično in gospodarsko ureditev, ugotavljajo **nesluten porast kriminala in deviantnosti**. In kar je še posebej značilno, kriminaliteta teh dežel se počasi in zanesljivo vključuje v »world crime market«, pri čemer pesimisti celo napovedujejo, da bo Zahodna Evropa ob prelomu tisočletja predvsem pod vplivom ruske mafije.

Konvencionalni in kreativni kriminal

Naš konvencionalni kriminal je pretežno ostal tak, kot je bil, čeprav je več nasilja, oboroženih ropov in nekaterih drugih oblik, ki ogrožajo življenje in premoženje.

Bistveno drugačna pa je tista deviantnost, ki se povezuje z družbenim premoženjem in poteka kot lastninjenje, nezakonito odtujevanje premoženja, divja privatizacija, zlorabljanje položajev za bogatenje itd. Tale naš čas je kot nalašč za ustvarjanje organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in povezovanje, na zlorabljanju naše infrastrukture in na značilnostih, ki so vsaj v določenih lastnostih vsaj blizu organiziranega kriminala, ki temelji na kreativnosti in inovativnosti, na gibljivosti in komercializaciji vsega, kar obeta dobiček, na infiltraciji v legalno družbo, kolikor ne izhaja kar iz nje, za sodelovanje in

ZAČETKI VOJNE MED VOJSKO IN POLICIJO

Nedvomno je res, da so se zadnje mesece ohladili odnosi med obrambnim in notranjim ministrstvom. To ne more dolgo trajati, saj smo postali zelo ranljiva država. Takih sporov ne bi trpela prav nobena oblast in tudi slovenska ne sme biti izjema. Odpravljanje teh napetosti zahteva, da poskušamo odkrivati vzroke, okoliščine in pogoje za njih nastanek.

Prelom »JLA

Sedanjosti ni moč povsem razumeti, če se ne ozremo v preteklost. Organi za notranje zadeve so bili s predpisi dolžni sodelovati z jugoslovansko ljudsko armado na več področjih. Milica je tako vzpostavila delovne in strokovne stike pri vzdrževanju javnega reda in miru, v cestnem prometu in pri skrbi za varnost naših meja, kriminalisti pri zatiranju kaznivih dejanj v vojaških enotah, služba državne varnosti pa zlasti pri ožjih varnostnih vprašanjih. Stiki so se razširili tudi na neslužbeni del, zlasti na športno in družabno srečevanje z vojniki. Vse to je teklo brez večjih težav nekako do sreda leta 1988, ko so se začele kazati razpoke. Medsebojno zaupanje se je krhalo in uradne vezi so se skoraj povsem pretrgale ob koncu leta 1989, kmalu po napovedanem mitingu v Ljubljani.

Povedano pa ne velja za sodelovanje med organi za notranje zadeve in teritorialno obrambo. Tam je šla pot drugače in vezi so se praviloma vse bolj krepile. Skoraj obratno kot z redno vojsko.

Ukrepi večstrankarske oblasti so nezaupanje počasi spreminjali v nasprotovanje in končno celo v sovražnost, ki je doseglo vrh ob posegu zvezne vojske v Slovenijo poletja 1991.

Obdobje sožitja milice in TO

Med pripravami na razglasitev slovenske neodvisnosti se je

spletlo precej dobro sodelovanje med milico in teritorialno obrambo. Omeniti je treba vsaj skrivno oblikovanje tako imenovane manevrske strukture narodne zaščite, zaščito civilnega nabora pred prizadevanji po njegovem ponovnem povejanju, usposabljanje določenih enot teritorialne obrambe, usklajevanje načrtov za delovanje ob sami razglasitvi samostojnosti, zavarovanje obeh vadbah središč slovenske vojske in podobno. Seveda ni šlo brez težav, podobno kot v prejšnjih desetletjih. Med posredovanjem enot zvezne vojske v Slovenijo so se te vezi še utrdile v težavnih preskušnjah. Posebej moram spomniti na skoraj prijateljske vezi, ki so jih vzpostavili pripadniki obeh udrarnih enot, Krkovičevega Morisa in Beznikovi specialcev. Zdelo se je, da nihče ne more vmes zabiti klina.

Nova slovenska vojska se je oblikovala tudi s kadri, ki so zapustili vrste organov za notranje zadeve in so oblekli sivozeleno uniformo. Odšli so dobri, slabi in vmesni kadri. Za prvimi nam je bilo žal, za druge pa smo bili skoraj zadovoljni, da smo se jih rešili. Vseh »prebežnikov« je bilo nekaj desetlet. Primamili so jih plača, manj javnega nadzora nad početjem, boljše tehnična oprema in drugi razlogi.

Dosežena raven zaupanja se je ohranila tudi v mesecih, ko se je zvezna vojska umikala iz Slovenije. Jeseni leta 1991 pa so se začela kazati znamenja določenih

napetosti, nesporazumov in različnosti pri ocenjevanju prehojene poti. Vzpostavljeno sožitje se je najprej zaustavilo na doseženi ravni, nato pa je začelo drseti navzdol.

Kdo je najbolj zaslužen?

S polno mero kritičnosti in z malce hudobije bi se dalo zapisati, da se je vse začelo z ocenjevanjem, koliko je kdo zaslužen za uspešno obrambo pred zvezno vojsko. Takšno tehtanje se je razmahnilo takoj po odhodu zadnjega vojaka iz koprškega pristanišča. Ministrstvo za obrambo je, kot kaže, spretno izbralo ugodno priložnost in iz teritorialcev ustvarjalo junake. Za vsak kraj, kjer so bili spori ali spopadi, so izdelali spominsko značko, ki je bila povsem teritorialna, kot da milice ni bilo. V teh okoljih so zrastle spominske obeležja, podobna tistim iz partizanskih let. Začetek osamosvajanja naše republike so želeli tudi datumsko določiti po lastni meri: to naj bi bil 15. maj 1990, ko so začeli priprave na skrivno oblikovanje t. i. manevrske strukture narodne zaščite. Začeli so organizirati veteransko združenje, ki naj bi bilo nekako enakovredno borčevski organizaciji, ki povezuje ljudi, ki so bili v hostah nekaj stokrat več dni kot novi veterani. Pohitili so z izdajo švajncerjeve knjige »Obranili domovino«, ki je napisana v takih evforičnih razmerah. Ohlajati se je začelo tudi nestransko prijateljstvo med Janšo in Bavčarjem.

To je le kratek oris dogajanj v vrstah teritorialne obrambe, ki so imela posledice za razmerja med pripadniki obeh slovenskih uniformiranih in oboroženih ustanov. Predvsem škodljive seveda.

Več petelinov na istem dvorišču

Zamera na račun palače na Štefanovi ul. št. 2 bi bila lahko ta: prevelika mlačnost do šopirjenja posameznikov iz nekdanje Župančičeve ul. št. 2. Za to mlačnost je več razlogov. Naj navedem le nekatere. Najprej je obremenjenost s sprotnimi nalogami in ni bilo pravega časa za ocenjevanje prehojenega poti. Možno pa je bilo izbrati skupino strokovnjakov, katerih naloga bi bila poglobitev izključno v vlogo organov za notranje zadeve pri osamosvajanju naše države. Dalje, milica je dobila zelo skromno mesto v skupni oceni delovanja raznih vrst služb našega ministrstva med posegom zvezne vojske; to razdelitev je podal minister 18. julija 1991 na posvetovanju v prostorih Gospodarskega razstavišča v Ljubljani. Dobili smo občutek, da o naši vlogi ni dobro preveč govoriti ali pisati. Za nekatere je bil to pravi šok. Tretjič, nekaj služb v organih za notranje zadeve se je skušalo ravnati nekako po vzoru obrambnega ministrstva in zapolniti praznino, ki je nastala s »ponižanjem« milice in njene obrambne vloge. Omeniti velja še precejšnje nezanimanje in nesmisel za pu-

blicistično dejavnost notranjega ministrstva. To je izviralo vsaj iz dveh korenin: strah pred preučevanjem zgodovine policijskih sil na Slovenskem, ki bi pokazalo, da se ni vse začelo 27. junija 1991, in ljubosumje do piscev te vrste, ki bi morda v pravi luči prikazali najvišji vrh na Štefanovi ul. št. 2. Nepristranski preučevalec, ki bo iz ustrezne časovne ali prostorske razdalje razdeljeval to dogajanje, bo verjetno prišel do osupljive domneve: čas saostrovanja razmerij med obrambnim in notranjim ministrstvom se skoraj s matematično natančnostjo sklada s časom, ko se je slednje začelo organizacijsko rahljati in so posamezniki govorili celo o sesuvanju nekdanjih trdnih in uspešnih služb organov za notranje zadeve. Drugače rečeno, ustvarjanje nezaupanja med obema resorjema je vplivalo na notranje nezaupanje med posameznimi deli ministrstva za notranje zadeve, in obratno: nesporazumi med službami notranjega resorja so škodljivo vplivali na sodelovanje z obrambnim ministrstvom. Te domneve bi bilo zelo zanimivo preveriti in to ne bi bilo posebej težavno.

Vsekakor ni iz trte izvit vprašanje, koliko so na konflikte med obema ministrstvom vplivali nekdanji delavci organov za notranje zadeve, ki so se zaposlili v obrambnih vrstah. Iz Slavije sta prišla prvi in drugi šef varnostne službe Janševega ministrstva, načelnik sektorja za vojaško policijo in drugi. Znano je, da navadno ljudje, ki zamenjajo službo, ne govorijo najlepše o prejšnjem delovnem mestu. To še posebej velja tedaj, če so delo zamenjali z občutkom, da so bili v njem zapostavljeni in se niso mogli uveljaviti.

Bujna rast na umetnem gnoju

V času, ko so se na istem dvorišču šopirili varnostni petelini, so v obrambnem ministrstvu spretno molčali. In delovali. Ustvarjali so službe, ki so bile precej podobne tistim v notranjem resorju. Mislim na obveščevalno in protiobveščevalno službo, na vojaško policijo, na 1. specialno brigado Moris... Treba jim je priznati, da so bili uspešni.

Kaže, da so se zlasti izkazali na področju, ki mu pravijo protiobveščevalna zaščita. Izraz je poln hinavščine, saj v resnici pomeni varnostno spremljanje določenih oseb in poslopij. Če bi se dejavnost razkrila, imajo takoj pripravljen odgovor: ta in ta naš državljani je »padel v obdelavo« kot zveza tuje obveščevalne službe. Gre za svojevrstno sprenevedanje, ki bi mu po domače lahko rekli hinavščina. V času službe državne varnosti niso skrivali, da delujejo na tako imenovanem notranjem področju, in protiobveščevalna zaščita je bila le del notranje problematike.

Pri tem so se vključili v splošno ožigovanje organov za notranje zadeve. Razglasili so jih za boljše- viško ostalino, ki terja temeljito spremembo. Postavili so se k zrcalu in po podobi so ustvarjali nove varnostne organe. Postajali so vse bolj zrcalna slika osvojevanja boljše vizma. Ni šlo brez politike in ideologije, ki sta se izkazali kot nekakšen klerikalizem.

Iskanje izhoda

Opisano stanje razmerij med obema ministrstvom – ki ni popolno – zahteva takojšnje razreševanje. V modernih državah se vojska in policija dopolnjujeta. Ni si mogoče zamisliti, da bi se med seboj obtoževali ali celo sbirali obveščevalne podatke druga od drugi. Pri nas je razčiščevanje nevarnih odnosov doslej sadelo le obrambno ministrstvo. Nedvomno bi bilo koristno, če bi Janši sledili tudi Binjak in njegovi sodelavci v kriminalistični službi ter v specialni enoti. Bres greha pa nista niti nekdanji notranji minister ter njegov namestnik, ki je vodil operativne službe, in poenajsti državni sekretar za javno varnost; oba sta »požegnala« vse dogajanje v Slaviji. Na odstop bi lahko vsaj pomislil tudi predsednik vlade, saj je on postavil oba sprta ministra in je trpel njuno petelinjenje. Vse to bi omogočilo vzpostavljeno delovnih povezav med obema ministrstvom in svojevrstno dopolnjevanje obrambnega in varnostnega sistema Slovenije. Nikakor ne živimo v času in prostoru, ki bi bila brez nevarnosti za mlado državo.

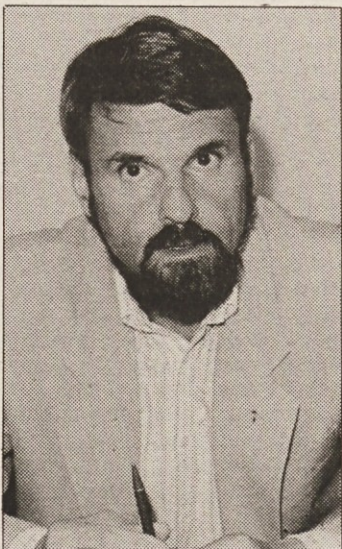
Pavle Čelik

Eni ladjo krmarijo, drugi pa navrtavajo

V nedeljo sem želel zbežati daleč stran od tega ponorelega sveta, se skriti pred temi problemi. Daleč tam zgoraj nad 2000 metri sem iskal skrivališče, pa mi pobeg ni uspel. Tudi tu na vrhu mi ni bilo prizaneseno, da se ne bi pogovarjali o vprašanih socialne varnosti delavcev, o krivicah, ki se jim go-dijo. Vprašanja so zadevala kolektivne pogodbe, politiko plač, skratka znane teme. Z vso »pravico« pa sem zavrnil razgovor o lokalni samoupravi, o občinah, ki bodo zrastle kot gobe po dežju. Mislim, da sem že stotič in še več ugotovil, da je svet zgrajen tako, da pač pravice ni; in kako naj bi sploh bila, če vse to seštejemo! Ko sem se spuščal v dolino, sem imel sicer nahrbtnik lažji, ker v njem ni bilo več ne hrane in pijače, toda težjega zaradi problemov in vprašanj. Tako je pač; ko odložiš probleme v dolini, ti jih uspe naložiti kje tam zgoraj.

Sicer pa pravijo, da je pomembnejši od problema tvoj odnos do njega. Nič kaj prida ni večer, ko zlašaš v potovalko, kar v Ljubljani potrebuješ čez teden. In še težje vprašanje sina Jureta: Ati, kdaj se spet vidiva?

V ponedeljek mi je uspelo »šit« začeti skupaj s sodelavcem Brane- tom Mišičem kar na Koroškem. Posvet predsednikov podjetij in zavodov koroške regije. Prva tema posveta je bila kolektivna pogodba za gospodarstvo – tarifni del in politika plač za letošnje leto, druga pa ocena poteka lastninjenja podjetij v regiji in uveljavljanje delavskega soupravljanja. Zanimiva vprašanja, predloge in poglede so razgrnili sindikalni zaupniki. Precej vprašanj je bilo, kako daleč smo s kolektivnim pogajanjem pri panožnih kolektivnih pogodbah; skratka kako tu napreduje delo v sindikatih. Epilog posveta bi sicer lahko bil daljši, vendar se mi zdi, da je edini pravi odgovor tale: s sindikalnimi

Piše: Rajko Lesjak, sekretar sveta ZSSS

zaupniki je treba delati, delati in še enkrat delati. Drugače bo ta člen verige slab in moč verige je pravzaprav v členih.

V popoldanskem času tega ponedeljka smo obiskali eno od podjetij v koroški regiji, pravzaprav v Slovenj Gradcu. Tam smo skušali z nasveti pomagati razrešiti problem zadolžnic, ki so jih delavci dobili na podlagi dela in delovnih rezultatov, da bi jih upoštevali pri notranjem odkupu podjetja oziroma pri lastninjenju – nekoč njihovega podjetja. Ta razgovor me je ponovno prepričal, kakšno krivico lahko naredi nepremišljen zakon. In kot zakletko, zopet v škodo delavcu. Žal v tem podjetju delavec in sindikat ne moreta stisniti delodajalca za vrat, ker je v okviru možnosti pač storil vse, kar je mogel. Izdal je delavcem zadolžnice; ti so dali državi, kar ji gre iz tega naslova, oziroma si je cesar pač to sam vzel; no, in zakon tega, kar gre delavcem, na koncu te zgodbe ne

priznava. Kakšna ironija. – Iz tega zapleta bo pač treba storiti, da bo imel delavec vsaj nekaj od tega; in o tem »receptu« smo se pogovarjali. Kakšna bo usoda, žal ne vem. Sodni mlini bodo rekli svoje.

V torek se je delovni dan pričel s pregledom pošte, s podpisovanjem nekaterih dokumentov in računov in nekaj urgenc smo napisali. Sledil je kolegij predsednika; ponavadi je vsak ponedeljek in to je dobra navada. Z dvema ciljema: da poročamo o dogodkih v preteklem tednu, skratka kaj smo počeli, se na tak način medsebojno obvestimo o najnujnejših stvareh, in drugič, da zakoličimo teden, ki je pred nami, oziroma da določimo nekaj delovnih datumov in ur. Tako smo se ta dan dogovorili o dnevnem redu seje predsedstva sveta ZSSS. Še prej pa smo se, po obravnavi, dogovorili, kakšna stališča naj na odbor državnega zbora za zdravstvo, delo, družino in socialne zadeve zastopa Brane Mišič pri obravnavi predloga zakona o izvajanju dogovora o politiki plač za leto 1994. Če stališča do tega zakona, ki je sicer za vse sindikate nepriljubljen, zelo poenostavim: šlo nam je in nam gre za to, da so delodajalci dolžni – če tega ne počno, se jih sankcionira – izplačati plače tako, kot je sklenjeno med sindikati in delodajalci. Še posebno je bil naš interes, da se morajo izplačati najnižje plače za najnižje tarifne razrede. No, gotovo tudi vse druge.

Po seji odbora je Brane Mišič poročal, da je odbor sprejel naša stališča. Če bo državni zbor sprejel tako stališče oziroma če bo na osnovi tega vsebina člena v duhu našega predloga, bo prav gotovo opravljeno veliko delo za spoštovanje oziroma izvajanje kolektivnih pogodb. Človek je pač previden, zato bomo amandam k členu tega zakona »spravili« tudi preko poslanca v državnem zboru.

Drugače pa neprestani telefon-ski kliči, ne glede na to, ali je torek, sredo... V zadnjem času največ o splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo in dogovoru o politiki plač. Ob tem pa po pravilu povprašajo, kako naj obravnavajo in ali naj obravnavajo dnevne tiskovne agencije. Dobra ideja, ni kaj. Kdaj pa bo shodila, pa ne vem. Želel bi ji, da bi čimprej zakorakala v ta, že zdaj konkurenčni, medijski prostor. Zdi pa se mi, da je v sindikalnih vodah še dovolj prostora za njeno plovbo, čeprav je v tej družini znano, da eni ladjo krmarijo, drugi pa jo spretno navrtavajo. Osebnostno želim sindikalni tiskovni agenciji kar se da mirno plovbo.

Tudi sicer si v moj začasni dom večkrat vzamem kakšen službeni material, da ga čez noč »prediham«. Včasih se sam sebi zdim kot študent, ko skupaj z mojo cimro – hčerko Petro listava vsak svoje materiale.

V sredo sem dan začel z delovnim razgovorom z novinarjem Delavske enotnosti Frančkom Kavčičem o tistem delu poročila o opravljenem delu med obema kongresoma, ki bo v obliki biltena. Zamisel je pravzaprav preprosta: da bi delegatov 2. kongresa Svobodnih sindikatov Slovenije v sliki in besedi predstavili (in položili račune), kaj smo počeli v teh letih. Že prvi razgovori kažejo, da bodo te slike in besede kar precej prikazale in povedale.

Zaradi nerazumevanja zakona o RTV Slovenija, ki ga je pokazal

generalni direktor RTV, sem napisal pismo in ga uskladiš se z enim od predlagateljev našega člana v svet RTV. Generalnega direktorja RTV sem pozval, naj v skladu z zakonom o RTV upošteva predlog dveh predlagateljev za člana sveta RTV. Z vodjo strokovne službe sva, kot ponavadi, »prečesala« nekaj hišnih in tekočih problemov in določila, kako kaj razrešiti.

Nepričakovani obisk staršev, ki imata sedemletnega sina, ki bo-leha za astmo, in enajstmesečno hčerko, me je globoko pretresel. Deložirali so jih iz stanovanja. Pripovedovanje matere in očeta s solzami v očeh, na kakšen način so jih želeli izseliti, me je spominjalo na knjige, ki sem jih prebiral še ne toliko nazaj, in na film, ki sem ga gledal pred kratkim. Z vodjem strokovne službe in sindikalnim advokatom smo skušali tej družini pomagati. Toda bojim se, da je tu malo upanja. Sicer pa jo je k nam napotil prvak Ljudske stranke Marjan Podobnik. To sta starša omenila prav na začetku, ko sta potrkala in prišla po pomoč v našo hišo. Najbolj žalostno pri tem je, da je takšnih zgodb kar precej. Človeku se kar naravnost zastavlja vprašanje, kakšna družba postajamo.

S temsbo sem se lotil drugega dela tega dne. Pogovoril sem se z vodjem informativne službe o tem, kje so še zadrege pri oblikovanju prvega materiala poročila o delu Zveze svobodnih sindikatov Slovenije med obema kongresoma. Že sedaj kaže, da bo kar zajetno gradivo. Preostali čas sem porabil za pripravo na sejo predsedstva in vsake toliko časa odgovarjal na razne telefonske kliče. Na hitro sem preletel dnevno časopise. To tudi sicer navadno počnem zjutraj. Podobno počnem s pošto, ki mi jo tajnica vsak dan prinese na mizo.

Četrtek je bil v znamenju seje

predsedstva sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. Na njej smo obravnavali nekatere dokumente za 2. kongres Svobodnih sindikatov Slovenije, ki so v osnutkih. Točke se sicer zdijo takšne, da bi jih lahko pospravil z levo roko, vendar so nam vzele časa »za cel šit«.

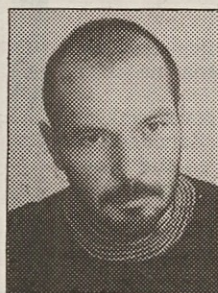
Sejo predsedstva smo nadaljevali še v petek. Oblikovali smo stališča do predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in se dogovorili o nadaljnjem poteku te razprave. Gre za zelo pomembne spremembe. Tako smo ocenili tudi na seji predsedstva in predlagali kar se da strokovno in tudi sindikalno razpravo, od okrogle mize do seje sveta, kjer naj bi sprejeli stališča do tega zakona. Še prej smo se dogovorili, da bomo te prve zamere zakonu predstavili na tiskovni konferenci.

Po seji predsedstva sem se udeležil razširjene seje republiškega odbora Sindikata gozdarstva Slovenije o reorganizaciji tega sindikata. Zanimiv razgovor in pogledi gozdarjev, kako želijo biti združeni in na kakšen način uveljavljati svoje interese in koristi. Zdi se mi, da so se pravilno odločili, da bodo ostali skupaj, in sicer tako, da bodo oblikovali dve konferenci znotraj tega odbora sindikata dejavnosti: ena bo zastopala gozdarje gozdnogospodarskih podjetij, druga bo zastopala interese delavcev, ki so zaposleni v zavodu in so pravzaprav državni uslužbenci.

Na koncu petkovega delovnega dne sem se dogovoril še za srečanje s sindikalnimi funkcionarji Furlanije-Juljske krajine naslednji teden v Kopru.

Počasi so mi misli uhajale proti Trojanam in naprej proti Koroški. In že sem tuhtal, s kakšnimi udarci bi lahko premagal sina pri tenisu.

Struktura letošnje gospodarske rasti

Piše: Franci Križanič

Marca se je slovenska industrijska produkcija povečevala pri tem pa je naraščala tako produkcija repromateriala kot dokončanih izdelkov (opreme in življenjskih potrebščin). Difuzni indeks (marca le 48) kaže, da rast vendarle ni bila tako razprostranjena, saj se je med marcem in februarjem od 33 industrijskih panog več kot polovici medletni rezultat (glede na obseg v enakem lanskem mesecu) poslabšal. Produkcija je torej naraščala, in to za različen

gospodarski namen (od reprodukcije do investicij in osebne porabe), vendar pa je bila marca rast strnjena pri manjšem številu panog kot v prejšnjih mesecih.

Produkcija opreme je bila marca 12 % nad, v celem prvem četrtletju pa še dober odstotek pod primerljivo lansko ravno. Od svojega največjega v preteklosti (1989) doseženega primerljivega obsega je bila marca letos manjša za 55 %, prve tri mesece skupaj pa za 54 %. Med producenti opreme je letos manjša kot lani samo še produkcija strojogradnje, medtem ko je dejavnost elektroindustrije, ladjedelništva in produkcije vozil letos precej obsežnejša kot v enakih mesecih lani. Če sodimo po učinkih pasivne tečajne politike (takrat sicer še jugoslovanske) iz leta 1990, bo podobna usmeritev v Sloveniji leta 1994 brez dvoma zopet najbolj prizadela ravno specializirano in na svetovni trg skoraj v celoti vezano produkcijo opreme (ta je na primer leta 1990 upadla za 20 %, produkcija repromateriala za 10 %, potrošnega blaga pa le za 7 %).

Produkcija repromateriala je bila v marcu 5 %, cel prvi kvartal pa dobre 4 % večja kot pred letom, vendar pa precej pod svojo najvišjo primerljivo, leta 1989 doseženo ravno (marca za 31 % in prve tri mesece skupaj za 32 %). Med producenti repromateriala je letos najvišje nad primerljivo lansko ravno dejavnost gradbene industrije, produkcije bazičnih kemičnih izdelkov, črne metalurgije, industrije nekovin, produkcije usnja ter predelave papirja in kavčuka. Najslabše je z rudarstvom (pridobivanjem premoga, zemeljskega plina in rud barvastih kovin), predelavo nafte, produkcijo žaganega lesa in krmil, medtem ko je dejavnost barvaste metalurgije, kovinske industrije, elektroenergetike in produkcije tkanin letos približno na enaki ravni (nekaj odstotkov nad ali pod) kot v primerljivem obdobju lani.

Produkcija življenjskih potrebščin je bila tako v samem marcu kot vseh prvih treh mesecih 1994 skoraj 7 % večja kot pred letom. Od svojega največjega primerljivega obsega, doseženega že leta 1987, je bila marca letos manjša za 30 %, celo prvo četrtletje pa za 31 % (zaostanek je torej približno enak kot pri produkciji repromateriala). Kljub rasti skupne produkcije življenjskih potrebščin so se marca poslabšali medletni rezultati večine panog, ki producirajo pretežno potrošno blago. Difuzni indeks devetih panog tega sektorja je bil samo 33, medtem ko je bil pri štirih panogah, pretežnih proizvajalkah opreme 50, pri dvajsetih panogah, ki producirajo v glavnem repromaterial, pa celo 55 (rezultat nad 50 kaže izboljšanje, pod 50 pa poslabšanje medletnih rezultatov pri večini opazovanih panog). Pri produkciji potrošnega blaga se je marca znatneje izboljšal samo medletni rezultat pohištvene in tobake industrije. Zaradi rasti v prejšnjih mesecih je bila pri vseh panogah tega sektorja, z izjemo predelave tobaka, v prvem kvartalu 1994 produkcija nad primerljivo lansko. Rezultat je bil najboljši pri produkciji raznovrstnih izdelkov in v grafični dejavnosti, znatno slabši od povprečja (a še vedno pozitiven) pa pri produkciji konfekcije.

Podatke o gospodarski dejavnosti izven industrije imamo do februarja, ko je dejavnost gradbeništva, turizma in prometa naraščala. Difuzni indeks, ki kaže primerjavo (poslabšanje ali izboljšanje) medletnih rezultatov (mesec na mesec) od januarja do februarja je za 41 (industrijskih in neindustrijskih) gospodarskih panog znašal 51, kar je kazalo zmerno (simbolično) izboljšanje. Rezultati so se torej pri več panogah izboljševali kot poslabševali.

Dejavnost gradbeništva na Slovenskem narašča že od lanskega novembra. Februarja je bila sicer 2 % pod, prva dva letošnja meseca skupaj pa 4 % nad primerljivo lansko ravno.

Podatke o turizmu imamo do marca, ko se je število prenočitev zopet (podobno kot februarja) okrepilo. V tem letošnjem mesecu je bilo pri nas skupaj 16 % (domačih gostov 20 %, tujih pa 12 %) več turističnih prenočitev kot pred letom. V celem prvem kvartalu je v Sloveniji prenočevalo 9 % več gostov (enako se je okrepilo število domačih in tujih turistov) kot v primerljivem obdobju lani.

Dejavnost prometa je v prvih dveh mesecih 1994 naraščala in bila februarja 27 %, januarja in februarja skupaj pa 20 % obsežnejša kot pred letom. Med prometnimi panogami sta letos, po lanskem hitri rasti, zanihala navzdol pristaniški in železniški transporta, medtem ko se cestni in pomorski prevoz blaga ter letalski potniški promet še naprej krepijo. Februarja je bil prevoz blaga po morju 43 %, na železnici pa 3 % večji, medtem ko sta bila cestni in pristaniški transport (prvi za 6 %, drugi pa skoraj 16 %) manjša kot v enakem mesecu 1993. Negativni medletni rezultat pristaniškega transporta je posledica letošnjega upadanja, cestnega pa sorazmerno velikega obsega prevoza blaga v lanskem februarju. Železniški transport je letos, kljub upadanju, še nad primerljivo lansko ravno. V januarju in februarju skupaj je bila dejavnost vseh prometnih panog večja kot pred letom, in sicer: pristaniškega transporta za 39 %, pomorskega za 33 %, železniškega za 8 % in cestnega za 5 %.

Podatke o letalskem prevozu potnikov imamo tudi za marec, ko je bil kar 33 % obsežnejši kot pred letom, medtem ko je v celem prvem kvartalu 1994 primerljivo lansko raven presegal za 16 %. Kljub precejšnji okrepitvi je bil marca letos še 53 % manjši kot leta 1991 in 43 % pod svojo marčno ravno leta 1990. Zaradi specifičnega trženja (obveznih državnih dovoljenj za polete – kar v mednarodnem prometu pomeni odobritev tujih držav) se na svojo raven pred osamosvojitvijo ne bo vrnil tako kmalu kot ostala gospodarska dejavnost.

»Glin Nazarje je v naši občini plačal najvišji davek za zapitek preteklih let,« je našemu občasnemu sodelavcu Ediju Mavriču dejal Andrej Kranjc iz velenjske območne organizacije Zveze svobodnih sindikatov. »Da bi se izognili stečaju za občino pomembnega podjetja, je Glin prevzel Sklad za razvoj, kar se je zdela takrat edina možna rešitev. Žal se pričakovanja sindikata niso uresničila. Korzetov sklad ni za Glin naredil ničesar, edinole presežne delavce je ugotovil. Glin bi moral dobiti predvsem več strokovne pomoči, kot jo je. Njegova usoda je še negotova.«

Tako pravijo v sindikatu, kjer se bojijo nadaljnega odpustanja Glinovih delavcev, zlasti po nedavno razglašenem stečaju Glinove družbe »Stavbno pohištvo« in namerah Sklada, da se s prodajo preostalih Glinovih družb, baje za prenizko ceno, ker so uspešne, reši bremena starih Glinovih dolgov. Te je prevzel, ko je sprejel holding pod svoje peruti.

V časopisu Finance o tem poroča Miran Korošec, ki piše da se večletna agonija nekdanjega uspešnega Gorenjčevega lesnoindustrijskega velikana v Nazarjih te dni končuje.

Pred kratkim so namreč v družbi »Stavbno pohištvo« objavili stečaj, ozdravljeno hčerinsko podjetje pohištvo pa Sklad za razvoj prodaja najboljšemu ponudniku. V Glinu so se razmere, kot je znano, zaostrole pred dvema letoma, ko je zadolženost presežila obvladljive razsežnosti. Reorganizacija podjetja v holding s sedmimi hčerinskimi podjetji ni prinesla dobrih rezultatov, saj upniki niso zaupali v razvojne možnosti podjetja in svojih dolgov niso bili pripravljeni spremeniti v kapitalske deleže. V Glinu so se zatekli pod peruti Sklada za razvoj, ki je prevzel njihove dolgeve.

Poslovanje šestih hčera se je potem, ko so bile razbrenjene plačevanja starih dolgov hitro popravilo in tekoče poslujejo pozitivno,

RAZPRODAJA LESNE INDUSTRIJE GLIN NAZARJE

Glin Nazarje: Prepoceni prodaja podjetja za poplačilo dolgov

Andrej Kranjc: Korzetov sklad razen tega, da je določil tehnološke presežke med zaposlenimi, za Glin ni naredil nič

sedma, Stavbno pohištvo, pa se nikakor ni moglo postaviti na noge. Lani je tovarna pridelala 218 milijonov tolarjev izgube in jo v letošnjem prvem četrtletju še povečala. Letos so ostali brez sredstev za nakup surovin, morali so tudi zaustaviti proizvodnjo. Sklad za razvoj ni bil pripravljen pokriti nove izgube, ker je ocenil da je položaj brezupen, UO podjetja pa se je odločil za stečaj. Kot je v takih prilikah v navadi, so obljubili, da ga bodo skušali izpeljati s čim manj pretresi – odpustitvi delavcev in brez zapiranja proizvodnje. Proizvodnjo naj bi nadaljevali pod okriljem druge družbe Glina, v Zagarstvu, tam in v drugih Glinovih družbah, ki imajo dovolj dela, pa naj bi zaposlili večino delavcev iz Stavbnega pohištva.

Preplah, ki je zavladal v Glinu in na Mozirski občini pa je povzročil bolj kot stečaj Stavbnega pohištva, namen sklada za razvoj, da bo prodal najuspešnejšo glinovo družbo Pohištvo. Ta strah je enak tistemu iz pregovora: kogar je pičila kača, se boji zvite vrvi.

Sklad je namreč že lani prodal obrat v Polskavi za 800 tisoč mark in od tu izvira strah, da bo Korže prodal Glinove uspešne družbe magari poceni, samo da bi jih prodal in pridobil denar za pokritje njihovih nekdanjih dolgov, ki jih je prevzel hkrati z lastništvom nad Glinom. Dolgove je sicer konec lanskega leta s prisilno poravnavo uspel prepoloviti, ostalo pa jih je še za 15 milijonov mark, ki jih bo treba poplačati do začetka prihodnjega leta. Skladu se torej s prodajo mudi in na občini, kot v podjetju se boje, da bi utegnili za malo denarja postati lastnina tujcev.

Družba pohištvo, za katero Sklad pospešeno išče kupca, je lani poslovala pozitivno, proizvodnjo je povečala za 40 %, letos pa jo bo še za 20 %. Število zaposlenih so od 170 povečali na 300, 35 % izdelkov izvozijo. Neuradno se je zvedelo, da hoče sklad za to družbo iztržiti 6 milijonov mark, kar je vrednost trimesečne realizacije podjetja. V prodajo ni vključena ekološko sporna tovarna ivernih plošč. Delavci se boje, da se jim namera o odkupu podjetja z večinskim notranjim odkupom tako ne bo posrečila in da bodo ostali brez vpliva na prihodnost tovarne ter na usodo delovnih mest, če bo tovarno v resnici kupila neka nemška družba kot se šušlja.

B. R.

B. R.

NOVI IZDELKI POROK ZA USPEH

V trebanjski industriji montažnih objektov Trimo so lani dobro poslovali, ugoden tržni položaj pa jim zagotavljajo vedno znova spreminjani, izboljševalni izdelki in tudi novi izdelki, boljše konstrukcijske rešitve in povečevanje kakovosti poslovanja, ki so ga lani potrdili s pridobitvijo certifikata ISO 9001. Zraven je treba seveda prišteti tudi nenehno »nadlegovanje« dosedanjih kupcev ter iskanje novih.

V Trimu je 580 zaposlenih izdelalo lani 3500 ton jeklenih konstrukcij, 591000 kvadratnih metrov plošč in 1784 kontejnerjev. Zaslužili so 3,5 milijarde tolarjev, k čemur pa je treba prišteti (čeprav ne v poslovnih bilanci leta, ali zaključnem računu, ker denarja niso dobili) tudi za 3,5 milijona dolarjev zapadlih anuitet za opravljene posle v Alžiriji in Angoli. Podjetje izvaža skoraj 60 odstotkov izdelkov, pretežno v Nemčijo in Avstrijo, pomemben kupec pa je tudi Rusija. V letošnjem letu naj bi začelo obilno vračati vložena sredstva podjetje v Franciji in podjetje v Nemčiji. Trimo pa računa, da bo letos povečal prodajo tudi na Madžarskem, Japonskem in Kitajskem. Računajo pa tudi, da bodo postali stalni dobavitelj za UNPROFOR, za Bosno pa so že pripravili projekt hiš Trimo, kajti to bo priložnost, ki je ne mislijo zamuditi.

O domačem trgu, čeprav ni velik, vse doslej nismo še ničesar zapisali. No, v Trimu so se zagledali v salonitne strehe: ugotavljajo, da so v Sloveniji salonitne strehe stare neke med 25 in 30 leti, kar je že nekaj let preko normalne življenjske dobe navadne salonitke. Zamenjave teh streh so torej bolj ali manj gotova stvar in pri Trimo se nadejajo, da bodo pri prenovi dobili svoj delež.

Seveda to niti približno ni dovolj proizvodnih in prodajnih zamisli, da bi vodilni v firmi in kolektiv z njimi zadovoljni dremali na doseže-

Ciril Ribičič

Knjiga,
ki razkriva ozadje
ob sprejemanju
lokalne samouprave

Naročite jo pri ČZP Enotnost,
Ljubljana, Dalmatinova 4,
po telefonu (061) 321-255
ali telefaksu (061) 311-956

REZULTATI ENOLETNEGA LOVA NA ČAROVNICE

Nekaterim se je očitno čas ustavil nekje v obdobju Kardeljevih Smeri razvoja

Dobro leto dni je tega, ko je poslanec Marjan Podobnik javnosti »razkril« poročilo SDK o novogoriškem podjetju Hit. »S tem je bila prižgana zelena luč za lov na čarovnice. Po letu dni zmerjanj, obrekovanj, groženj, zasliševanj, zasledovanj, nezakonitega prisluškovanja – in še bi lahko naštevali »bisere«, ki smo jih bili deležni s strani zagovornikov demokracije ulice – pa je Hit danes natančno to, kar je bil: najmočnejše podjetje na Primorskem in v samem vrhu slovenskega gospodarstva.«

To je citat iz uvodnika, ki je izšel v zadnjih Hitovih novicah. Sicer pa je v tej številki tega časopisa, ki je ogledalo vsega, kar se dogaja v Hitu, in tudi takšnega in drugačnega zakulisja, precej števil, ki povedo več kot kopica besed. Kajpak so še najbolj zanimivi

podatki o zaključnem računu za leto 1993. V tem zares težavnem letu so delavci Hita ustvarili 150 milijonov mark oziroma 11,5 milijarde tolarjev deviznega priliva, državi pa so plačali za 2,3 milijarde tolarjev obveznosti, kar je 0,5 odstotka državnega proračuna! Ne glede na obtožbe o takoimenovani divji privatizaciji je Hit slovensko podjetje, v katerem se je družbeni kapital najbolj povečal: za 635 milijonov tolarjev!

»Tako nadpovprečni poslovni rezultati niso mogli ostati neopaženi – tudi pri tako eminentni instituciji, kot je SDK, ne...« pravijo v podjetju Hit. »Zavrnitev našega zaključnega računa ni nobeno presenečenje, je le pričakovano nadaljevanje leto dni trajajočih sporov SDK za »izvirno« interpretacijo stare ju-

goslovanske zakonodaje, poskusov protipravnih obdavčitev in ganljive skrbi za blagostanje družbene lastnine. Nekaterim se je čas očitno ustavil tam nekje v času Kardeljevih Smeri razvoja in nikakor ne morejo doumeti, da se je »smer« pač spremenila. V dokazovanju svojega prav grede tako daleč, da so pripravljeni kršiti zakonska načela in prekoračiti svoja pooblastila, istočasno pa tistega, ki si drzne opozoriti na tovrstne nepravilnosti, javno obtoževati zlonamernosti, pritiska in onemogočanja dela.«

Od iger na srečo, le-te so del dejavnosti novogoriškega podjetja Hit, je šlo lani v državo 700.000.000 tolarjev! Vendar so bili ti veliki denarci za nekatere slovenske »poznavalce« davkarije le »drobtinice«. Zato so se z vsi

Hit je lani prispeval v državno malho za pol odstotka celotnega letošnjega državnega proračuna! O, ljubi bog, da bi imela Slovenija več takih kokoši... Slika: Sašo Bernardi

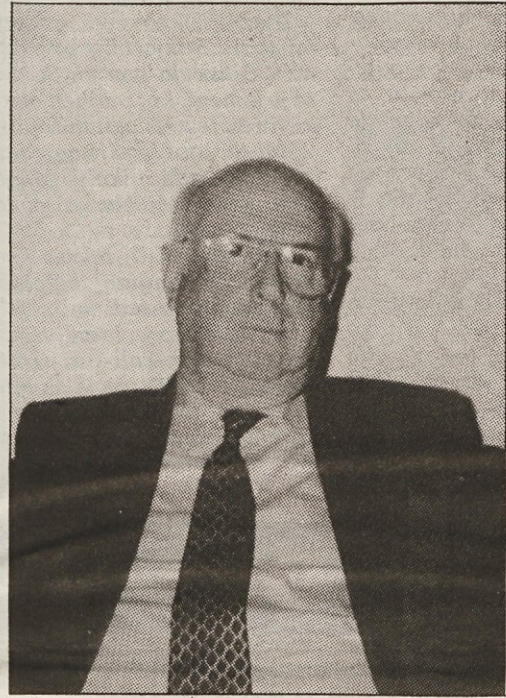
zaradi davkov od posebnih iger na srečo razsodil, da Hitu ni treba plačati še 700 milijonov tolarjev. Kajpak smo to razsodbo v večini slovenskih medijev zasledili le v drobnem tisku. Taisti časopisi pa so si vzeli za pljuvanje na to novogoriško podjetje nemalokrat cele časopisne strani.

Redkokje smo tudi zasledili, da je samo lani Hit na novo zaposlil blizu 300 delavcev in da to podjetje nudi kruh že 1200 ljudem. Pred osmimi leti pa je bilo v Hitu komaj 300 delavcev. Ni kaj, gre za eno izmed redkih slovenskih podjetij, ki ljudi na novo zaposluje, medtem ko jih večina delovnih organizacij pridno meče na cesto.

Kot je novogoriško podjetje Hit po eni strani svetel primer, kako je treba delati, ljudem dajati kruh in obenem uspešno polniti državno malho, je po drugi strani dokaz nepopisne pritlehnosti, za katero skrbijo nekateri slovenski borci za »demokracijo in pošteno družbo«.

Andrej Ulaga

Dejala sta

Mislim, da ima Slovenija tri izjemne priložnosti. Prvič turizem, drugič Luko Koper in tretjič delovno silo, ki je cenejša od zahodnoevropske, hkrati pa boljša od vzhodnoevropske.

Dušan Lajovic, avstralski poslovnež slovenskega rodu, v pogovoru za revijo Manager

Iluzija je, da lahko država ustvarja delovna mesta. Država ustvarja samo uradniška mesta.

Jože Mencinger, direktor EIPF ob ustanovitvi Kluba gospodarstvenikov v Mariboru

možno histerijo spravili nad Hit in hoteli od njega iztisniti še nekakšne posebne davke v višini 700.000.000 tolarjev. Ob tem so celo nekateri poslanci grdo zavajali javnost, da je Hit za prav toliko, to je za sedemsto milijonov tolarjev, opeharil oziroma prikrajšal državo. Takšno tolmačenje

so zagovarjali celo izvedenci naše SDK, pa čeprav je bilo vsem treznim glavam jasno, da je Hit dal cesarju vse, kar je njegovega.

No, vsa stvar se je, kot vemo, končala na Vrhovnem sodišču Slovenije. Senat tega sodišča je v računsko-upravnem sporu med Hitom in SDK

BOJ ZA BLAGOVNO ZNAMKO

Holding Iskra, ki je tačas že dobil pravnomočno odločbo, da je blagovna znamka Iskra njegova last (tožnik, Iskra-Števec iz Kranja ima zdaj možnost še revizije sodnega postopka), je začutil potrebo, da javnost še enkrat, na tiskovni konferenci, obvesti o tem izidu sodnega procesa in opozori, kako lahko nespoštovanje sodne odločitve škoduje imenu in ugledu te blagovne znamke. Vsekakor pa ga je k odločitvi, da udari plat zvona, spodbudilo tudi dejstvo, da je med člani Združenja, ki se bojuje za pridobitev te blagovne znamke v solastništvo, tudi Iskratel, katere 48 % lastnik je Siemens. Če je to kranjsko podjetje šlo v spor s holdingom za lastništvo blagovne znamke z vednostjo in nemara celo spodbudo vodstva Siemens, bi to morala zvedeti slovenska vlada, je na tiskovni konferenci poudaril

predsednik UO Iskre holdinga Dušan Šešek.

Bojazen, da se tuji, bistveno močnejši koncern vključi v rušenje blagovne znamke ali celo sistema Iskra holdinga je ob tem primeru prevladala nad strateško usmeritvijo holdinga, po kateri je ena glavnih bodočih usmeritev podjetij v sistemu Iskra povezava s tujimi partnerji. Šešek je ob tem primeru opozoril, da želi Siemens »priti« v še nekaj slovenskih podjetij, bodisi kot solastnik, bodisi kot poslovni partner.

Malo zgodovine: podjetje Iskra-Števec se je uprlo, da bi bila blagovna znamka Iskra last samo holdinga in da bi vsa druga podjetja, kot nasledniki nekdanje Iskre in podjetja, iz katerih je nekdanje združeno podjetje, oziroma na koncu Sozd, nastalo, za uporabo te blagovne znamke, (brez katere, resnici na ljubo,

na trgu skorajda ne morejo nastopati) plačevalo »uporabnino« holdingu. Sodišče je dalo prav Holdingu, Iskra-Števeci pa so potem ustanovili »združenje« dvanajstih podjetij, ki naj bi si poskušalo priboriti pravico do solastništva znamke.

Na Holdingu Iskra temu ravnanju pravijo »nastopanje v izrazitem nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji«, dodajajo pa, da bodo, čeprav neradi, uporabili vsa pravna sredstva, ki so jim na voljo. Dejstvo namreč je, da Iskra-Števeci niso hoteli s Holdingom podpisati pogodbe o uporabi blagovne znamke Iskra, uporabljajo pa jo še vedno. To blagovno znamko zdaj uporablja 105 pravnih oseb, ki holdingu za uporabo letno plačujejo skupaj med 1,3 do 1,5 milijona mark, po pogodbi 0,3 % od prihodka.

Boris Rugelj

POLICIJA DEMONSTRACIJE OBLAST

Pavle Čelik

Nova knjiga

Avtor, magister sociologije in miličnik, je policiji bil in je še zapisan z dušo in telesom; bil je komandir policijske postaje, ravnatelj kadetske policijske šole, načelnik slovenske policije. V knjigi Policija, demonstracije, oblast opisuje svoja opažanja in ocene, kako je policija ravnala v minulih 30 letih, predvsem v Ljubljani, ob demonstracijah, zborovanjih, ustanavljanju strank, še posebej v prelomnih časih slovenske republike in države.

V tej knjigi riše portrete posameznikov, opisuje dogodke in njihova ozadja. Kot rdeča nit se v 30-letnem loku njegovega angažiranja v policiji nehoti izpisuje zgodba o policistu, ki ne sme zbujati strahu, ampak mora biti tudi in predvsem človek.

Cena knjige je 2.600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 061-321-255, 1310-033, faks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige POLICIJA, DEMONSTRACIJE, OBLAST.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno dne: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Žig

Podpis naročnika

Piše: Vlado Babić

Pismo iz Beograda

Vojščaki

Ko po cesti, ki je njega dni vodila iz Zagreba, prispete v Beograd, prečkate »Gazelo«, Savski most in zavijete pri Beograjski industriji piva, morate voziti skrajno pazljivo. To Beograščani in stalni obiskovalci seveda vedo, čeprav ni nobenega opozorilnega znaka. Saj primerne ga ni tako ali tako težko potuhlati. Morda bi kazalo nanj narisati, prekržani berglji ali invalidski voziček.

Tu namreč šestpasovnico prečkajo invalidi, vojščaki III. Balkanske vojne.

Tam poleg, ob najširšem delu Bulvarja vojvode Putnika, stoji »Rudo«, Zavod za rehabilitacijo invalidov. Število padlih in invalidov v vojni, »v kateri Srbija ni sodelovala«, je sicer najstrožje varovana skrivnost. Toda le vojnja mimo zavoda dovolj zgovorno pove, da »Rudo« dela s polno paro. Poleg »normalnih« in vojnih invalidov z območja cele ZRJ zavod skrbi tudi za vojne in civilne žrtve vojne Srbov z drugega brega Drine.

Točnega števila žrtev verjetno ne bomo nikoli izvedeli. Država ga zavestno zmanjšuje, še posebej skriva evidenco padlih. V vojnih knjižicah invalidov pogosto piše, da so bili prostovoljci, čeprav so jih mobilizirali. Država jih je slovesno pospremila na bojišča in se venčala z njihovim domoljubjem. Zdaj pa raje zapiše celo to, da so se poškodovali na delu. Oni trmoglavno trdijo, da obstojijo, država pa bi najraje uradno ugotovila, da jih ni. Če že mora, jim za 50 odstotno invalidnost odmakne mesečno po 20 dinarjev (mark), s katerimi ne morejo niti začeti živeti.

Pri zaščiti njihovih pravic je najbolj dejavna podružnica Združenja vojnih invalidov v Kragujevcu.

Zdaj so se na someščane obrnili s plakati. Sporočajo, da je 30.000 mobiliziranih Šumadincev pobegnilo oziroma se ognilo vojni dolžnosti. Poskriti so od Kragujevca do Avstralije in Nove Zelandije. Živi in zdravi čakajo novo Srbijo.

Evidenca omenjenega združenja govori o 10.000 vojnih invalidih a številka iz dneva v dan raste. Vojska Jugoslavije se jih je odrekla tako, da jih je poslala na zdravilno zdravljenje, država pa jih je prepustila samim sebi. Odškodnina za izgubljeno nogo je 2.000 mark, zgolj za protezo pa mora siromak odšteti 6.000 mark. Invalidi so, ne ostane jim drugega, kot životariti ob pomoči družine, miloščine ali šverca. Na vse kriplje se trudijo preživeti državo, ki jih je pahnila v nesrečo.

Eden zadnjih grafitov kriči: »JEBEM TI RAT BREZ POBEDNIKA!« Ob njem invalid sprašuje dva, tudi pohabljen sotrpin:

»Za katerega vraga sem izgubil nogo?«

Koliko mladih fantov na bergljah in v vozičkih! Kaj si zdaj mislijo, kdo pravzaprav so? Jim ni ostalo drugega! So bili presiromašni celo za to, da bi pobegnili? So se ustrašili prezira ali zapora? Koliko je prostovoljcev, ki so hoteli uživati v krvavi vojni?

Tisti zaslepljeni, zblojeni, prevarani se človeku še zasmilijo. Razume jih. Toda tisti drugi, je to plačilo za njihovo sovraštvo?

Moja sošolka Beca bi lahko točno odgovorila, koliko je pravzaprav invalidov vojne, v kateri nismo sodelovali. Če bi seveda vodila evidenco. Je namreč lastnica prodajalne »Beca Market« v Kvarnerski ulici na Senjaku. Osebnost je spoznala vse paciente zavoda »Rudo«. Na bergljah, v vozičkih, brez rok hodijo k njej kot na romanje. Nove in nove stranke. Po cele dneve presedijo pred prodajalnico, srkajo pivo, če ga lahko kupijo ali če se jih kdo usmili in premlevajo o vojni.

Zadnjič sem tam srečal deset mladih, težkih invalidov. Na vse grlo so prepevali srbske junaške pesmi, stare in nove, ustvarjene in naučene v bosanski divjini. Slavili so, ker je eden od njih odhajal domov – z novo protezo!

Glasni so, težki, odvrtni po svoje, a ni jim lahko. Pojejo, da bi ne jokali.

Mislil sem, da poznam svojo domovino. Je bila res potrebna vojna, da sem dojel, česa se nisem poznal?! Dolgo sem še slisal njihovih petje. Še ga včasih slišim.

KMEČKO ZAVAROVANJE POSEBEJ

»Spremembe so nujne, vendar le ob vsestranskem razmisleku,« je rekel Dušan Semolič, predsednik ZSSS na tiskovni konferenci o spremembah in dopolnitvah pokojninske zakonodaje. Predlagane spremembe bodo namreč močno vplivale na raven socialne varnosti upokojencev in zaposlenih. Svobodni sindikati zato predlagajo, naj še pred zasедanjem parlamenta o teh vprašanjih pove svoje mnenje ekonomsko socialni svet. Sklep o ustanovitvi omenjenega tridelno sestavljenega sveta je bil sprejet aprila letos ob podpisu dogovora o politiki plač v gospodarstvu.

V ZSSS se zavzemajo za ločitev socialnih zavarovanj na delavska, delodajalska, kmečka ter druga zavarovanja in sklade. Načelo vzajemnosti in solidarnosti naj se upošteva le znotraj posameznih zavarovanj oziroma skladov ne pa med njimi. Tej zahtevi botrujejo konkretni podatki, da enake pravice posameznih kategorij zavarovancev ne opredeljujejo tudi enakih obveznosti pri plačilu prispevkov. Razlike pri plačevanju prispevkov se gibljejo tudi v razmerju 1:12!

Kmečki zavarovanci na primer plačujejo le polovico tistih prispevkov, ki jih v veljavnem zavarovanju plačujejo zasebniki in podjetniki. Kmetje so bili v preteklosti zaradi naravnih katastrof še dodatno oproščeni plačila že tako polovičnih prispevkov, pokojninskemu skladu pa ni nihče povrnil izpada prihodka. Pravice kmečkih zavarovancev pa se v primerjavi z delavskimi niso prav nič zmanjšale.

Po predlogu zakona naj bi se kmečki zavarovanci lahko še naprej invalidsko in pokojninsko zavarovali za ožji obseg, in to

praviloma v višini zjamčene plače. V ZSSS zato vztrajajo pri zahtevi, naj se zavarovanja ločijo glede na obveznosti plačevanja prispevkov.

To velja tudi za podjetnike in zasebnike, ki jim predlog zakona dopušča, da se zavarujejo zgolj od zneska najnižje pokojninske osnove. To pomeni, da bodo nizke zavarovalne osnove občutno znižale dosedaj veljavno pcvprečje plač pri varolizacijskih količnikih za ugotavljanje pokojninske osnove in pri letni uskladitvi pokojnin.

Skratka, predlog zakona naj dosledno izpelje načelo, da pokojnina v čim večji meri odraža obseg prispevkov, ki jih je zavarovanec vplačal v času zavarovančeve dobe. V primeru kombinacije zavarovalne dobe za polni in za ožji obseg pravic naj se pri odmeri pravic upošteva vsa zavarovalna doba. Pri odmeri pokojninske in zavarovalne osnove naj se poleg izhodiščne plače upošteva tudi dodatek na delovno dobo.

V predlogu zakona je treba določiti, da se morajo podjetniki in zasebniki zavarovati od zavarovalne osnove, ki je enaka izho-

dišni plači za ustrezno delo po kolektivni pogodbi in dodatku na delovno dobo. Prav tako bi morali v predlogu zakona določiti 6-mesečni rok, v katerem mora Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije določiti minimalne zavarovalne osnove za podjetnike in zasebnike ter način in merila za razvrščanje zavarovancev.

V ZSSS tudi zagovarjajo stališče, naj se pokojnine usklajujejo z gibanji plač, kar naj počne Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Prav tako so tudi proti podraževanju kapitalnega sklada. V predlog zakona je treba uvrstiti tudi nova določila o Skladu dodatnega prostovoljnega pokojninskega zavarovanja, kar bi odprlo možnost dodatnega pokojninskega zavarovanja. Vendar tako, da bo sklad samostojna pravna oseba, ki bo poslovala kot delniška družba v skladu s predpisi o zavarovalnicah.

Predsednik sindikata upokojencev pri ZSSS Ivan Kramar je izrazil ogorčenje nad odločitvijo odbora za zdravstvo, delo, družino in socialno politiko državnega zbora 17. maja, da ne sprejme predloga vlade o umiku pokojnin iz interventnega zakona. Hkrati je opozoril, da bodo predlagane sistemske spremembe pokojninske in invalidske zakonodaje še najbolj prizadele tiste, ki si danes plačujejo pokojninske prispevke oziroma premije.

M. F.

KO TE PREVLADA OBUP

Pust, siv turoben dan. Prav narahlo je pršil dež. Ona pa je počasi stopala po blatni kamniti poti. Utrujeno, korak za korakom... Čez trdno sklenjene ustnice so kapljale drobne solze. Kdaj pa kdaj je postala, kot da bi počivala. Niso je motile kapljice dežja ne mokrota oblačil. Le včasih je globoko zavzdihnila, kot da bi se hotela otresti bremen, ki jo tarejo. V eni roki je držala majhno torbico, drugo je tiščala v žep premočenega plašča. Tako nesrečna je bila videti.

Spet domov. Ne, saj nima doma ne svojih domačih. Nikogar nima. Ima le podnajemniško sobico, devet kvadratnih metrov. In ničesar drugega in nikogar.

Pred dobrim letom dni je kot trajni presežek izgubila delo. Podpore, ki jo prejema od zavoda, bo kmalu konec. Sonja si je iskala novo zaposlitev, toda kjerkoli je potrkala na vrata in prosila za delo, so jo odslovili. Obupala je. Izgubila je upanje, da bo nekega dne bolje. Nobenega cilja ni več videla. Ostala je brez dela, postala je med tisočimi ljudmi osamljena in sama s svojimi težavami.

Vedno bolj je občutila praznino svojega življenja. Toliko let je že minilo, ko je bila srečna. Toliko, da je nanje skoraj že pozabila. In sedaj je ostala še brez dela. Kot školjka se je zaprla v svoj svet, svet samote. Vedno težje je

bilo preživeti dan, vedno težje dočakati naslednje jutro...

Hrepenela je po zaposlitvi, po sreči, tako kot hrepeni po njej vsakdo izmed nas. Osamljenost jo je prikovala k tlom in iz oči je odsevala le še praznina. Solze so postale njene sopotnice.

In prav na ta deževen dan je sklenila nekaj, kar mi je težko zapisati. Sonja se je tako odločila. Prazniki so bili pred vrati in Sonja bo spet sama, sama s svojimi štirimi zidovi. Obup nad nemočjo jo je »poptolkel«.

Dežne kaplje so polzele po šipi in iz Sonjinih oči so še vedno drsele solze, ko je popila za celo pest uspalvalnih table. Želela je zaspati, za zmeraj, želela odrešujoči konec.

Na srečo jo je še pravočasno našla lastnica hiše.

Prazniki so že zdavnaj mimo in Sonja okreva v bolnici. Obiskala sem jo. Stisnila se je k meni, kot majhen otrok, ki si želi le nežnosti in topline.

Morda jo bom kdaj razumela, morda nikoli. Mogoče bom kdaj doživela kaj podobnega, bog ve...

Verjetno bi le takrat znala razumeti Sonjino odločitev. Morda, ali pa tudi ne.

Ne obsojam je, le želim si, da tega ne bi nikoli več storila. Treba je živeti, če je življenje dano, pa naj bo še tako hudo. In kot pravijo, zmeraj za dežjem posije sonce...

Breda

»TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«

Spoštovani prijatelji, lani smo v ČZP Enotnost za Vas založili zbirko romanov in avtobiografskih pričevanj znanih slovenskih in tujih piscev. Njihova umetniška dela in pričevanja Vam želimo še bolj približati z nagradno akcijo »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

Vabimo Vas, da se dosedanjim prijateljem pridružite tudi Vi z vključitvijo v klub prijateljev knjige DE.

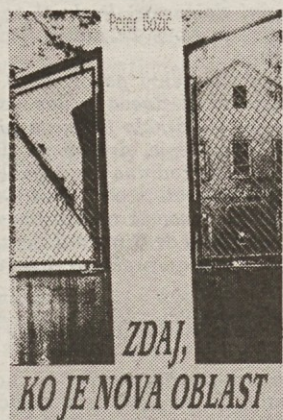
PAKET DOBRIH KNJIG, odličen tudi za darilo!

Paket sestavljajo knjige:

Peter Božič

ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST

On, Radenko Radenković, ga je povabil na hrano. Na pijačo in na hrano te Slovenci ne povabijo nikoli. On to zelo dobro ve, ker ga še noben Slovenec razen na pijačo ni nikoli kam povabil.

Cena knjige je 1.720 SIT

Da bi ga pa kdaj kak Slovenec povabil na pijačo, ne, tega pa pri Slovencih ne boš doživel nikoli. In zato ga Radenko tudi ne vabi na Cico Oriental. Radenko Radenković je bil toliko in toliko časa pri vojaških arestantih in tam seveda sploh ni pičkl in zato Radenko nujno potrebuje Cico Oriental samo zase, za danes.

Drugič mogoče, je prišel Radenko. In pri tem je ostalo in Niko je moral sam nazaj v kasarno. In ko je prišel tja, je bila ura ravno šest zjutraj in »smotra« in trubač je pravkar zaigral »mimo«, ker se je na »krugu« prikazal general, komandant brigade, in šel naprej proti svoji pisarni.

In ko je vsa brigada stala na »krugu« mirno kot pribita, je komandant brigade opazil Nika, ki se je prestopal z noge na nogo in lovil ravnotežje, pijan in izmučen od celonočne hoje.

Rudi Čačinovič

MED DVEMA CERKVAMA

Moja generacija je živila ob žerjavici in plamenih dveh svetovnih morij. Srce in možgane so nam pretresale revolucije: oktobrska iz l. 1917, različne »povojne« po 1945., zmagovite »od spodaj« ali »od zgoraj«. Dvajseto stoletje se bliža koncu. Bilo je polno svetlih upanj človeštva, bilo pa je tudi v znamenju krvavih diktatur. Bilo je stoletje Hitlerja in Stalina. Po tolikih izkušnjah bi se stoletje moralo končati brez lažnih iluzij in utopij, dokončno zavrniti vse lažne preroke, ki obljubljajo splošno srečo in zveličanje, pri tem pa hočejo osrečevati človeštvo s svojimi ideološkimi prisilnimi jopici.

Cena knjige je 1.920 SIT

Komunizem je razpadel, ker se je izrodil v nehumano, strogo disciplinirano organizacijo izoliranih vojščakov, ki niso zaupali ljudem in so jih hoteli prisilno osrečevati po svoji meri. Kljub težkim izkušnjam iz svoje preteklosti, kljub neposrednim zgovornim zmotam komunizma, skuša »stara cerkev« stopati po poti, ki ga je zrušila. Hotel je iz enega centra gospodariti nad celotno komunistično resnico. Poskusi reform so bili prepočasni in prepozni.

Knjige lahko dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 1310-033 faks 311-956

Miroslav Jančič

GLASNIK PEKLA I. in II. I. Umreti s Sarajevom II. Umreti brez Sarajeva

Cena I. knjige je 1.850 SIT

Cena II. knjige je 1.700 SIT

Kadar se z njim srečam – Bog oziroma Alah vesta, kolikokrat počnem tisto, kar mi je bilo že od nekdaj mrzko – preštevam, koliko je okrog mene Muslimanov, koliko Hrvatov, koliko Srbov in koliko drugih, med katere spadam tudi jaz. Razmerje je približno takšno kot na republiški ravni, nekateri bi celo rekli, da je inscenirano – 40:15:30:15. Ko so Srbi iz tistega dela mesta, ki je v njihovih rokah, začeli izganjati Muslimane, in to brez prtljage, sem prestregel, kako neka muslimanska soseda drugi pravi:

»Nič drugega ne ostane, kot da tudi mi izženemo njihove!«

Matej Bor

JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA

Avtor sporoča v čas in prostor ujetu in z njima tudi opredeljeno zgodbo prek (...) Jernovega rokopisa, v katerem povedovalec skuša razjasniti eno samo uganko: kdo je v ključnem trenutku povzročil smrt njegovemu prijatelju Martinu.

Cena knjige je 1.900 SIT

Jern namreč nosi breme krivde skozi povojno življenje, in da bi se očistil ali vsaj problem razjasnil, napiše zgodbo od otroškega zavedanja do razpleta, ki se konča z Martinovo smrtjo. Bistveno pa je, da je blodni Martin umrl, vrača pa se v Jernov rokopis, kot bi se njegova duša selila vanj.

Vladimir Kavčič

STE BRI DRUŽBE

Psihosocialni portreti sodobnikov

Res smo dobili svojo državo, a zdaj ne ljudstvo ne politiki ne vedo, kaj bi počeli z njo. To je posledica predhodnega neznanja, kajti te države niso izsilili amaterji, temveč diletanti, tisti, ki mislijo, da vedo in znajo, a se v resnici ne zavedajo niti meja svoje nevednosti. Vodijo jih oholost, prestiž, bolestne osebne ambicije. Več kot polovica sedanjih političnih akterjev samo nadaljuje kariero, ki jo je začela pod prejšnjim režimom, za njih je torej osebna promocija na pravem mestu. Druga polovica so razni frustrirani tipi, ki spominjajo na jecjavca, ki je hotel postati televizijski napovedovalec, zdaj pa zatrujejo, da ni uspel, ker ni bil v partiji.

Cena knjige je 1.650 SIT

Ugodnosti, ki Vam jih pri vključitvi v klub nudimo, so: **izredni popust, plačilo v treh obrokih** (nakup nad 3.000 SIT) in **možnost sodelovanja v naši nagradni akciji »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«**. Pa še to: **ČLANI KLUBA BODO IMELI 30% popusta pri vseh novitetah založbe** – po lastni izbiri – neobvezno.

Vrednost vseh šestih knjig je 10.740 SIT, vendar vam jih nudimo za 6.950 SIT.

Če naročite pet knjig, jih prejmete za 6.200 SIT, če naročite štiri knjige, jih prejmete za 5.000 SIT, tri knjige pa za 4.000 SIT.

Pri naročilu dveh knjig prejmete knjigo Jožeta Smoleta: **PRED USODNIMI ODLOČITVAMI brezplačno!**

NAROČILNICA – Pri ČZP Enotnost nepreklicno naročamo

_____ izvod(ov) knjige **ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST**

_____ izvod(ov) knjige **MED DVEMA CERKVAMA**

_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA I.**

_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA II.**

_____ izvod(ov) knjige **JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA**

_____ izvod(ov) knjige **STE BRI DRUŽBE**

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bom(o) plačal(i) v enkratnem znesku v zakonitem roku (velja za DO)
2. Račun bom(o) plačal(i) v treh obrokih
3. Knjige mi pošljite po povzetju
4. EMSO za ind. naročnike in telefon, če ga imate

Stroški dobave in 5-odstotni davek so vključeni v ceno.

Vse naročilnice, ki nam jih boste poslali, bodo vključene v žrebanje in uvrščene v klub »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

LETOS 20.000 PRESEŽNIH DELAVCEV

Po ocenah Republiškega zavoda za zaposlovanje so se začele pri nas gospodarske razmere umirjati, kar se kaže tudi na trgu delovne sile v počasnejšem upadanju zaposlenosti in hkratnem zmanjševanju brezposelnosti. Kot je povedala Mavricija Batič, pomočnica direktorja republiškega zavoda, pričakujejo povečano brezposelnost ponovno v drugi polovici leta, ko bo iskala zaposlitev cela generacija mladih, ki bo zaključila izobraževanje na srednjih, višjih in visokih šolah.

V anketi o letnih potrebah po delavcih, ki jo zavod izvede vsako leto in predstavlja odsev razmišljanj v gospodarstvu, so podjetja za letos napovedala prek 20.000 presež-

Kranja in Celja. Presežni delavci se ne kopičijo več le v velikih podjetjih, ampak so zdaj razpršeni tudi po srednjih in malih podjetjih. Kot najpomembnejše vzroke, zaradi ka-

terih so podjetja in druge organizacije napovedala presežne delavce v anketi navedejo zmanjševanje proizvodnje in spremembe v notranji organiziranosti.

Izobrazbena sestava predvidenih presežkov potrjuje, da bodo med njimi še naprej prevladovali delavci brez ali z nižjimi stopnjami izobrazbe, saj je takšnih slaba polovica, 32 odstotkov jih ima strokovno izobrazbo, 19 odstotkov napovedanih presežkov ima srednjo šolo, trije odstotki pa so z višjo in visoko izobrazbo. Za kakšnih 8000 presežnih delavcev računajo podjetja na pomoč Republiškega zavoda za zaposlovanje.

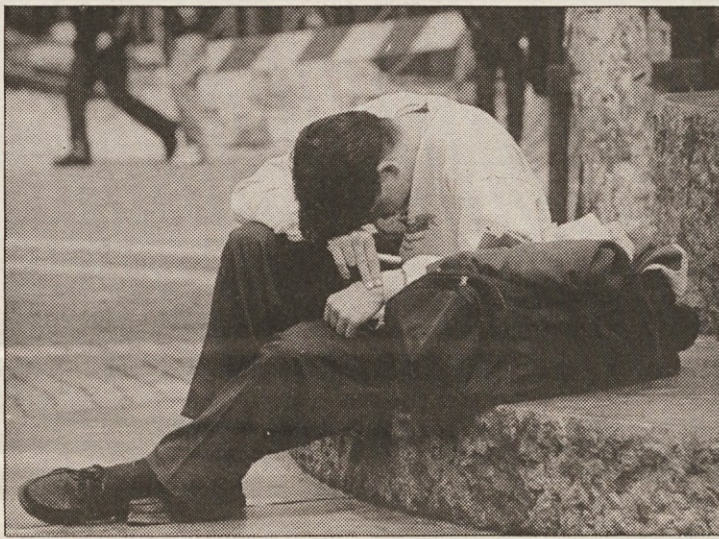
Proces preusposabljanja podjetij in s tem tudi kadrovskega preustroja poteka zadnjih pet let zelo intenzivno, tako da je večina podjetij zaključila prvo fazo prenove, ki je

Aprilska brezposelnost

Ob koncu aprila je bilo v Sloveniji 128.374 brezposelnih oseb, kar je 2.213 ali 1,7 odstotka manj kot mesec poprej, 6,4 odstotka manj kot ob koncu lanskega leta in 2,5 odstotka več kot pred enim letom. Po podatkih republiškega zavoda za zaposlovanje se je v aprilu zaposlilo 6.211 brezposelnih oseb. Iz primerjave aprilske in decembrske brezposelnosti je razvidno, da se je letos povečalo število brezposelnih trajnih presežkov, in to za 1,1 odstotka. Stopnja brezposelnosti je znana za mesec februar, takrat je znašala 15,1 odstotka.

nih delavcev. Več kot polovico jih napovedujejo na področju industrije in rudarstva. Vendar to še ne pomeni, da bodo vsi ti delavci tudi v resnici brezposelni. Približno polovica med njimi s prekvalifikacijo in s preusposabljanjem dobota novo zaposlitev. Podjetja napovedujejo, da bo med delavci približno 10.000 trajnih presežkov, ki bodo prešli v odprto brezposelnost, 1700 pa bo brezposelnih zaradi stečajev.

Regijska porazdelitev predvidenih presežkov delavcev kaže, da bo letos najbolj »vroče« na območju Ljubljane, Maribora, Nove Gorice,

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Karcinogene snovi

Znanstveniki trdijo, da so snovi, ki so verjetno karcinogene za človeka. To so dejavniki, za katere obstajajo pomanjkljivi dokazi o karcinogenosti pri ljudeh, so pa zanesljivi dokazi, da so karcinogeni pri živalih. Uvrščajo jih v skupino 2A. Sem sodijo kot agensi oziroma dejavniki naslednji poklicni agensi:

- akrilnitril: v proizvodnji le-tega nastane rak na pljučih;
 - barve na osnovi benzidina: v njihovi proizvodnji nastane rak na sečnem mehurju;
 - berilij in berilijeve spojine so verjetno karcinogene pri rafiniranju in prečiščevanju, povzročajo pa raka na pljučih;
 - kadmijski in kadmijeve spojine so rakotvorne pri topljenju kadmija, pri proizvodnji baterij, galvanizaciji in pri proizvodnji kadmijevih zlitih. Povzroča pa novotvorbe na pljučih, prostati in ledvicah;
 - krezeoti, ki jih uporabljajo za zaščito lesa, verjetno povzročajo raka na koži;
 - dietilsulfati pri proizvodnji so krivi za raka na pljučih;
 - epiklorhidrin pri proizvodnji lahko povzroči raka na pljučih;
 - etilendibromid pri proizvodnji kakor tudi pri uporabi za razkužilo in topilo rastlinskih smol povzroči raka oziroma malignom na limfatičnem in krvotvornem sistemu;
 - etilenoksid pri proizvodnji in uporabi za razkužilo in kot sredstvo za sterilizacijo povzroča malignom in limfatičnem in krvotvornem sistemu;
 - formaldehid pri njegovi proizvodnji in izdelavi rastlinskih smol, uporabi za dezinfekcijsko sredstvo, razkužilo in kot konzervativ povzroča raka na limfatičnem in hemopoetičnem sistemu, nosu in pljuči;
 - poliklorirani bifenili (PCB) pri njihovi proizvodnji, uporabi pri ogrevalnih snoveh, plastifikatorjih in razprševalcih pesticidov povzročajo raka na koži (melanom) in jetrih;
 - propilenoksid pri proizvodnji, izdelavi poliuretanskih smol, kot razkužilo in topilo;
 - kristalni silicij pri rudarstvu, vrtanju tunelov, delu v kamnolomih, topilnicah in lončarstvu povzroča raka na pljučih;
 - stirenoksid je nevaren pri proizvodnji in uporabi za topilo;
 - tris (2,3-dibromopropil) fosfat lahko povzroči rakavo obolenje pri proizvodnji in uporabi pri ogrevalnih snoveh, kot so plastika in tekstil;
 - vinilbromid lahko povzroči novotvorbe pri proizvodnji in uporabi v izdelavi kopolimerov in kot razkužilo, in sicer na več organih: jetrih, možganih, pljučih in krvotvornem sistemu.
- Druge snovi in skupine snovi, ki sodijo v to skupino in so verjetno karcinogene za človeka, so: adriamicin, androgeni (anabolni) steroidi, benz(a)antracen, benz(a)piren, bikloretilnitrourea (BCNU), 1-(2-klor-etil)-3-cikloheksil-nitrozourea (CCNU), cisplatin, dibenz(a,h)atracen, N-metil-N-nitro-nitrozogvadin (MNNG), N-metil-N-nitrozourea, nitrogen mustard, N-nitrozodietilamin, N-nitrozodimetilamin, fenacetin, prokarbazin hidroklorid, tris (1-aziridinil) fosfin sulfid (tiotepa).

KJE NAJDEMO DELO

V Sloveniji deluje 21 podjetij, ki posredujejo zaposlitev in delo in 26 organizacij, ki posredujejo delo študentom in dijakom. Omenjena podjetja in organizacija so že v prejšnjem letu imela koncesijo za opravljanje te dejavnosti, letos pa so zaprosili Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve za njihovo podaljšanje.

Seznam podeljenih koncesij za posredovanje zaposlitev in posredovanje dela:

Agencija za kadre, Kotnikova 28, Ljubljana, Borza dela, Ljubljana 7 Kočevje, Celina, d.d., Stegne 19, Ljubljana, Leila, Agencija za kadrovske svetovanje, Kidričeva 9, Ljubljana, Studio TIP, Pristaniška 8, Koper, Dart Lendava, Partizanska 12, Lendava, Vis Vitalis, Managment – svetovanje, Mežkova 2, Slov. Gradec, Ravne na Koroškem Extra, Vodovodna pot 6, Nova Gorica, Železarna Jesenice, Center za prestrukturiranje kadrov, C. železarjev 8, Jesenice, Sinicom, Slovenski trg 3, Kranj, Lah, Projektiranje inženiring, invest. programi, Maistrova 22, Ptuj, Skor, d.o.o., Industrijska ul. 9/I, Maribor, Gemag, Gregorčičeva 29a, Maribor, Apel servis, Dunajska 22, Ljubljana, Made-Poslovne storitve, Cankarjeva 15, Maribor, Šifra 7, Ljubljanska 27/6, Maribor, Biro za delo, Rožna ulica 19, Ljubljana, Cestno podjetje Celje, Lava 49, Celje, Diada, Uraničeva 7, Ljubljana, Dirovent, Poljubinj 89F, Tolmin, Reklama, Trstenjakova 9, Ptuj

Seznam izdanih koncesij študentskim in mladinskim servisom:

Študentski servis Maribor,

Gregorčičeva 23, Maribor, Študentski servis Trbovlje, Gimnazijska 22, Trbovlje, Impo, Trg svobode 16, Slov. Bistrica, Novi študentski servis Student, Kardeljeva c. 17, Ljubljana, M-Servis Mladinski servis, Kidričeva 9, Nova Gorica, Mladinski servis Radovljica, Gorenjska c. 26, Radovljica, Mladinski servis Murska Sobota, Trubarjev drevored 4, Murska Sobota, Mladinski servis Velenje, Prešernova 1, Velenje, Terna, Posredovanje zaposlitev in dela študentov in učencev, Novi trg 4, Novo mesto, Mladinski servis Kranj, Stritarjeva 5, Kranj, Servis storitev Idrija, Ljubljanska 5, Idrija, Formica, Podjetje za opravljanje in posredovanje storitev, Slovenska 21, Maribor, Sezam, Združenje staršev in otrok, Ljubljana, Vegova, Ljubljana, Študentski servis Koper, Gregorčičeva 4, Koper, Študentska organizacija Univerze v Ljubljani, Kersnikova 4, Ljubljana, Klub ptujskih študentov, Čučkova 3a, Ptuj, Mladinski servis Tolmin, Padlih borcev 2, Tolmin, Mladinski servis Cerknica, Partizanska 1, Cerknica, Mladinski servis Piran, Zupančičeva 14, Piran, Mladinski servis Izola, Pleničičeva 3, Izola, Zamorc, Kidričeva 1, Škofja Loka, Mladinski servis (Suma Inženiring), Bazoviška 28, Ilirska

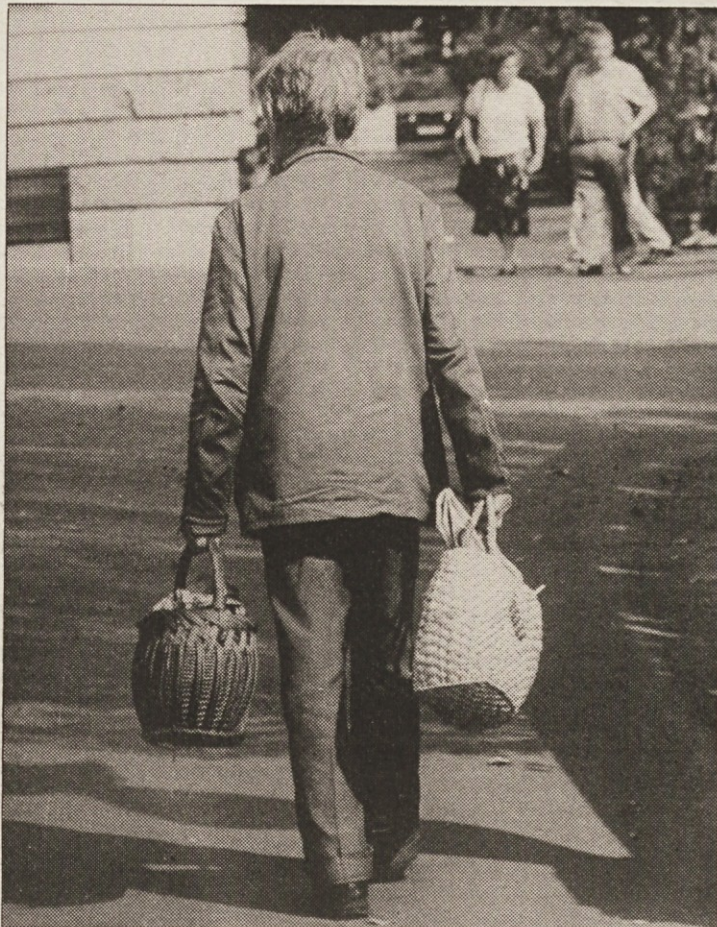
vanje, so to glede na gospodarsko rast in ugodno gibanje produkcije preveč pesimistične napovedi. Za letos načrtujejo 17.400 tisoč potreb po delavcih (lani 14.700 potreb), od tega 13.100 v gospodarstvu in 4.300 v negospodarstvu.

Napovedi o zaposlovanju pripravnikov in lastnih študentov letos niso bistveno nižje od napovedi za lani. Od vseh zaposlitev je delež načrtovanih zaposlitev pripravnikov 24-odstoten kar pomeni 4.200 pripraviških mest. To hkrati pomeni, da se mladim na področju zaposlovanja tudi letos slabo piše.

Marija Frančeskin

Bistrica, Naklo, Notranjska 14, Logatec, Budolf, Novi trg 6, Novo mesto, Društvo novomeških študentov, Prisojna pot 10, Novo mesto, Študentska organizacija Ljudske tehnike, Cesta 27. aprila 31, Ljubljana

BEDA V SLIKI

Preživetje v dveh rok

Devet zahtev Fidesa

Na občnem zboru regijskega odbora sindikata Fides, enota Zdravstveni dom Ljubljana, ki je bil sredi maja v Ljubljani, so zdravniki in zobozdravniki, združeni v omenjeni sindikat, sprejeli devet zahtev in z njimi sprožili vihar na področju zdravstva, ki je zdaj predmet številnih razprav. Te zahteve so:

1. Odstop direktorja mag. Franca Bohinca in njegovega strokovnega pomočnika dr. Marjana Mramorja. Odgovornost za finančno poslovanje, kontrolo službe družbenega knjigovodstva v zavodu, takojšen razpis za novega direktorja, saj menimo, da blokada mestne skupščine ni opravičilo za brezpravno stanje v javnem zavodu ZD Ljubljana.

2. Bodoči direktor mora biti izbran med zdravniki in zobozdravniki zdravstvenega doma Ljubljana. Direktorji organizacijskih enot in poslovnih enot morajo prav tako biti zdravniki ali zobozdravniki.

3. Zahtevamo poračun v višini ene mesečne plače in regresa, ki mora biti izplačan takoj.

4. Jasno je, da morajo biti ob konkurenčni klavzuli, ki nam prepoveduje opravljanje honorarnega dela izven našega zavoda, naše plače take, da nam omogočajo dostojno preživetje, tako kot na primer sodnikom.

5. Zakon o zdravniški službi in zdravnikih, ki nam ga obetajo, mora vsebovati tudi tarifni del.

6. Imenovani morajo biti strokovni kolegi enot zdravstvenega doma. Sestavljajo jih zdravniki, ki so edini odgovorni za opravljanje zdravstvene dejavnosti. Za izbiro zdravnikov v strokovni kolegij enote morajo biti pripravljena objektivna merila, pri imenovanju članov strokovnega kolegija sodeluje FIDES.

7. Direktor in vodje enot naj v času svojega mandata opravljajo le menedžerske posle, delo v ordinaciji le izjemoma. Reelekcija je obvezna po dveh letih mandata.

8. Če naše zahteve ne bodo uresničene, FIDES napoveduje splošno stavko zdravnikov in zobozdravnikov zdravstvenega doma Ljubljana.

9. Ponovni občni zbor, na katerem bomo preverili izvajanje sprejetih sklepov, bo v ponedeljek, 30. 5. 1994, ob 19. uri v prostorih KRKE, Dunajska 65.

Klepet s Francem Šetincem, avtorjem knjige Smrt in upanje

Skupaj z junakom sem pretrpel njegovo pot

Avtor najnovejše knjige, ki je izšla v založbi ČZP Enotnost, Franc Šetinc, je v javnosti bolj znan kot nekdanji politični funkcionar, čeprav je za njim že bogata knjižna bera. Če smo prav preštel, je povest Smrt in upanje njegova dvanajsta knjiga, obsežen pa je tudi njegov novinarski in publicistični opus, ki mu ostaja zvest tudi danes.

O zgodbi, ki jo je avtor posvetil Suhi krajini »in spominu na tragično usodnost njenih ljudi«, smo v časopisu nekaj že zapisali. Gre za pripoved o partizanu, ki mora odpeljati prijeto gestapovsko agentko v višji štab. Na poti se mu ona, Marija, izpove in Andrej doume njeno zgodbo v drugačni luči kot obsodba. Rodi se medsebojna ljubezen in v razpetosti med disciplino in ljubeznijo so dvomi o njeni krivdi močnejši in je ne preda, s tem pa sebe izpostavi nezaupanju ter suspenzu in preverjanju.

Na predstavitvi knjige je avtor povedal, da je zgodbo zasnoval po resnični pripovedi, da so odlomki pod naslovom Hiša ob Krki že izhajali v Dnevniku. Takrat se je dogajanje odvijalo v drugem koncu Slovenije in tudi konec je bil drugačen, pri glavnem junaku je namreč kljub dvomom zmagala disciplina in zvestoba ideji. Ker je omenjena drugačna verzija zaključka zgodbe spodbudila nekatere komentarje, češ glejte Šetince, ko ni več funkcionar, pa razmišlja drugače, se je Francu Šetincu ob začetku najinega klepeta zdelo vredno še enkrat pojasniti nejasnosti v zvezi s koncem zgodbe.

– Pravzaprav mi niti ne bi bilo treba govoriti o prvotni varianti, to sem omenil pravzaprav le zaradi Petra Božiča, ki je bil recenzent prave inačice knjige; izšla naj bi pri Prešernovi družbi. Konec koncev Božiča niti ni bilo na promociji in bi se temu lahko izognil. Gre za to, da sem se skušal živjeti v vlogi glavnega junaka, to je bil svojevrsten, drzen izziv, in tako sem se vživel v njegovo vlogo, da sem pretrpel njegovo pot, kot bi bil on sam. Zgodba je živela v meni, živel sem

jo in razmišljal v tuji koži. Ko sem se odločil zgodbo prestaviti v Suho krajino in sem napisano v bistvu premetel v drugačnem zaporedju, mi je postalo logično in blizu razmišljanje, da Andrej Marije, ki jo pozna, ljubi in ji verjame, ne more predati.

– Torej ne gre za odkupovanje za nekdanjo domnevno politično zaslepljenost in popravljanje stališč?

– Nikakor. Konec koncev sem besedilo napisal leta 1988 in 89, ko sem bil že odstopil z vseh političnih funkcij. Kritike in rezerve

pa bodo vedno, nekateri bodo pač vedno odmahnil z roko in zatrčili, da je politika grda, ta se je v njej pač umazal, zdaj pa se gre pisatelja in se hoče prikazati v lepi in pravičniški podobi. Pri tem niti sami ne vedo, da se gredo s tem prav tako politiko. Sicer pa kritike mojih del niso samo negatorske, in zadovoljen sem, da mi po nekaterih mojih delih, ki so bila bolj dokumentarna in pričevalska, sedaj priznavajo tudi leposlovno vrednost.

– Je pa res, da še v zadnjem času bolj posegate na področje pravega leposlovja?

– Kot mlad fant sem bil med okupacijo v izgnanstvu in lahko rečem, da sem bil doslej pri pisanju ujetnik tega izgnanstva. To tematiko sem poznal, nekdo je o tem pač moral pisati. Poleg mene so bili le redki, ki so pisali o izgnanstvu, konec koncev je bilo med temi 50.000 izgnanci le malo izobražencev, ki bi lahko o tem pisali pričevanja. In tako sem napisal Izgnance, pa Ukrađeno mladost in Na krilih, to je bilo še pred mojim funkcionarstvom.

– Sedaj pa posegate v partizansko tematiko.

– To sicer ni prvič, napisal sem že knjigo Človek z več imeni. Je pa res, da nisem bil partizan, na tem področju nisem bil doma in tako tudi nisem pisal. Sem pa tematiko spoznaval na osnovi številnih pričevanj, pogovorov in zgodovinskih dejstev. To je zame nova tematika, prav tako izzivalna, daje obilo možnosti za izpoved.

– Eden od vaših literarnih kritikov je zapisal, da se zdi, da kot pisatelj poveste več in tudi tisto, kar kot politik zamočite, da pa bo dobro, če boste šli še više, saj ste na pravi poti.

– Kot je povedal Vladimir Kavčič ob predstavitvi knjige, se mu je zdela tematika druge vojne izživeta, oddaljena in meče le malo refleksij v današnji čas. Pa je uvidel smisel takega vrtanja v stare čase. Veste, v vojni si bil hitro

Pravljica o Zlatorogu in klofuti

Naravno okolje je del človekove biti kot oblike življenja v naravi, čeprav je zgodovina človeštva en sam spopad človeka z naravo. Razviti svet, ki nas polagoma sprejema v svoje vrste, je to že davno spoznal, zato velike predele narave varuje pred nasilnimi posegi človeka vanjo. Začetki varovanja narave v Sloveniji segajo v trideseta leta sedaj že predpreteklo Jugoslavije. Takrat so zavarovali območje Triglava in doline triglavskega jezera. V zadnjih desetletjih pa je tudi pri nas na pohodu kultura varovanja predelov, ki imajo izjemno naravno vrednost zaradi svoje neokrnjenosti ali drugih razlogov. Toda hkrati narašča tudi nasilje nad naravo.

Marčna planiška prireditelj je po zaslugi njenih organizatorjev grobo posegla v dolino Tamarja, nad katero se vije Jalovec, simbol slovenskih planincev. Pravega odgovora, čemu takšno početje, nismo dobili, razen zahtev po odstopenih ministrov. Sedaj terjajo izgradnjo smučarskega središča v osrednjem delu Triglavskega parka, zato da bo imela nova mojstranska občina primerno materialno podlago za svoje življenje in

delo. Ne tako dolgo nazaj so v Zelence, zaščiteni izvir Save Dolinke, posamezniki začeli brezobzirno dovažati smeti. Še pred leti pa so ustvarjalci ideje o zimski olimpijadi treh dežel zgubili boj za vršiške žičnice. Vse se dogaja – morda res po naključju – v atraktivni Zgornjesavski dolini, ki mora ostati slovenski biser.

So pa tudi drugi primeri. Tržičani, Kranjčani, Mozirjani in Kamničani želijo urediti idejo o Savinskem, Kamniškem in Karavanškem naravnem parku. Notranjci so spoznali, da bo treba tudi Cerkniško jezero in z njim lep del Notranjske zavarovati kot park. Belokranjci so zavarovali izvir Lahinje, Polhograji so že dolgo krajinski park, pa Lovrenc nad Sevnico, bogat s floro, tudi na zaostaja glede zaščite.

Letos sem avto pustil v Podkorenu in jo s sinom mahnil mimo Zelenec po čudovitih pašnikih pod velikanko pod Poncami. Vetrovna sobota nam ni omogočila videti polj, pa vendar smo uživali v spredu in se na tej poti večkrat tudi zgrozili nad nekulturo parkiranja vozil kar poprek po travnikih in pašnikih.

Imeti takšno krajino, je odgovornost do prihodnosti in vnukov, tega pa ne zmore zagotoviti zgolj nekaj posameznih zanesenjakov. Tudi v mestih ne moremo graditi in urejati kar počez po svoji volji in sposobnosti. Zato sem na strani tistih, ki znamo živeti z naravo, jo spoštovati in po potrebi tudi varovati. To je edini način, da res ostanemo na sončni strani Alp, s pokrajino, katere del smo in ki je tudi sama del nas. Morda kilometer morske obale imamo, ki je vsaj relativno neokrnjen, mnoga jezera izgubljajo kakovost, gozdovi so v imenu nove demokracije v nekaterih predelih hudo zanemarjeni in poškodovani.

Zato se mi zdi v trenutku, ko se tudi država preoblikuje v varuha in garanta občin vrednot, pravic in odgovornosti, neodgovorno izrabiti priložnost in poskušati v parlamentu z lobiranjem izsiliti najbolj grob poseg v osrčje očaka Triglava. Takšno početje je zares prava klofuta slovenski kulturi. Spomnimo se pravljice o Zlatorogu in trentarskem lovcu, ki ga je sledil. Ni je težko dobiti v nobeni knjižnici.

Milan Bratec

kriv, večina stvari je bila črno-belih. Nisem slučajno knjigo posvetil Suhi krajini. Zanj je danes velja nekakšna kolektivna krivda. Sam sem jo v povojnih letih spoznaval, tod je doma moja žena, se pogovarjal z ljudmi, in bolj ko sem jo spoznaval, več sem razumel in manj je bilo možnosti za črno-belo slikanje.

– Domnevamo, da so posamezne zgodbe v vaši knjigi, kljub literarni svobodi, zasnovane na resničnih dejstvih.

– Da, v povest sem vpletel veliko resničnih dogodkov, zgodob, usod in te usode in ti dogodki kažejo, da smo pri ocenjevanju premalo upoštevali vse okoliščine, zaostalost, usodno navezanost na zemljo, strah pred maščevanjem, represalijami, požigi, smrtjo, končno mentaliteto ljudi. Če hočete, tudi nastanek vaških straž je

mogoče razložiti manj ideološko. Z ljudmi je pa tako, oni so bolj zategli in zadržti, pripravljeni delati neumnosti, drugi so drugačni. Zlo je v tem, da se v vojni proslavi, če si pogumen, pogum pa ni nujno povezan s poštenjem. V zgodovini je bilo pomembno, če si bil na pravi strani. Je domobranec lahko bolj pošten kot partizan, čeprav se bori za napačno idejo? Seveda lahko, in takih primerov je bilo obilo. O teh stvareh sem hotel spregovoriti v tej knjigi.

– Je pisanje za vas tudi nekakšna terapija, nadomestilo politike?

– Ne nadomestilo politike, saj sem se odločil, da se ne želim več ukvarjati s politikom, do neke mere terapevtsko pa je. S pisanjem se zaposlim, to je moj svet, tudi v pisanju lahko povem marsikaj veljavnega za današnji čas. Veliko se

ukvarjam z zgodovino, včasih se odzovem tudi na kakšno aktualno temo, ne sicer s svojim imenom.

– Očitno imate tudi veliko načrtov. Kaj imate še v delu, če tako rečemo?

– Dnevno se ukvarjam s pisanjem šest do osem ur, tako da imam res v ognju nekaj besedil. Najdlje sem z novim leposlovnim delom, ki sem ga postavil v moje rodno okolje, v okolico Dobove. V okolici je ohranjeno močvirje Jovsi, kjer prebiva še veliko ogroženih živalskih vrst. Ob opisu naravnih značilnosti se bo tu odvrtela tudi zgodovinska zgodba, ki se izteče z napadom JLA na Slovenijo. Mislim, da jo bom naslovil Med močvarjo in brajdami. Veliko časa mi vzame tudi poglobljanje v zgodovino slovenskega lovstva, pa še kaj bi se našlo.

Igor Žitnik

Cvetko Zagorski:

Posestnica II.

Prejšnji teden se je iztekla prva od zgodb Cvetka Zagorskega iz daljše knjige z naslovom Podobe časa. V Posestnici I. je avtor pripovedoval o dogajanju v prvih povojnih letih in rušenju tradicionalnih vrednot. V drugi zgodbi, ki se dogaja štirideset let pozneje, torej v današnjih časih, se glavna junakinja znajde med istimi ljudmi v istem okolju, le vrednote se spet lomijo, četudi mnoge moralne dileme ostajajo.

Začetek

Po dolenski podeželski cesti je s hitrostjo, ki je bila za to cesto nenavadna, hitel in se pozibaval srebrnkasti rolls royce. V njem so sedeli trije potniki. Najstarejša je bila gospa Emilija, ki so jo zadnjih štirideset let klicali Milly, zdaj stara že blizu devetdeset, vendar živahnega pogleda temno kostanjevih oči. Ob njej je sedel na zadnjem sedcu nekaj let mlajši stric, zajeten gospod Hans Gerzely, ki se je zdavnaj nekoč pisal Ivan Gerželj, pohištveni tovarnar z Dunaja. Takrat, ko se je preimenoval, si je bil pustil rasti brado, kakor da bi hotel skriti pod njo svoj rod; tedaj je bila še črna in košata, zdaj pa pristrizena in siva, taki tudi brki pod nosom. Med nečakinjo in stricem je bilo v širokem in udobnem avtu dovolj prostora, da je lahko položila na sedež skrbno zložen plašč iz krzna rjastosive srebrne lisice z belimi lisami. Za volanom je sedel stričev sin Hans, inženir lesarstva, ki mu je bilo namenjeno, da bo za očetom prevzel tovarno. Bil je visok, postaven moški v najboljših letih, športnega videza. Če si spregledal očetovo brado in brke, sta si bila oče in sin v marsičem podobna, oba nekoliko potlačena nosu in sivozelenih očeh, le da je oče vsakih nekaj minut trznil z levo polovico ustnic skoraj do ušesa, medtem ko je sinu poigral okrog ustnic droben, stalen ironičen nasmešek, ki je odkrival njegovo razmerje do sveta in ljudi.

Gospa Emilija je živahno vrtela glavo, pokrito s svetlo sivim klobukom širokih krajev, in le s težavo odkrivala kraje, ki so ji bili pred več kakor pol stoletja domači in ljubi. Zdaj pa se je skušala z napornim spomniti vasi, ki so bežale mimo roycea, in se ji je le redko posrečilo najti podobnost med nekoč in zdaj, toliko je bilo novih, belih dvonadstropnih hiš.

»Asfalt,« je rekla, ko se je spomnila, da je bila cesta nekoč, ko se je bila vozila po njej v svojem zapravljučku, bolj ovinkasta, kamnata in grudasta, polna

lukenj. Stric je prikimal. Tudi on se je spomnil stare ceste, le da je moral seči v spominu dalj nazaj, ker je prebežal nekaj let pred sestro, ki se ji je šele leta 1950 posrečilo oditi iz domovine, češ da gre le obiskat strica na Dunaju, kar ji je po prestatem zaporu dovolila celo takratna oblast.

Royce se spotoma ni ustavljala, niti v Ljubljani ne, mudilo se je, ker so se želeli čimprej vrniti na Dunaj. Ustavil se je šele, ko je zapeljal v nekdanjo domačo vasi na dvorišče za hišo Emilijine sestre Angele, debelulške nizke postave, vdove po možu, ki se ni bil vrnil iz Dachaua. To je bilo tako zdavnaj, da se je le malokdo še spominjal, le Angela je še vsako leto ob dnevu vseh mrtvih prižigala svečo na prostoru ob cerkvi na pokopališču.

Sestri sta se vrgli v objem in šele čez nekaj trenutkov prišli do sape.

»Si vendar že enkrat prišla,« je rekla Angela in solze so jo obile.

»Ja, pogledat sem prišla, če se da kaj urediti. Slišala in brala sem, da je zdaj denacionalizacija, in zahtevala bom, da mi vrnejo, kar so mi vzeli.«

Posedli so v kuhinji za dolgo mizo in razpredel se je pogovor o dogajanju, ki je potekalo zadnja leta.

»Dolgo je trajalo, zdaj pa se je le obrnilo,« je menila Emilija. »Slednjič je le razgnalo tudi to oblast. Kako pa ti,« je vprašala sestro.

»Tako pač. Prilagajati se je bilo treba, če si hotel preživeti. Meni so pustili tri hektare. Ob kravi in kokoših imam vsaj mleko in jajca, nekaj tudi prodam, da imam za sladkor in sol.«

Potem so se lotili vprašanja, ki je obiskovalce najbolj zanimalo in zaradi česar: so prišli.

»Ne vem, kako ti bodo vrnil,« je rekla Angela. »Saj veš, Ivan ti je tako že povedal, da so na tvojem zdaj »adružni hlevi, njihove krave se pasejo po tvojem, na tvojem dvorišču stoji zdaj tovarna, v tvoji hiši je »prava.«

Vse to je Emilija res že vedela, saj se je stric Ivan zadnja leta kot avstrijski državljani Hans Gerzely z družino vsako leto vozil na morje in se spotoma oglašal pri nečakinji Angeli in sproti prinašal novice Emiliji na Dunaj.

»Že sem mislila, da bo ostalo tako za večne čase. Morali mi bodo vrniti. Tudi obnovo procesa bom zahtevala. Kar je bil prej greh, je zdaj čednost. Dosti sem pretrpela, ko so mi vse pobrali, hvalabogu me je rešil. Če me ne bi, ne vem, kako bi preživel. Na stara leta bi morala služiti, tako pa sem dočkala avstrijsko pokojnino, dosti dolgo sem bila knjigovodkinja v Hansovi tovarni. Kaj je pa z Jernejem?« se je spomnila. »Ta mi je takrat žrl kri, predsednik zadruge sekretar,« se je posmešnila.

»Jernej? Že dolgo nisem nič slišala o njem. Takrat, ko je oblast razpustila zadruge, saj se še spomniš, se je uprl in se izrekel za Stalina,« je odgovorila Angela. »Ves hudičev je bil, zagnan za ta socializem, komunist. Zadrnje, kar sem slišala, je bilo, da je bil obsojen na dolgo ječo in da so ga odgnali na neki otok, kjer zbiral take, da se ne bi nikoli več vrnil. A kar se tiče zadruge, je živela le kratek čas. Namesto nje so ustanovili državno posestvo in ga razširili s cerkveno zemljo in arondacijami.«

Pomenili so se, kar je bilo najbolj zanimivega, in stric Hans je menil, da morajo pohiteti. Pogledat gredo, kaj je s tistimi hlevi in tovarno, potem pa v Ljubljano k advokatu, že njihov advokat na Dunaju jim je dal naslov, ki velja za najboljšega za take reči.

Pomalicali so in Angela se je opravičevala, ker jim ni mogla postreči z drugim kot z domačim lepo zapečenim kruhom, jajci na oko in mlekom.

Gospa Emilija – Mily se je težko dvignila s stola. Najrajši bi še posedela. Sploh ne odšla več nikamor. Spomin na stare čase, ko je v stiskah obiskovala sestro, se ji potožila in sta skupaj objokovali stare čase, in se spodbujali in upanju, da se bosta vendar že udarili zahodna demokracija s Sovjetsko zvezo in komunizmom, spomin na tisti čas, preden so Emilijo zaprli in ji vse zaplenili, nacionalizirali, kakor so imenovali zaplenbo, ji je za kratek čas, dokler je ni stric opomnil, da je treba pohiteti, pričaral življenje, ki je nevrnilo minilo. Za nekaj trenutkov se je vdač domotožju in malodušnosti, kakršni sta jo preganjali kar precej časa po begu iz domovine, toda navzočnost stričeve bližine, predvsem pa delo, ki ga je prevzela v tovarni, sta ji bila pomagala, da je zalovanje preselila, vsa se je vživela v podjetje in zanj živila.

Sestra jo je opazovala, hotela je odkriti v tej imenitni gospe spet svojo sestro in nekdanjo najbližjo

prijateljico. Prepoznavala je njen lepi, čeprav že s pajčevino starosti preprejeni obraz, opazila, da je bila nad zgornjo ustnico še smeraj brkata in da so bile dlake še smeraj rjasto rjave. Zato so jo bili ljudje na vasi, za njenim hrbtom, imeli za možačo, saj pa je bil tudi njen glas bolj globok, bolj moški kakor ženski, in tako tudi njeno obnašanje, posebno kadar je šlo za stvari, ki so zadevale gospodarstvo in njen odnos do hlapcev in dekel, ki jih je najemala in odpuščala po svoji volji. Kot umna, šolana gospodarka, ki je prva imela na vasi traktor, je zahtevala od poslovljivosti, cenila je pridnost in moralno življenje, posebno pri deklah, s čimer je imela po vojni smeraj več težav. Posli so postajali samovoljni, uporni, uhajali so ji v tovarne in mesto, tako da je morala sama poprijemati za marsikakšno delo v hlevu ali na polju. Vse to je tonilo pozneje, na Dunaju, v pozabo, docela pa se ni mogla otresti žalovanja po izgubljeni posesti, po življenju z letnimi časi, z zemljo, s konji in z živino, ki so ji pomenili toliko kakor družina, potem ko se je nekaj let po poroki mož po prekrkani noči utopil v potoku.

Stričevo opominjanje, da se mudi, jo je urnilo v sedanjost, nadela si je svoj širokokrajni klobuk, ki je pokrival gosto srebrno lasišče (to znamenje staranja je sestro še posebej gani), oblekla si je dragoceni krzneni plašč in se poslovila od sestre z besedami:

»Upam, da se bova odslej pogosteje videvali.« Sestra Angela, ki jo je spočetka motila Emilijina gosposkost in je nihala med odtujenostjo in sestrsko bližnostjo, je med zaupnim pogovarjanjem spet prepoznala svojega najzaupnejšega in najbližjega človeka. Gledala je, kako so posedli v roycea, in s solznimi očmi spremljala njihov odhod. Sestri sta si pred ovinkom, preden je zapeljal avto z dvorišča in okrog hiše, še pomahali in Angela se je v mislih še dolgo mudila pri odhajajočih z željo, da bi se stvari uredile, kakor si želijo, čeprav si ni mogla predstavljati, kako naj bi se to moglo urediti, ko pa se je v štiridesetih letih na sestrim posestvu tako vse spremenilo. Da, lažje bi bilo, če ne bi bilo zadržnih hlevov in krav in ne tovarne, na kar vse so se vaščani že navadili in sprejeli kot nekaj normalnega, sploh niso več žalovali po nekdanjih razmerah in bili zadovoljni, le da so imeli delo in zaslužek in si lahko privoščili nakupe, o katerih so nekoč lahko le sanjali. Gradili so si hiše, si kupovali televizorje, potovali celo na morje, prirejali proslave in gasilske veselice, si ustvarjali družine, bili zdravstveno in pokojninsko zavarovani in vse to so imeli za socializem.

(Se nadaljuje)

Humoreska

Solzno čisti premier

— Ali ste slišali, kako elegantno je naš predsednik vlade dr. Drnovšek pripeljal preiskavo o dogodkih v Depali vasi do uspešnega konca? smo glasno povprašali, ko smo stopili v bife Bližnja srečanja posebne sorte. Naše vprašanje je seveda bilo naslovljeno predvsem tovarišu Neposrednemu proizvajalcu raznih strok, ki je že tičal na svojem prostoru za šankom bifeja in pil pivo.

»Ja in kako je to storil?«
— Jasno in glasno je dejal, da nobeno ministrstvo ni delalo protizakonito, razen da so vomovci pri Depali vasi prekoračili pooblastila, kar je plačal minister Janša s svojim položajem, tako da je zdaj vse v najlepšem redu...
»Morda je ta izjava res elegantna, če nanjo ne postaviš nobenega vprašanja. Sicer pa je močno čudna.«

— Zakaj?
»Tam v Depali vasi so vomovci sicer res grobo iz avta potegnili Smolnikarja, ker je ta pred tem vohunil v obrambnem ministrstvu. Ker pa je notranji minister Bizjak dejal, da je taisti Smolnikar nekakšen honorarni sodelavec policije, ali to potem pomeni, da policija lahko vohuni pri oboroženih silah?«

— No, predsednik vlade je še povedal, da je treba malce bolj natančno določiti, kaj lahko delajo eni in kaj drugi oziroma njihove obveščevalne službe. Drugače pa je bilo vse v najlepšem redu.

— Ali to pomeni, da bo poslej v pravilih pisalo, da lahko policaji vohunijo v obrambnem ministrstvu in med vojaki novačijo nove vohune? In če takšnega vohuna vojaki odkrijejo, morajo potem poklicati policijo, medtem pa vohuna božati in mu dajati bombone?«

— Dajte no, dajte! Drnovšek o tem ni govoril. On je dal le vedeti vsemu svetu, da je zdaj po Depali vasi vse v redu in da poslej tudi ne bo več nobenih problemov, kar pomeni, da ne bo treba več odstavljati ministrov, vsaj toliko časa, dokler se ne bo pojavil kakšen novi Janša.

»In kaj bo predsednik vlade storil, če se mu v ministrskem šopku spet pojavi kakšen Janša?«

— V primeru kakšnega neustreznega ministra bodo zapeljali njegovo tajnico v Depalo vas, kjer bo ona prekoračila svoja pooblastila, neposlušni minister pa se ne bo distanciral od njenih prekoračitev. In ga bo dr. Janez zamenjal...

»Kaj pa, če se bo končno našel kdo, ki bo Drnovšku malce poočital, da je prekoračil pooblastila?«

»Oh, brez skrbi. To se lahko očita samo ministru Bizjaku. Drnovšek je bil in bo vselej čist kot solza. Spomnite se samo izrednih razmer na Kosovu...«

Bogo Sajovic

Golobičeva partija

Gregor Golobič, generalni tajnik LDS, je na novinarski konferenci stranke ugotovil, da je tožilstvo zavrnilo ovadbo (o odpisih davkov novomeškim obrtnikom, op. p.), ki je bila razlog za Kovačičevo kriminalizacijo, katere protagonist je bil znani pravčnik Marjan Podobnik. Nič pa ni Golobič povedal o tem, da so na to »kriminalizacijo« hočeš nočeš pristali tudi v LDS, o čemer črno na belem govori umaknjena kandidatura Boštjana Kovačiča za ministra brez listnice. Predvsem pa po časopisnih vesteh Golobič no-

Horoskop

Neprostopvoljno junaštvo

V množici Ircev, ki so po veliki krompirjevi plesni zaradi lakote, slabih življenjskih razmer in nasilja veleposestnikov pobegnili iz svoje domovine in si v tujini poiskali možnosti za preživetje in boljše življenje, je bila tudi družina Kennedy. Kot mnogo drugih rojakov so si za svojo novo domovino izbrali Združene države Amerike. Kot mnogo drugih si je tudi Joe Kennedy zaželel obogateti in tako doseči »ameriški sen«, se pravi postati iz siromašnega dečka milijonar. To mu je uspelo, z mnogo dela, nekaj sreče in nekaj brezobzirnosti je postal eden najbogatejših in najuglednejših ljudi v Zdu-

ženih državah. Potem pa ga je zamikala tudi politična kariera, bil je veleposlanik, pot do predsednika Združenih držav pa mu je bila zaprta. Zato se je odločil, da bo zgledil pot do predsedništva svojim sinovom. Po smrti svojega prvorojenca je svoje upe stavil na drugorojenega Johna F. Kennedyja (rojen 29. maja 1917). Temu je leta 1960 tudi uspelo postati predsednik ZDA. Bil je celo prvi in dosedaj tudi edini predsednik ZDA rimskokatoliške vere. Mladi JFK, kot so ga imenovali, se je resno posvetil perečim problemom Amerike, tako zunanje političnim kot tudi notranje političnim. Nje-

govo kratko predsednikovanje je zaznamovalo veliko dogodkov, ki so odmevali po celem svetu: kubanska kriza, berlinski zid, problemi črnske populacije v ZDA, zlasti na ameriškem jugu. Kennedy se je poizkusil resneje zoperstaviti organiziranemu kriminalu, prav tako pa tudi vplivu gospodarskih močitev. Po še ne treh letih predsednikovanja so ga podrle kroglice. Njegova smrt oziroma njene okoliščine in zakulisje še niso popolnoma pojasnjene.

Nekoč je na predvolilni kampanji JFK prišel tudi v neko osnovno šolo in se tam pogovarjal s učenci. Eden od njih ga je vprašal, kako je v vojni postal odlikovani junak. Kennedy je odvrnil:

»Oh, čisto neprostopvoljno; moja ladja se je potopila, in to je vse.«

Deni

bene ni črnil o morebitnem ponovnem predlogu omenjene kandidature, kar bi bilo razumeti kot popravljanje »napake« oziroma kot temeljni princip LDS, ki ne pristaja na nekdanjo logiko udbovskega kadrovanja. Torej: partija je mrtva, živeča partija!

očitno delal račun brez krčmarja (Peterleta), ki po Depali vasi ne misli več posojati svojega k..., s katerim je doslej prvi mož desnice mahal po koprivah. Lojzetu je končno kapnilo, da je Janez Trdina že pred več kot sto leti zapisal, da naj si »vsaka svinja rije svoje korenje!«

rala ugotoviti, kako se je lahko v poslančevi krvi kljub imuniteti znašel alkohol in kako v teh okoliščinah najti najhitrejšo pot v Evropo. Za zdaj smo namreč še vedno globoko na Balkanu.

Janšev račun

Janez Janša, šef opozicije na ulici, je kot predsednik SDSS naslovil vsem članom svoje stranke apel, po katerem naj skladno z dogovorom med vodstvom SDSS in predstavniki časopisa Slovenec sodelujejo s svojimi prispevki v tem časopisu in ga, kar je najbolj pomembno, tudi naročijo. Janša pa še ni obvestil svojih članov, ali ta okrožnica velja tudi še potem, ko so lastniki Slovenca zaradi projanševske uredniške politike odstavili glavnega urednika Janija Virka. Janša je z Virkom

Erženova kri

Brane Eržen, poslanec SDSS, je povzročil prometno nesrečo in poglobil. Kmalu zatem so ga na domu obiskali policisti in z alko- testom med drugim v njegovi posilanski krvi ugotovili tudi več kot 0,5 g/kg alkohola. Ker pa se ta krvi mnogočim razlikuje od običajne državljanske krvi, se Erženu ni bati morebitnega nadležnega sodišča, kar je že dokazala njegova poslanska kolegica Jana Primožič iz SKD. Mandatno imunitetna komisija pa kljub temu ne bo imela lahkega dela, saj bo mo-

Janezova zagata

Janez Kocijančič, šef Združene liste, se je v TV Konferenci znašel v hudo kočljivem položaju, saj bi moral zvedavi gledalki med drugim razložiti tudi, kdo je »ruknil« prvo damo poštenega slovenskega novinarstva Vido Petrovič. Janez se je v zagati znašel po svoje in odgovoril, da ne ve, kdo jo je »ruknil«, če jo je »ruknil«. Če pa bi Janez pozorneje bral tole rubriko, bi vedel, da Vide nihče še ni »ruknil«, ker so po njeni izjavi vsi Slovenci tako in tako sami pijanci in impotentnejši. Že vejo, zakaj!

Kuli

AVTOR BORUT LEVEC	KROGLASTA BAKTERIJA	HLADEN SEVERNI VETER V ITALIJI	PRIPRAVIL: SALOMONOV UGANKAR	SREDOZEM RASTLINA
SPLIT			ŠVEDSKI POLITIK (OSCAR)	VRHOVNI NORDJSKI BOGOVI
KOPJE S TREMI KONICAMI			REKA SKOZI MUNCHEN	
REKA SKOZI KRŠEVAC				
PEVKA PRODNIK				RAZTELE- SEVALEC
LUKNJICA V KOŽI				ANETOV ROMAN
TOMISLJ NERALIČ			NEMŠKI PISATELJ (LUDWIG)	
MARIBORSKI KOREOGRAF (KO)			PRETEPAČ	
MESTO NA JAPONSKEM JUŽNO OD TOKIA				
OSEBA IZ BIBLIJE				
REKA V RUSIJI				

DELAVSKA ENOTNOST	VISOKO GOROVJE V SIRIJI	OKUSNA MORSKA RIBA BRGLJUN	TRAPASTA ŽENSKA	ITALIJANSKO AMERISKA FILMSKA KRALKA (SYDNE)	ATLETSKI KLUB	NAGRADNA KRIŽANKA	NAJSTAREJSE CERKVENO ZBOROVSKO PETJE	LUNINO STEVILLO	SVEČENIK PRI STARIH PERZUCIH	ARGON	RAZKOŠNO SVETILO	DELAVSKA ENOTNOST
LEPOTNA VRTNA CVETLICA	SODNI POZIV	NOSILEC V OSTRČEJU LUKA ALBANJI	HUDIČ, SATAN NEOMEJENO TRAJANJE	STRONCU JAPONSKI BOG Z LISIČJO GLAVO	JAPONSKI POLITIK (HIROBUMI) PISATELJ HANSSON	GRŠKI BOG VOJNE	ZNAČILEN PREDSTAVNIK	OLEPŠANJE POLESAVA	CHARLES TOWNES TOVARNA ZA PRIDOBIVANJE SOLI	NEUMNICA	NAGRADNA KRIŽANKA	SLOVENSKI PESNIK (LOVRO)

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Suh konec tedna

Prav lepega vremena ta teden nismo bili deležni. Naši kraji so bili ves čas na obrobju območja visokega zračnega pritiska, ki je v začetku tedna nastalo nad Sredozemljem in segalo skoraj do Alp. Zahodno od nas je bilo območje nižjega zračnega pritiska. Frontalni val, ki predstavlja mejo med hladnim zrakom severno od njega in toplim južno, se je zadrževal v smeri od Španije čez Alpe in naprej nad severni Balkan proti Ukrajini. En dan se je pomaknil bolj proti severu, nato spet južneje. Z njim se je spreminjala tudi oblačnost nad Slovenijo.

Letos je bilo maja bolj malo dni, ko bi lahko vnaprej za tri dni rekli, da bo zagotovo suho in sončno vreme. Pri takem vremenu so v tem času v stiski kmetje, saj je čas prve košnje. Tudi meteorologom je, verjemite, na napovedovalski vlogi težko, še posebno, ko osebno odgovarjamo na telefonske klice kmetov. Končajmo z ljudskim pregovorom: »Če je maja dosti dežja, v jeseni bo dosti vsega blaga.«

Za konec tedna bo spet suho vreme. Vročine smo letos okusili le malo. Tudi v soboto in nedeljo ne bo vroče. Vetrovi bodo večinoma severni do severovzhodnih pri tleh, više pa bo pihal severozahodnik. Več sončnega vremena bo tokrat na zahodnem koncu države, medtem ko se na Štajerskem in v Prekmurju lahko prehodno tudi pooblači.

Nagradna križanka št. 22/23

Rešeno križanko nam pošljite do 6. 6. 1994 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 22. Nagrade so 1.000, 700 in 500 tolarjev.

Rešite nagradne križanke št. 20 OSNE, AALST, STANISLAVA, TARSKI, MARC, IRA, SRDITOST, NETO, CAN, KOR, SAŠO HRIBAR, KA, RA, IRMA, ARAGON, EHNA-TON, BERIBERI, SAID, LASKER, JAK, TRTICA, TELL, ATOL, IT,

OR, RANJAK, NED, MAGADAN, NAPA, OL, LARAMIE, PODRA-VINA, ONAGER, STREPTOKOK, ANTARA, MAKRO, NOVA

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 20

1. Blaj Cvetka, Ivana Roba 54, Gotna vas, 68000 Novo mesto
2. Nina Ceglar, Bratov Učakar 108, 61000 Ljubljana
3. Lozej Srečko, Na jami 3, 61000 Ljubljana
Nagrade bomo poslali po pošti. Križanko pripravil

SALOMONOV
UGANKAR